

168. Tiistaina 7 päivänä joulukuuta 1993

kello 12

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus laiksi tasavallan presidentin palkkiosta 5014

Hallituksen esitys n:o 253
Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 13
Suuren valiokunnan mietintö n:o 5

2) Ehdotus laiksi tasavallan presidentin eläkeoikeudesta 5017

Hallituksen esitys n:o 254
Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 14

3) Ehdotukset hovioikeuslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 5018

Hallituksen esitys n:o 139
Lakivaliokunnan mietintö n:o 24

4) Ehdotus laiksi luonnonsuojelulain 5 a §:n kumoamisesta 5019

Hallituksen esitys n:o 266
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 23

5) Ehdotus laiksi Metsähallituksesta ... 5020

Hallituksen esitys n:o 257
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 27

6) Ehdotus laiksi lukiolain muuttamisesta 5030

Hallituksen esitys n:o 176
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 24

S.
7) Ehdotukset opintotukilaiksi ja laiksi asumistukilain 2 ja 15 §:n muuttamisesta 5046

S.
Hallituksen esitys n:o 226
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 25

8) Ehdotukset laeiksi lapsilisälain ja tuoverolain muuttamisesta, kansaneläkelain 62 §:n väliaikaisesta muuttamisesta, vuodelta 1994 suoritettavasta vakuutetun sairausvakuutusmaksusta sekä asumistukilain 5 §:n muuttamisesta 5054

Hallituksen esitys n:o 75
Lakialoitteet n:ot 24 ja 26
Toivomusaloitteet n:ot 188, 210 ja 213
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 46
Suuren valiokunnan mietintö n:o 7

9) Ehdotukset työmarkkinatukea koskeviksi laeiksi sekä laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta 5070

Hallituksen esitys n:o 235
Lakialoitteet n:ot 11, 49 ja 54
Toivomusaloitteet n:ot 1593/1991 vp, 335 ja 353/1992 vp sekä 196
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 47

10) Ehdotus laiksi pienyrityksen vuosilomarahasta annetun lain soveltamatta jättämisestä 5075

Hallituksen esitys n:o 54
Toivomusaloitteet n:ot 1029, 1059, 1073, 1146, 1158, 1271, 1348 ja 1352/1991 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 49

11) Ehdotus laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta 5077

Hallituksen esitys n:o 250
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 51
Suuren valiokunnan mietintö n:o 6

12) Ehdotus laiksi Kera Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta 5079

Hallituksen esitys n:o 274
Talousvaliokunnan mietintö n:o 48

13) Ehdotus laiksi työ sopimuslain 4 §:n muuttamisesta ”

Hallituksen esitys n:o 239
Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 12

A i n o a k ä s i t t e l y :

14) Puhemiesneuvoston ehdotus eduskunnan työjärjestyksen sekä eduskunnan vaalisäännön 1 §:n muuttamisesta 5081

Puhemiesneuvoston ehdotus n:o 1
Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 16

15) Ehdotus valtion liikelaitoksista annetun lain mukaisten liikelaitosten lainanottovaltuuksista vuonna 1994 5083

Hallituksen esitys n:o 129
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 67

P ö y d ä l l e p a n o a v a r t e n e s i t t e l l ä ä n :

16) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 65 hallituksen esityksen johdosta neljänsien lisävaltuuksien antamisesta valtioneuvostolle lainanottoon vuoden 1993 aikana (HE 196)

17) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 66 hallituksen esityksen johdosta vuoden 1993 viidenneksi lisätalousarvioksi (HE 194)

S. Puhetta johtaa puhemies Suominen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Aho E., Alaranta, Alho, Biaudet, Halonen, Isohookana-Asunmaa, Kaarilahti, Laakkonen, Laurila, Lax, Lipponen, Näsi, Polvi, Rehn E., Rehn O., Tuomioja, Uosukainen ja Vuorensola.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Näsi, Alho, Halonen, Laakkonen, Vuorensola, Lax, Kaarilahti, Isohookana-Asunmaa ja Polvi.

I l m o i t u s a s i a t :

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä virkatehtävien vuoksi edustajat E. Aho ja E. Rehn sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Lipponen ja Polvi, kuluvan kuun 13 päivään virkatehtävien vuoksi ed. Uosukainen sekä 14 päivään virkatehtävien vuoksi ed. Lax.

Uusi edustaja

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että Punkalaitumen kunnasta oleva kunnallisneuvos Saimi Ääri, joka varamiehenä Turun läänin pohjoisesta vaalipiiristä tulee eduskunnan jäseneksi asianajaja Kauko Juhantalon sijaan, jonka edustajantoinen eduskunta on 3.12.1993 tekemällään päätöksellä julistanut lakanneeksi, on tänään esittänyt puhemiehelle tänä päivänä asianmukaisesti tarkastetun ja hyväksytyyn edustajanvaltakirjansa ja on siten oikeutettu ryhtymään edustajantointaan hoitamaan.

Ed. Ääri merkitään läsnä olevaksi.

P ä i v ä j ä r j e s t y k s e s s ä o l e v a t a s i a t :

1) Ehdotus laiksi tasavallan presidentin palkkiosta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 253
Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 13
Suuren valiokunnan mietintö n:o 5

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 2) asiasta.

Keskustelu:

Ed. L a i n e : Herra puhemies! Eduskunnan enemmistö asettui presidentin palkkiota koskevan lain jatketussa toisessa käsittelyssä hallituksen esittämän korotuksen kannalle. Edustajat, jotka kansanomaisesti sanoen käänsivät takkinsa tässä jatkokäsittelyssä, vastaavat luonnollisesti itse teostaan, mutta haluaisin tässä yhteydessä todeta, että en voi hyväksyä sentapaista painostusta, jota hallituksen taholta ja eräissä eduskuntaryhmissä muutoinkin tapahtui edustajien asenoitumista kohtaan lain ensimmäisessä ja toisessa käsittelyssä, taikka sen jälkeen hallituksen taholta alkoi tuo painostus.

Ei tällä 108 000 markan vuosikorotuksella tietenkään ole mitään valtiotaloudellista merkitystä. En sen vuoksi ole asiasta nyt puhumassa. Mutta on sillä paljon suurempi merkitys periaatteellisessa ja moraalisisessa mielessä. Paljon suurempi merkitys asialla on mm. siksi, että monet niistä edustajista, jotka ottivat eläkeläisiltä, työtömiltä ja lapsiperheiltä miljardeja markkoja tunnetuin päätöksin, nyt kuitenkin katsovat, että kun kysymys on 450 000 markan vuosipalkkiosta, niin siihen pitää antaa 108 000 markan korotus. Samoin tähän esitykseen sisältyi hyvin mittava edustusmäärärahan korotus. Kun vasemmistoliiton eduskuntaryhmä ei ole hallituksen näitä ehdotuksia hyväksynyt, tulen ehdottamaan lain hylkäämistä.

Moraaliselta ja psykologiselta kannalta katsottuna mielestäni täytyy ottaa huomioon, että maassamme juuri julkistettujen tilastojen mukaan 100 000 ihmistä näkee nälkää. Tämä eduskunta päätti ottaa eläkeläisiltä pois indeksikorotukset, jotka heille muutoin lakimääräisesti kuuluvat. Lapsiperheiltä viedään satoja miljoonia sillä perhetukiuudistuksella, joka on toteutettu. Palkansaajien edustajat ovat jo pari kolme kertaa solmineet nollatuporatkaisun, ja tulopoliittinen selvittelytoimikunta arvioi, että palkansaajien reaaliensiotaso ensi vuonna alenee 8 prosenttia. Tälle vuodelle ovat arviot olleet 6 prosentin luokassa. Arvonlisäverolla, joka näyttää valitettavasti olevan toteutumassa, leikataan vuositasolla 8 miljardia markkaa kuluttajilta. Miten näille väestöryhmille, jotka näiden kohtuuttomuuksien kohteeksi ovat joutuneet, voidaan perustella se,

että kuitenkin löytyy sellaisia palkkoja, sellaisia etuja, verovapaita etuja, joita voidaan vielä huomattavasti korottaa ja lisätä?

Erityisesti minua ihmetyttää valtiovarainministeri Viinasen asenne tähän ja äsken käsittelemiini muihin asioihin. Muistamme, miten valtiovarainministeri Viinanen sunnuntai-iltana murahti täällä jokaiselle ehdotukselle, joka tähtäsi pikkuisenkin arvonlisäveroehdotuksen muuttamiseen. Niille, jotka asettuivat joukkoliikenteen subventioiden arvonlisäverolle asettamista vastaan, valtiovarainministeri äkäisesti murahti istumapaikaltaan. Niille, jotka ehdottivat kirjojen vapauttamista liikevaihtoverosta, valtiovarainministeri vastasi, että vaihtoehtona olisi ollut 22 prosentin arvonlisävero. Mutta kun 450 000 markan vuosipalkkaa ehdotetaan korotettavaksi 108 000 markalla, niin tämän puolesta valtiovarainministeri esiintyi erittäin aktiivisesti ainakin kahdessa eduskunnan istunnossa.

Lopuksi, herra puhemies, kiinnitän huomiota vielä siihen, että Ranskassa, Itävallassa ja Irlannissa presidentin palkkio on veronalainen, kuten perustuslakivaliokunta mietinnössään toteaa. Perustuslakivaliokunta ehdottaakin selvittäväksi tämän asian hallituksen toimesta.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä haluaa kuitenkin vielä täsmentää ja tiukentaa perustuslakivaliokunnan mietinnössä ehdotettua lausumaa, ja siksi, herra puhemies, samalla kun ehdotan esillä olevan lakiehdotuksen hylkäämistä, ehdotan perusteluissa lausuttavaksi tavalla, joka pöydille jaetussa lausumaehdotuksessa on, eli seuraavasti: ”Viitaten presidentin palkkion veronalaisuuteen ainakin perustuslakivaliokunnan mietinnössä mainituissa maissa eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin mietinnössä ehdotetun selvityksen suorittamiseksi pitäen tavoitteena presidentin palkkion saattamista veronalaiseksi.”

Ed. R i n n e (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kommentoisin muutamalla sanalla edustajatoveri Laineen puheenvuoroa. Kyllä näyttää niin olevan, että kun suurempituloisesta on kysymys, kyllä valtiovarainministeri Viinanen on todella kiihkeä mies puolustamaan sitä. Mitä kalliimpia hävittäjiä, niin sama juttu.

Tässä kuitenkin tärkeintä on porvarien tiukka ryhmäkuri, jota halusin vähän kommentoida, kun aikaisemmin aina tällaisesta kollektiivisuudesta on syytetty vasemmistoa. Kyllä tämä esimerkki osoittaa raskaimmalla mahdollisella tavalla, että nimenomaan ryhmäkuri näyttää ole-

van aivan pyhäkoululeiritasolla täällä vasemmalta verrattuna siihen, mitä on porvarikuri tuolla porvarien leirissä. Koettakaa nyt siitä yksilöllisyydestä pikkuisen pitää kiinni, että ette aivan lammaslauhana juokse, kun Viinasen ruoska heilahtaa.

Ed. Stenius - Kaukonen: Herra puhemies! Kannatan ed. Laineen molempia ehdotuksia.

En voi mitenkään ymmärtää, että presidentin palkkiota korotetaan tässä tilanteessa, kun työttömien, eläkeläisten, lapsiperheiden ja pienellä palkalla elävien ihmisten toimeentuloa yleensäkin heikennetään. Ei tällä 118 000 markalla tietysti näihin kaikkiin muihin tarpeisiin rahaa riittävästi löydy, mutta 118 000 markkaa vuodessakin voitaisiin käyttää kyllä paljon perustellummin ja hyödyllisemmin kuin korottamalla presidentin palkkiota. Tämä on asia, joka herättää erittäin suurta närkästystä.

Pääministeri Aho vetosi viime keväänä kansanedustajiin, että pitää olla esimerkkinä, kun puhuttiin lomarahojen poistamisesta, ja kansanedustajiltahan ne poistettiin, mitä mekin kannattimme. Mutta tässä asiassa olisi vähintään yhtä suuren esimerkin tarve. Toivon, että kokoomuksen ja erityisesti keskustan ryhmässä tämä asia nyt otetaan todesta ja kannatetaan tämän lain hylkäämistä.

Ed. Sasi: Herra puhemies! Pidän tätä järjestelmää äärimmäisen huonona, kun presidentin palkkiosta joudutaan määräämään kuudeksi vuodeksi kerrallaan. Paljon parempi järjestelmä olisi se, että palkkio määrättäisiin ensimmäiseksi vuodeksi ja se olisi esimerkiksi sidottu palkkaindeksiin tai johonkin muuhun tekijään ja kehittyisi automaattisesti sen mukaisesti koko kuuden vuoden ajan.

Mitä tulee itse palkkioon, minun täytyy ainakin sanoa, että esimerkkinä tämä on siitä huono, että kun me vaadimme, että nollalinjaa pitäisi noudattaa, niin tältä linjalta itse poikkeaisimme tässä tapauksessa. Kun usein sanotaan, että meno on vain niin pieni, niin sanon, että moni kansalaisryhmä tulee meille sanomaan, että eihän tämä merkitse yhtään mitään heidän osaltaan. Aina tätä argumenttia voidaan käyttää, mutta pitäisi olla johdonmukainen kaikkien linjojen osalta.

Olen myös sitä mieltä — ja siihen perustuslakivaliokunnassa kiinnitettiin huomiota — että palkkion verottomuus ei ole tarkoituksenmukai-

nen. Henkilöllä saattaa olla huomattava määrä muita tuloja, ja ottaen tämä kokonaisuus huomioon olisi tarkoituksenmukaista, että palkkio saatettaisiin veronalaiseksi. Kun kuitenkin laissa on monia osasia, olen valmis omalta osaltani hyväksymään tässä vaiheessa esityksen.

Ed. Stenius - Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Sasin perustelut ovat erittäin kestävämmät. Sosiaali- ja terveysvaliokunta viime perjantaina alkoi käsitellä esitystä, joka annettiin vasta perjantaina kello 11 presidentin esittelyssä, ja esitys on käsitelty jo toista käsitelyä myöten. Kyllä nopeasti voidaan presidentin palkkiotakin koskevaa lakia muuttaa, jos niin halutaan. Ei ole missään sanottu, että sen pitää olla kuudeksi vuodeksi kerrallaan. Jos tämä on tämän asian ongelma, niin mehän voimme muuttaa presidentin palkkiolakea vaikka ennen joulua vielä. Se on täysin mahdollista.

Ed. Teniä: Herra puhemies! Me olemme Suomen eduskunnassa ja tässä maassa tehneet löydön. Olemme löytäneet sydämettömän ihmisen. Hän istuu Suomen hallituksessa ja sen tärkeimmällä paikalla valtiovarainministerinä, ja hänen nimensä on Iiro Viinanen. Muuhun johtopäätökseen kuin siihen, että ministeri Viinanen on täysin sydämetön, ei voi tulla, kun on seurannut hänen aktiivista esiintymistään viime päivinä täällä käsiteltävien lakien yhteydessä. Hän puolusti voimakkaasti sitä, että presidentin palkkiota nostetaan, mutta yhtä jyrkästi hän vaati sitä, että työttömyysturvan leikkaukset viedään läpi, eläkeindeksi kielletään eläkeläisiltä ja muutoinkin huononnuksia viedään siten läpi huono-osaisimpien osalta kuin hallitus on esittänyt. Täydellisen sydämetöntä politiikkaa, täydellisen epäsosiaalista politiikkaa.

En minä ministeri Viinasta ihmettele. Sitä minä ihmettelen, kuinka kauan keskustapuolue sietää tällaista menoa, sillä siinä ministeri Viinasen hihnassa, talutusnuorassa, kulkee nyt Santeri Alkio ja hirttyy siihen, ja siinä menee silloin köyhän asia, muistakaa se.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Laine ed. Stenius-Kaukonen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Lisäksi on ed. Laine on ed. Stenius-Kaukonen kannattamana ehdottanut perusteluissa lausut-

tavaksi: ”Viitaten presidentin palkkion veronalaisuuteen ainakin perustuslakivaliokunnan mietinnössä mainituissa maissa eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin mietinnössä ehdotetun selvityksen suorittamiseksi pitäen tavoitteena presidentin palkkion saattamista veronalaiseksi.”

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestykset ja päätökset:

P u h e m i e s : Ensin on päätettävä lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää ”jaa”; jos ei voittoa, on lakiehdotus hylätty.

P u h e m i e s : Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Ala-Harja, Ala-Nissilä, Antvuori, Björkenheim, Dromberg, Enestam, Heikkinen, Huuhtanen, Häkämies, Ihamäki, Iivari, Jaakonsaari, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Järvilahti, Kalli, Kalliomäki, Kallis, Kanerva, Karhunen, Kauppinen, Kemppainen, Kivelä, Koistinen, Komi, Korva, Koski, Kuittinen, Kääriäinen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Lahtinen, Lamminen, Laukkanen M., Lehtinen, Lehtosaari, Leppänen J., Liikkanen, Linnainmaa, Louekoski, Louvo, Luhtanen, Luttinen, Malm, Markkula, Mattila, Metsämäki, Morri, Mäki-Hakola, Mölsä, Niinistö, Nikula, Norrback, Ollila, Paakkinen, Paasio, Pekkarinen, Pelttari, Perho-Santala, Pesälä, Pokka, Puhakka, Pura, Ranta, Rauramo, Renko, Renlund, Rossi, Rusanen, Ryytänen, Rönnholm, Röntyänen, Saapunki, Saari, Saario, Saastamoinen, Salolainen, Sasi, Savela, Savolainen, Seivästö, Suhola, Taina, Tiuri, Toivonen, Turunen, Tykkyläinen, Törnqvist, Vanhanen, Varpasuo, Vihriälä, Viinanen, Viljanen, Virrankoski, Vuoristo, Väistö, Westerlund, Zyskowicz ja Ääri.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Aho R., Aittoniemi, Andersson, Anttila U., Apukka, Astala, Backman, Bell von, Donner, Gustafsson, Haavisto, Hacklin, Hassi, Hautala, Helle, Hiltunen, Hurskainen, Hämäläinen, Jurva, Kautto, Kekkonen, Kohijoki, Korhonen,

Koskinen, Kuuskoski, Laakso, Laaksonen, Laine, Laitinen, Laivoranta, Leppänen P., Lindqvist, Lindroos, Luukkainen, Moilanen, Muttilainen, Myller, Mäkelä, Mäkipää, Nordman, Ojala A., Ojala O., Pietikäinen M., Polvinen, Puisto, Pulliainen, Pykäläinen, Rajamäki, Rask, Riihijärvi, Rimm, Rinne, Roos J., Roos T., Rätty, Seppänen, Stenius-Kaukonen, Suhonen, Takala, Tennilä, Tuomioja, Ukkola, Urpilainen, Vehkaoja, Viljamaa, Vistbacka, Vähäkangas, Vähänäkki ja Wahlström.

”Tyhjää” äänestävät edustajat Jääskeläinen, Kasurinen, Laukkanen V., Nyby ja Paloheimo.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aho E., Alaranta, Alho, Anttila S-L., Aula, Biaudet, Halonen, Isohookana-Asunmaa, Jäätteenmäki, Kaarilahti, Kankaanniemi, Korkeaoja, Laakkonen, Laurila, Lax, Lipponen, Näsi, Pietikäinen S., Polvi, Rehn E., Rehn O., Skinnari, Uosukainen, Vuorensola ja Väyrynen.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 100 jaa- ja 69 ei-ääntä, 5 tyhjää; poissa 25. (Ään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Lopuksi on päätettävä perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Laineen ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 118 jaa- ja 50 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 28. (Ään. 2)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi tasavallan presidentin eläkeoikeudesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 254

Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 14

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. L a i n e : Herra puhemies! Viitaten tämän asian osalta aikaisemmin käytyyn keskusteluun ja perustuslakivaliokunnan mietintöön sisältyvään kuuden edustajan vastalauseeseen ehdotan lakiehdotuksen hylättäväksi.

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n : Herra puhemies! Kannatan ed. Laineen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Laine ed. Stenius-Kaukosen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää ”jaa”; jos ei voittaa, on lakiehdotus hylätty.

P u h e m i e s : Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Ala-Harja, Ala-Nissilä, Anttila S-L., Antvuori, Aula, Backman, Bell von, Björkenheim, Dromberg, Eneštam, Gustafsson, Hacklin, Heikkinen, Hiltunen, Hurskainen, Huuhtanen, Häkämies, Hämäläinen, Ihämäki, Iivari, Jaakonsaari, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Järvilahti, Jääskeläinen, Jätteenmäki, Kalli, Kalliomäki, Kallis, Kanerva, Karhunen, Kasurinen, Kauppinen, Kautto, Kempainen, Kivelä, Koistinen, Komi, Korkea-osa, Korva, Koski, Koskinen, Kuittinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Lahikainen, Lahti-Nuutila, Lahtinen, Lamminen, Laukkanen M., Lehtinen, Lehtosaari, Leppänen J., Liikkanen, Lindqvist, Lindroos, Linnainmaa, Louekoski, Louvo, Luhtanen, Luttinen, Malm, Markkula, Mattila, Metsämäki, Moilanen, Morri, Muttilainen, Myller, Mäki-Hakola, Mölsä, Niinistö, Nikula, Norrback, Nyby, Ollila, Paakkinen, Paasio, Pelttari, Perho-Santala, Pesälä, Pietikäinen S., Pokka, Puhakka, Puisto, Pura, Rauramo, Renko, Renlund, Roos T., Rossi, Rusanen, Rynnänen, Rönholm, Röntynen, Saari, Saario, Saastamoinen, Salolainen, Sasi, Savela, Savolainen, Seivästö, Suhola, Taina, Tiuri, Toivonen, Tuomioja, Turunen, Tykkyläinen, Törnqvist, Ukko-

la, Vanhanen, Varpasuo, Vihriälä, Viinanen, Viljanen, Virrankoski, Vuoristo, Väistö, Westerlund, Zyskowitz ja Ääri.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Aho R., Aittoniemi, Andersson, Anttila U., Apukka, Astala, Donner, Haavisto, Hassi, Hautala, Helle, Jurva, Kohijoki, Korhonen, Laakso, Laaksonen, Laine, Laitinen, Laivoranta, Luukkainen, Mäkelä, Mäkipää, Nordman, Ojala A., Ojala O., Pietikäinen M., Polvinen, Pulliainen, Pykäläinen, Rajamäki, Rask, Riihijärvi, Rimmi, Rinne, Roos J., Rätty, Seppänen, Stenius-Kaukonen, Suhonen, Takala, Tennilä, Urpilainen, Vehkaoja, Viljamaa, Vistbacka, Vähäkangas, Vähänäkki ja Wahlström.

”Tyhjää” äänestävät edustajat Laukkanen V. ja Paloheimo.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aho E., Alaranta, Alho, Biaudet, Halonen, Isohookana-Asunmaa, Kaarilahti, Kankaanniemi, Kekkonen, Laakkonen, Laurila, Lax, Leppänen P., Lipponen, Näsi, Pekkarinen, Polvi, Ranta, Rehn E., Rehn O., Saapunki, Skinnari, Uusukainen, Vuorensola ja Väyrynen.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 124 jaa- ja 48 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 25. (Ään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotukset hovioikeuslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 139
Lakivaliokunnan mietintö n:o 24

P u h e m i e s : Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen kuluessa on esitettävä kaikki asiassa tehtävät ehdotukset. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista, jotka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Koska toisessa käsittelyssä päätetyt viisi hallituksen esitykseen sisältyvää lakiehdotusta ja lakivaliokunnan mietinnössä ehdotettu kuudes lakiehdotus muodostavat yhden kokonaisuuden ja kun toinen lakiehdotus on käsiteltävä perustuslain säätämisyjärjestyksessä, ehdotan meneteltäväksi seuraavasti:

Ensin tehdään päätös siitä lakivaliokunnan ehdotuksesta, joka koskee toisen lakiehdotuksen julistamista kiireelliseksi. Jos lakivaliokunnan ehdotus hyväksytään, päätetään lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Jos ehdotus kiireelliseksi julistamisesta hylätään, tehdään päätös lakiehdotuksen hyväksymisestä jätettäväksi lepäämään tai sen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten keskinäisen sidonnaisuuden vuoksi ensimmäinen, kolmas, neljäs, viides ja kuudes lakiehdotus katsotaan vastaavasti hyväksytyiksi, hylätyiksi tai jätetyiksi lepäämään riippuen toisesta lakiehdotuksesta tehtävästä päätöksestä.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Toinen lakiehdotus julistetaan kiireelliseksi yksimielisesti.

Toinen lakiehdotus hyväksytään yksimielisesti.

Ensimmäinen, kolmas, neljäs, viides ja kuudes lakiehdotus katsotaan hyväksytyiksi.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

Ed. Näsi merkitään läsnä olevaksi.

4) Ehdotus laiksi luonnonsuojelulain 5 a §:n kumoamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 266
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 23

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Pulliainen : Arvoisa puhemies! Ehdotan, että lakiehdotus hylättäisiin.

Tässä yhteydessä viitataan itse asiassa jo monta tuntia täällä kestäneisiin keskusteluihin. Totean, että kompensatiojärjestelmä ehkä toimisi ensi vuonna, mutta vuodesta 1995 lähtien se ei toimisi. Jotta se ylipäätään voisi toimia, se edellyttäisi erittäin voimakasta talouskasvua ja edelleen yhteisöverotuksen kiristämistä. Kummankin suhteen voi olla hyvin skeptinen.

Järjestely merkitsisi korvausvastuun siirtymistä valtiolta kunnille. Lupausta täysimääräisestä korvauksesta menettäneille kunnille ei tällä järjestelmällä voida aikaansaada, aivan kuten ministeri Pekkarinen totesi eduskunnassa lain toisen käsittelyn yhteydessä käydyssä keskustelussa. Tässä on kysymys luonnonsuojelullisesti hyvin merkittävästä asiasta, joten katson, että lakiehdotus tulisi ehdottomasti hylätä.

Ed. Näsi : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Pulliaisen viisasta ja kaukonäköistä ehdotusta.

Ed. Korva : Herra puhemies! Vielä haluan todeta, että lain hyväksymisessä on kysymys noin 5 miljoonasta markasta. Edelleen haluan todeta, että lakiehdotus sellaisenaan, jos se tulee hyväksytyksi, ei toimi sillä tavalla kuin valiokunnan mietinnössä on perusteltu.

Lyhyesti voisin todeta, miten käy, kun otetaan käyttöön jako-osuus, jolla aiotaan yhteisöverojärjestelmän kautta maksaa menettäville kunnille korvaus. Jokainen voi kokeilla esimerkiksi, jossa yhteisöveron jako-osuus määrätään 4 miljardista markasta ja sen mukaan määrättyllä jako-osuudella otetaan osuus nykyisestä 1 miljardin markan potista. Voi todeta, että eräät kunnat menettävät tässä runsaasti rahaa päinvastoin kuin lakiesitys on esittänyt. Tässä ympäristöministeriö hankkii itselleen todella suuria vaikeuksia Suomen luonnonsuojelun alueitten kunnossapidon ja niiden laajentamisen osalta.

Ympäristöministeri Pietikäinen : Arvoisa puhemies! Selvydeksi todettakoon, että tämän lakimuutoksen jälkeenkin kunnat, joissa on suojelualueita, ja kunnat, joissa on talousmetsää, ovat saman kohtelun alaisia, joten tulevassa yhtiöverohyvitysjärjestelmässä tullaan kompensoimaan suojelualueista kunnille koituvat metsätuoveromenetykset.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Pulliainen ed. Näsin kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää ”jaa”; jos ei voittaa, on lakiehdotus hylätty.

P u h e m i e s : Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Ala-Harja, Ala-Nissilä, Anttila S-L., Antvuori, Backman, Bell von, Björkenheim, Donner, Dromberg, Enestam, Gustafsson, Hacklin, Hiltunen, Hurskainen, Huhtanen, Häkämies, Hämäläinen, Ihamäki, Iivari, Jaakonsaari, Jansson, Jouppila, Järvilahti, Jääskeläinen, Jätteenmäki, Kalli, Kalliomäki, Kallis, Karhunen, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Kemppainen, Kivelä, Kohijoki, Komi, Korkea-osa, Koski, Koskinen, Kuittinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Lahtinen, Laitinen, Laivoranta, Lamminen, Lehtinen, Leppänen J., Liikkanen, Lindqvist, Lindroos, Linnainmaa, Louekoski, Louvo, Luhtanen, Lutinen, Malm, Markkula, Mattila, Metsämäki, Moilanen, Morri, Muttilainen, Mäki-Hakola, Mölsä, Nordman, Norrback, Nyby, Ojala A., Ollila, Paakkinen, Paasio, Perho-Santala, Pesälä, Pietikäinen M., Pietikäinen S., Puisto, Pura, Rajamäki, Ranta, Rauramo, Renko, Renlund, Rinne, Roos T., Rossi, Rusanen, Ryyänen, Rönnholm, Röntynen, Saapunki, Saari, Saario, Saastamoinen, Salolainen, Sasi, Savela, Savolainen, Seivästö, Skinnari, Suhola, Taina, Takala, Tiuri, Toivonen, Tuomioja, Turunen, Urpilainen, Vanhanen, Varpasuo, Vihriälä, Viinanen, Viljanen, Virrankoski, Vuoristo, Vähänäkki, Väistö, Westerlund, Zyskowitz ja Ääri.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Aho R., Aittoniemi, Andersson, Anttila U., Apukka, Astala, Aula, Haavisto, Hassi, Hautala, Heikkinen, Helle, Jokiniemi, Jurva, Koistinen, Korhonen, Korva, Laakso, Laaksonen, Laine, Laukkanen M., Leppänen P., Luukkainen, Myl-

ler, Mäkelä, Mäkipää, Nikula, Näsi, Ojala O., Paloheimo, Peltari, Polvinen, Puhakka, Pulliainen, Pykäläinen, Rask, Riihijärvi, Rimmi, Roos J., Rätty, Seppänen, Stenius-Kaukonen, Suho-
nen, Tennilä, Tykkyläinen, Ukkola, Vehkaoja, Viljamaa, Vistbacka, Vähäkangas ja Wahlström.

”Tyhjää” äänestää ed. Laukkanen V.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aho E., Alaranta, Alho, Biaudet, Halonen, Isohookana-Asunmaa, Kaarilahti, Kanerva, Kankaanniemi, Kauppinen, Laakkonen, Laurila, Lax, Lehtosaari, Lipponen, Niinistö, Pekkari-
nen, Pokka, Polvi, Rehn E., Rehn O., Törnqvist, Uosukainen, Vuorensola ja Väyrynen.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 122 jaa- ja 51 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 25. (Ään. 4)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ehdotus laiksi Metsähallituksesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 257

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 27

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Oikeusministeri **P o k k a :** Herra puhemies! Ehkä saatteeksi metsähallintolain jatkovalmistelusta. Asia on ehkä eniten keskusteluttanut tämän syksyn aikana kotimaakunnassani Lapissa.

Maa- ja metsätalousministeriö asetti viime huhtikuussa työryhmän, jonka tehtävänä oli laatia metsähallitusta koskeva ehdotus vuoden 1994 talousarvioksi ja tarvittava esitys metsähallintoa koskevaksi laiksi. Tarkoituksena on ollut, että metsähallitus muuttuu ensi vuoden alusta uusi-
muotoiseksi liikelaitokseksi.

Sen verran tämän asian historiasta, että työryhmä oli kokoonpanoltaan hyvin suppea eikä siinä ollut edustettuna esimerkiksi Lapin tai muidenkaan kehitysalueiden väestöä edustavia taho-

ja. Kun työryhmän muistio tuli julkiseksi, heräsi erityisesti pohjoisessa hyvin voimakas keskustelu lain tavoitteista ja sisällöstä. Edellä mainittua keskustelua virittivät erityisesti metsähallituksen julkittuomat aikomukset rahastaa paikallista väestöä moottorikelkkailusta ja kalastuksesta sekä Lapin läänin kaupunkilaisia korotetuilla metsästyslupamaksuilla ja muilla uusilla liikeperiaatteilla.

Mikäli työryhmän esitys laiksi metsähallituksesta olisi toteutunut alkuperäisessä muodossa, olisi se käsitykseni mukaan ollut etenkin Lapin ja Itä-Suomen kannalta hyvin riittämätön eivätkä paikallisten ihmisten oikeudet ja perinteinen elämänmuoto, joka on aina korostanut luontoa ja sen kunnioittamista, olisi olleet turvattuja.

Jo hallituksen esitykseen saatiin pitkälle Lapin läänin kuntien ja eri järjestöjen vaatimuksesta olennaisia parannuksia. Näistä keskeiset ovat seuraavat: Säännös johtokunnan kokoonpanosta edellyttää, että sitä määrättäessä tulee ottaa alueelliset näkökohdat huomioon. Toiseksi on uutena vaikuttamisen muotona hallituksen esityksessä neuvottelukuntajärjestelmä, jolla paikallisen väestön vaikutusmahdollisuuksia voidaan ottaa huomioon. Kolmantena ja ehkä tärkeimpänä seikkana on 9 §:ssä hinnoittelua koskeva sääntely. Tässä nimenomaan esitetään ne kriteerit, jolloin hinnoittelusta voidaan määrätä liikeloudellista hintaa alemmaa taksaa käyttäen tai jättää tietyt palvelut paikalliselle väestölle kokonaan maksuttomiksi.

Arvioni onkin, että metsähallituksen virkistyspalveluiden hinnoitteluperiaatteisiin tehdyt muutokset, luonnonsuojelualueiden erottaminen metsähallituksen liiketoiminnasta sekä laitokselle asetettu työllistämismuoto merkitsevät käytännössä sitä, että metsähallituksesta ei tule puhdasta valtion liikelaitosta.

Eduskuntakäsittelyssä kaksi valiokuntaa, hallintovaliokunta ja maa- ja metsätalousvaliokunta, ovat tätä asiaa hyvin perusteellisesti käsitelleet. Hallintovaliokunta korostaa lausunnoissaan, että johtokuntaan tulisi valita vähintään kaksi alueellista edustajaa, joista toinen olisi Lapin läänistä. Samoin hallintovaliokunta on pyrkinyt määrittelemään, mitä hinnoitteluperiaatteet ovat käytännössä.

Maa- ja metsätalousvaliokunta puolestaan on kiinnittänyt aivan oikein huomiota siihen, että annettavalla asetuksella turvataan paikallisen väestön edut ja tasapuolinen kohtelu palveluiden suhteen. Mielestäni se valiokunnan kannanotto, että asetuksella säädetään metsähallituksen pal-

veluiden hinnoittelusta siten, että paikallinen väestö säilyttää maksuttomina kaikki ne palvelut ja oikeudet metsähallituksen alueiden käyttöön, jotka tälläkin hetkellä ovat maksuttomia, on erittäin tärkeä. Osahan näistä on jo lain takana, niin kuin kuntalaisten vapaa metsästysoikeus on metsästyslaissa, mutta on asioita, joista on tarpeen säätää asetuksella. On tärkeää myös, että jokamiehenoikeuteen sisältyvät oikeudet tulevat säilymään maksuttomina, samoin kuin paikallisen väestön oikeus säännösten mukaisesti käyttää metsähallituksen hallinnassa olevia alueita maastoliikenteeseen.

Haluan sen vuoksi tässä ihan kiitoksella molempia valiokuntaa muistaa, koska mielestäni tähän lakiesitykseen on eduskuntakäsittelyssä hyvin paneuduttu ja tehty vielä täsmentäviä esityksiä hallituksen pykäliin.

Laki metsähallituksesta on siis esitetyssä muodossa hyväksyttävissä, mutta haluan jatkokäytökentelyä varten tässä yhteydessä korostaa, että annettavassa asetuksessa on turvattava alueellinen edustus johtokunnassa, neuvottelukuntien asema ja tehtävät on säänneltävä tarpeeksi yksityiskohtaisesti ja etenkin hinnoitteluperiaatteet on tarkoin säänneltävä, milloin noudatetaan liikeloudellisia periaatteita, milloin liikeloudellista hintaa alempia periaatteita ja milloin palvelut ovat täysin maksuttomia, jotta metsähallituksen yhteiskunnallinen vastuu ja rooli, sen työllistämismuoto sekä paikallisen väestön oikeudet ja etuudet tulevat turvatuiksi. Tämä asetus on osa uutta lainsäädäntöä. Sen vuoksi mielestäni on paikallaan, että tähän tässä vaiheessa kiinnitetään huomiota.

Ed. K a r h u n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Pokka kehui tapaa, jolla eduskunnassa on tätä lakia käsitelty. Mielestäni se ei kehumisen arvoinen ole, koska ympäristövaliokunnaltahan ei pyydetty asiasta lainkaan lausuntoa. Minusta ympäristönäkökulman puuttuminen on leimannut tämän lainsäädännön valmistelua ja lopputulostakin, joka on syntynyt.

Keskusteluissa, joita viime aikoina on käyty Suomen metsien tilanteesta, on hyvin korostuneesti tullut esille se, että ongelma meillä Suomessa ei ole yksityisten omistamien metsien hoitaminen vaan metsähallituksen tapa hoitaa metsiään ja metsätaloutta. Metsähallituksen pääjohtaja onkin hyvin usein eduskunnassa olleissa kuulemisissa tuonut esille sen, että metsähallituksella on hyvin ristiriitainen rooli, koska siihen liittyvät liikeloudelliset tehtävät, työllistämistehtävät

sekä ympäristöhoidolliset ja ympäristönsuojelulliset tehtävät, ja hän on valitellut sitä ristiriitaista roolia, joka ei aina anna mahdollisuutta ottaa kaikkia ympäristönsuojelullisia näkökohtia huomioon. Ainakin itse paheksun sitä tapaa, millä eduskunnassa on asia hoidettu, kun ympäristövaliokunnalta ei pyydetty lausuntoa.

Ed. Saario (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä toivon, ettei ministeri Pokan puheenvuoro — vaikka pahaa pelkään, että käsitykseni voivat olla tosia — tarkoita sitä, että faktisesti hän pyrki aktiivisesti puheenvuorolaan vahvistamaan vielä niitä etuoikeuksia, joita pohjoisen asukkailla selvästi on verrattuna etelän asukkaisiin. Lain yhteydessä on sanottava, että mielestäni pohjoisen asukkaiden oikeudet tulevat erinomaisen hyvin hoidetuiksi, siinä ei ole mitään riskejä. Se, että vielä erikseen haluttaisiin määritellä asetusteitse eräitä ilmaisanteja, on mielestäni kohtuutonta muita suomalaisia kohtaan, jotka joutuvat palveluistaan maksamaan täyden tullen ja rahoittavat myös sen, että pohjoisessa ylimalkaan kannattaa ylläpitää toimeliaisuutta.

Ed. Karhuselle toteaisin, että mitään ristiriitaa ei ole siinä, että erilaisia asioita tehdään samassa organisaatiossa. Niinhän sairaaloissakin pestään ruumiita. Vaikkei tarkoitus olisikaan ruumiita tehdä, niitä pestään silloin, kun niitä tulee. Kehotan käymään metsissä ennen kuin käydään puhumaan suomalaisista metsistä. Täytyy sanoa, että ilmeisesti ne, jotka eivät ole Kaivopuistoa pohjoisempana käyneet, tuntuvat olevan parhaita metsälän asiantuntijoita eduskunnassa.

Ed. Tennilä (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Saariolle totean, että pohjoisen kaupungeissa asuvilla ei ole mitään erityisetuja, siis maantomilla kaupunkilaismetsästäjillä esimerkiksi.

Ministeri Pokalle totean, että asetuksessa ei riitäkään se, että sinne kirjoitetaan, että paikalliselle väestölle pitää turvata esimerkiksi kohtuuhintaiset metsästysluvut, koska metsästyslaissa ”paikallinen” tarkoittaa kunnassa asuvaa, siis maalaiskunnassa asuvaa, niin kuin oikeusministeri varmasti hyvin tietää. Sinne tulee kirjoittaa ”seutukunnalla asuva”, niin kuin yritin esittää jo toisessa käsittelyssä. Tätä odotankin nyt maa- ja metsätalousministeri Puralta. Minä uskon, että hän ymmärtää tämän problematiikan nyt. Tässä ollaan ajamassa tilanne siihen, että esimerkiksi kemiläiset, kaupungissa asuvat, ja Simossa asuvat ovat niillä valtion mailla, jotka tavallaan ovat

yhteisiä, aivan eri asemassa. Simolainen ei maksa mutta kemiläinen maksaa 720 markkaa esimerkiksi metsästysluvasta.

Ed. Väistö (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Metsähallituksen merkitys on ollut ja tulee olemaan suurin Itä- ja Pohjois-Suomessa, kuten oikeusministeri Pokka jo totesi. Tästä syystä on hallintovaliokunta myös halunnut korostaa sitä, että metsähallituksen hallinnossa, niin johtokunnassa kuin myös uusissa nyt perustettavissa neuvottelukunnissa, tulee olla riittävä alueellinen edustus. Hallintovaliokunta katsoo, että uudistuksen yhteiskunnalliseen merkitykseen nähden on perusteltua juuri paikallisen väestön riittävän edustuksen ja vaikutusmahdollisuuksien turvaaminen sekä johtokunnassa että neuvottelukuntien työskentelyssä. Katsomme, että tällöin myös työllisyyteen ja elinkeinotoimintaan liittyvät näkökannat tulevat mahdollisimman hyvin huomioon otettua metsähallituksen päätöksenteossa.

Oikeusministeri Pokka: Herra puhemies! Ed. Tennilälle vastaan, että olemme ed. Tennilän kanssa aivan samaa mieltä, että nimenomaan sellaiseen säännökseen pyritään metsähallintolaissa ja -asetuksessa, että perinteiset oikeudet niin Pohjois-Suomessa kuin siltä osin, kun niitä on, Kainuussa tai Itä-Suomessa voidaan lakiin tehdyillä muutoksilla hoitaa.

Minä olen hyvin pahoillani kuunneltuani ed. Saarion aika kaunaista puheenvuoroa. Ed. Saarion ehkä kannattaisi tutustua eduskunnan perustuslakivaliokunnan lausuntoihin. Jo vuodesta 78 asti eduskunnan perustuslakivaliokunta on epäillyt, ettei metsähallitus omista ollenkaan maata Ylä-Lapissa vaan että se kuuluukin saamelaisille ja valtio käyttää puhevaltaa ja omistusoikeutta maahan, johon sillä ei ole laillista omistusoikeutta. Ed. Saarion kannattaisi hiukan ehkä pysähtyä miettimään, mistä puhuu. Minä annan anteeksi sen sen vuoksi, että ymmärrän, että ed. Saario on lukenut vain tätä mietintöä ja tehnyt johtopäätöksensä siitä.

Ed. Saario (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! En ensinnäkään kaipaa erityisesti ministerin anteeksiantoa tässä kysymyksessä. Siinä mielessä kommentti oli tarpeeton. Minä totean arvoisalle ministerille ja muillekin, jotka ovat tästä innostuneita, että kun laissa erityisesti määritellään se, että pohjoisen asukkailla on erityisiä oikeuksia, jotka merkitsevät tavallisen kansalai-

sen jokamiehen oikeuksien lisäksi eräitä helpoituksia toimenpiteisiin, mielestäni se on varsin pitkälle mennyt myönnytys, jonka me kaikki hyväksymme. Sitä, että arvoisa ministeri käy ikään kuin henkisesti valmentamassa meitä siihen, että aseusteitse kenties tehtäisiin vielä lisämääräyksiä, joilla annettaisiin erityisiä oikeuksia, minä en tule hyväksymään.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Äsken kuultu sanailu ei ole saanut minua muuttamaan lopullista johtopäätöstäni lakiehdotuksen suhteen. Niinpä ehdotan, että lakiehdotus hylätäisiin.

Tässä yhteydessä viitataan, samalla kun viitataan aikaisemmin käyttämäni puheenvuoroon asian yhteydessä, siihen että ensinnäkään hallintovaliokunnan yksitoista sivua pitkille huomautuksille asian käsittelyn yhteydessä ei annettu mitään arvoa silloin, kun asiaa käsiteltiin maa- ja metsätalousvaliokunnassa. Ne menivät, niin kuin sanotaan, harakoille.

On aivan oikein esitetty, että ympäristövaliokunnalta olisi pitänyt pyytää lausuntoa. Olen samaa mieltä tästä asiasta. Minä nyt näin jälkikäteen olen toteamassa sen, että sieltä olisi varmasti tullut erittäin hyvä lausunto, mutta sillekään maa- ja metsätalousvaliokunnan enemmistö ei olisi antanut mitään arvoa, eli se olisi ollut harrasta osallistumista hyvän asian valmisteluun. Ehkä näin voidaan sanoa.

Kun historia on tämän laatuinen, lopputulokin on sen mukainen. Se näkyi erinomaisen hyvin lakiehdotuksen toisen käsittelyn yhteydessä, jolloin ei hyväksytty sellaisia täsmennysesityksiä, joilla olisi ennalta ehkäisevästi ohjattu tulevaisuutta, pyritty vaikuttamaan ohjausjärjestelmiin niin, että säädösten olisi ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön rooteliin kuuluvia asioita ohjattu itse substanssiin sinänsä puuttumatta. Mutta siihenkään, että lausuttaisiin jo lakitasolla selvästi pelisäännöt tulevaisuutta varten, ei ollut valmiutta. Tämä on mielestäni erittäin valitettavaa.

Edelleen toteaisin, että vaikka ministeri Pokka kiitteli hyvää työtä, ei lausunnossa olevilla kannanotoilla ole mitään merkitystä jatkoprosessin kannalta, koska niitä ei ole otettu huomioon varsinaisessa valiokunnan mietinnössä lainkaan, eli tämä oli nyt poliittinen puheenvuoro Lapin lehdistöä varten ja siinä kaikki.

Arvoisa puhemies! Jos nyt kuitenkin sattuisi käymään niin, että lakiehdotus hyväksyttäisiin, siltä varalta ehdotan muutamia lausumia, joista

ensimmäisenä ehdotan lausuman, joka on monistettuna jaettu edustajille:

”Eduskunta edellyttää, että valtion liikelaitoksenakin metsähallitus rajoittaa metsätöiden koneellistamista metsien terveydentilan ja metsureiden työllisyyden hyväksi.” — Lisään sanan ”metsureiden”, arvoisa puhemies, että on selvä kaikille, mitä siinä tarkoitetaan.

Tässä yhteydessä viitataan tutkimuksiin, jotka on suoritettu erikoisesti Ruotsissa, Kanadassa ja Yhdysvalloissa, jotka kaikki tutkimukset osoittavat kiistattomasti sen, että sellaisella koneellistamisella, jota viime aikoina on harjoitettu, on kielteisesti vaikutettu metsien terveydentilaan. Niinpä Ruotsissa ja Yhdysvalloissa, pieneltä määrin Kanadassa on jo muutettu harvestereitten käyttöfilosofiaa toisenlaiseksi juuri tässä mielessä eli ei haluta päästää sellaisia tuhohyönteisiä ja puiden tautikalamiteetteja liikkeelle, jotka vaikeuttavat itse talousmetsien tulevaisuutta.

Mitä tulee metsureiden työllistämiseen, nykyisin yksi harvesteri tekee 20 metsuria työttömäksi. Tässä suhteessa metsähallitus on aiemmin toiminut erällä alueella aika viisaasti rajoittamalla koneellistamista. Nyt on käynyt huhu, että kun metsähallituksesta tulee liikelaitos, tässä suhteessa filosofia ja käytännön politiikka muuttuu.

Arvoisa puhemies! Mietinnön I vastalauseeseen viitaten ehdotan kolmea lausumaa edellä mainitun lisäksi. Ensinnäkin:

”Eduskunta edellyttää, että asetuksen 8 § saa seuraavan muodon:

’Metsähallituksen hallinnassa olevaan kansallisomaisuuteen kuuluu:

1) luonnonsuojelulain (71/23) nojalla perustetut suojelualueet;

2) erämaailailla (62/91) perustetut erämaalueet;

3) valtioneuvoston vahvistamien suojeluohjelmien mukaiset alueet;

4) luonnonsuojelutarkoituksiin hankitut alueet;

5) vesilintujen elinympäristönä merkittäviä vesiperäisiä maita koskevan, asetuksella (44/76) voimaansaatetun yleissopimuksen mukaiset alueet; sekä

6) asetuksella (364/87) voimaansaatetun maailman luonnon- ja kulttuuriperinnön suojelusopimuksen mukaiset, yleismaailmallisesti erityisen arvokkaat luontotyypit.”

Toiseksi lausumaksi mietinnön I vastalauseesta ehdotan: ”Eduskunta varaa vaihtomaiksi luonnonsuojelutarkoituksiin vuosina 1994—2000 tarvittavien alueiden arvoksi Metsähallituk-

sen ns. muussa omassa pääomassa 500 miljoonaa markkaa.”

Tämän perusteluna totean, että sen jälkeen, kun hallituksen esitys oli eduskunnalle annettu, on käynyt ilmi, että hallituksen esityksen perusteissa oleva 300 miljoonaa markkaa on väärin laskettu eli se edellyttää 500:aa miljoonaa markkaa. Tästä jätti ympäristöministeri Pietikäinen valtioneuvoston pöytäkirjaan lausumansa silloin, kun asiaa käsiteltiin. Ainakin meillä on tällainen lausumateksti jaettu valiokunnalle tiedoksi.

Kolmanneksi ehdotan: ”Eduskunta edellyttää, että ranta-alueiden vuokra- ja käyttöoikeuksien luovuttamisesta saatavista tuloista käytetään vähintään puolet joko suojelurantojen hankintaan tai niiden käytön rajoituksista maanomistajille maksettaviin korvauksiin.”

Viitataan hallintovaliokunnan yksimieliseen kannanottoon, jossa todetaan, että kiinteistöjalostus ei sovi metsähallituksen toimenkuvaan ja että niiltä osin, kuin rantoja on jo luovutettu, näitten tulojen osalta pitäisi menetellä äsken mainitulla tavalla.

Edustajat Alho ja Halonen merkitään läsnä oleviksi.

Ed. P o l v i n e n : Herra puhemies! Hallituksen esitys laiksi metsähallituksen liikelaitostamisesta on valmisteltu aivan liian kiireellä ja erittäin hatarin perustein ja vieläpä budjettilakina. Ei ole arvioitu metsähallituksen liikelaitostamisen merkittäviä yhteiskunnallisia vaikutuksia niin kuin olisi tullut tehdä. Tästä johtuen on lakiehdotuksessa perusteluineen tarkasteltu aivan liian kapea-alaisesti vain sitä, mitä vaikutuksia liikelaitostamisesta olisi metsähallitukselle itselleen. On jäänyt ottamatta huomioon se, missä metsähallituksen pääasialliset toiminnot maantieteellisesti tapahtuvat. Nämäkin perustelut on tehty hyvin lyhyellä aikajänteellä.

Hallituksen esityksen 2 §:ssä ei oteta lainkaan huomioon metsähallituksen hallinnassa olevien maa- ja vesialueiden sijaintialueiden väestön, yrittäjien ja kuntien asemaa. Tasapuolisuusvaatimusta ei ole otettu huomioon siten, että metsähallituksen olisi edistettävä toiminnassaan tasapuolisesti hallinnassaan olevien alueiden käyttöä ja palveluja. Tavoitteet olisikin asetettava näiden alueiden sijaintikuntien, paikallisen väestön ja alueella toimivien yrittäjien kokonaisedun mu-

kaisesti ottaen huomioon tarvittava suojelu ja metsän käsittelyn kestävä kehitys.

Tällaista laaja-alaista lakia ei saisi missään nimessä käsitellä ns. budjettilakina. Tästä johtuen perustelut ontuvat ja ovat myöskin epäluotettavia. Huomioon ottaen perustelujen kapea-alaisuus, ne kielteiset tekijät, jotka lain perusteluissa on sivuutettu, katson, ettei metsähallitusta pidä liikelaitostaa.

Metsähallituksen kehittäminen on sen sijaan välttämätöntä, mutta se voidaan toteuttaa ilman liikelaitostamista. Kehittämistyö tulisikin käynnistää välittömästi. Yhteiskunnallisten velvoitteiden vuoksi metsähallitusta ei voida pitää puhtaana liikelaitoksena.

Metsähallituksen liikelaitostaminen merkitsee mm. sitä, että puun korjuu täyskoneellistuisi hyvin nopeasti vähintään yhtä korkeaksi kuin se jo tällä hetkellä on yksityismetsäteollisuudessa. Koneellisen puun korjuun voimakas lisääntyminen merkitsee myös sitä, että metsähallituksen palveluksessa olevien työntekijöiden ja toimihenkilöiden määrä vähenee nykyisestäään varovaisestikin arvioiden puolella muutamassa vuodessa.

Liikelaitostaminen merkitsee myös sitä, että metsien käsittely raaistuu huomattavasti ja metsähallitusta koskeva, tässä tapauksessa oikeutettu, arvostelu lisääntyy. Se merkitsee myös sitä, että maaseudun autoituminen lisääntyy erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomessa, mikä näkyy myös näiden alueiden taajamien palveluvarustuksessa.

Se merkitsee myös sitä, että työntekoon perustuvat yhteiskunnan verotulot laskevat välittömät ja välilliset tekijät huomioon ottaen kymmenillä miljoonilla markoilla vuodessa. Myös työttömyysturva- ja sosiaaliturvamenot lisääntyvät vähintään verotulojen menetystä vastaavilla summilla. Metsien hoito- ja uudistustyöt tulevat ainakin pitemmällä aikavälillä huomattavasti nykyistä huonommin hoidetuiksi. Niiden kuntien verotulot entisestään romahtavat, joiden alueella on paljon metsähallituksen maita.

Mitä tulee paikallisten asukkaiden metsästys-, kalastus- ja muihin perinteisiin jokamiehen oikeuksiin, niidenkään säilymisestä perinteisessä ja nykyisessä muodossa ei ole mitään varmuutta.

Metsähallitukselle liikelaitoksena kuuluvien muiden yhteiskunnallisten tehtävien, kuten työllistämismenettelyjen, hoidon suunnitelmallisuus ja rahoitus on jäänyt täysin auki. Tämä olisi pitänyt ratkaista jo lain valmistelun yhteydessä ja sanoa selvästi laissa, että näistä aiheutuvat kustannuk-

set otetaan huomioon vähentävänä tekijänä tulostavoitetta asetettaessa, kuten valiokunnan vähemmistö esitti.

Myös hallinnollinen asema on jäänyt rajamatta. Jo valiokuntakäsittelyn aikana tuli aivan liian vahvasti esiin kahden eri ministeriön erilaiset käsitykset ja mielipiteet hakkuiden, suojelun, työllistämisen, hinnoittelun ja korvausten osalta. Lain eduskuntakäsittelyn aikana on tullut hyvin selville se, että näiden kovin erilaisten ja moninaisten tehtävien yhteensovittaminen käytännössä yhteen ja samaan liikelaitokseen ei ole ollenkaan helppoa ja ongelmatonta. Muun muassa edellä esille tuomistani syistä tällaisen lain on oltava selkeä ja sanottava, mitä se käytännössä tarkoittaa.

Niissä yhteiskunnallisissa oloissa, joissa nyt maamme elää, jokainen olemassa oleva työpaikka on säilyttämisen arvoinen. Liikelaitostamiskaavavaiheiden sijasta eduskunnan tulisikin kiinnittää huomio siihen, että metsähallitus omalta osaltaan on tukemassa paikallista elinkeinotoimintaa ja luomassa yhteistyössä uusia työpaikkoja, kuten muutkin paikalliset maanomistajat ja yrittäjät. Tähän on hyvät mahdollisuudet alentamalla koneellistamisastetta nykyisestäään.

Myös puisto- ja suojelualueiden hoitoon ja reitistöjen kunnossapitoon ja rakentamiseen yhteistyössä paikallisten matkailuyrittäjien kanssa tarvitaan uusia pysyviä työpaikkoja. Esimerkiksi Kuhmon Ystävydenpuiston tarvitsemat ja monene kertaan luvatut 18 virkaa ja tointa tuleekin täyttää välittömästi. Näin menetellen metsähallitukseen avautuisi nopeasti jopa noin tuhat uutta työpaikkaa. Työttömyytemme kokonaismäärä huomioon ottaen tuhannen metsäalan työttömän työntekijän työllistäminen on vähäinen määrä. Tällä olisi kuitenkin oma myönteinen merkityksensä metsähallituksen julkiselle imagolle ja myös pyrkimyksille lamasta pois pääsemiseksi.

Hallintovaliokunta on esittänyt lausunnoissaan hyviä parannusesityksiä. Lausunnon henki oli, että lakiehdotus tulisi vetää eduskunnasta pois uudelleen valmisteltavaksi. Myös asiantuntijakuuleminen vahvisti käsitystä. On erittäin valitettavaa, että maa- ja metsätalousvaliokunnan enemmistö ei ottanut kuuleviin korviinkaan hallintovaliokunnan parannusehdotuksia. Hallituksen olisi pitänyt tehdä asiasta omat johtopäätöksensä ja vetää ehdotus pois.

Koska laki on jäänyt näin huonolle valmistelulle eikä se sovellu tällaisenaan tämän päivän eikä huomisen käytäntöön ja tarpeisiin, kannan

tan ed. Pulliaisen hylkäämisehdotusta sekä hänen ehdottamiaan perustelulausumia.

Ed. Laakkonen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. V. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On ilahduttava kuulla, kuinka ed. Polvinen puhuu sen puolesta, että koneellinen työvoima voitaisiin korvata ihmistyövoimalla. Näinhän asia tietenkin on. Huomauttaisin kuitenkin ed. Polviselle, että kannataisi olla johdonmukainen tässä asiassa, koska vasemmistoliittoa myöten on hyväksytty Eta-sopimus ja kansainvälisen vapaan kilpailun markkinapolitiikka, joka takaa sen, että yhä enemmän kaikki valmistetaan koneellisesti massatuotannon avulla, minkä seurauksena valtava massatyöttömyys kohtaa väistämättä Suomea.

Ed. V ä h ä n ä k k i: Herra puhemies! Esillä oleva lakiehdotus on malliesimerkki kiireellä tehdystä, lakitekniikaltaan erittäin heikkolaatuisesta ja sisällöltään ristiriitaisesta raakilemaisesta lakiesityksestä, joita olemme kyllä tämän hallituksen toimesta tänne tuotuina nähneet jo useinkin, mutta tämä on ehkä niistä kaikkein räikeimpiä. Mielestäni, vaikka oikeusministeri Pokka toisin sanoi, jatkokehittelyllä eli asetuksen laatimisella tai myöhemmin mahdollisesti tehtävillä korjauksilla lakia ei pystytä parantamaan. Se on niin kuin entisen alokkaan asento, että se ei korjaamalla parane, vaan pitää tehdä kokonaan uusi.

Ensiksi luettelen muutaman kohdan, joihin hallintovaliokunta ja myös osin perustuslakivaliokunta kiinnitti vakavaa huomiota, mutta joita ei erikoisvaliokunta ottanut oikeastaan kuuleviin korviinkaan.

Tämä laki tekee ensiksikin tästä laitoksesta epämääräistä mössöä. Se on sekoitus julkishallintoa ja liikeyritystä.

Edelleen on havaittavissa hyvin lyhyen tarkastelun jälkeen, että yhteiskunnalliset tehtävät, jotka ovat metsähallitukselle Suomen kaltaisessa maassa erityisen tärkeitä, tulevat kärsimään.

Edelleen on poikettu jo Holkerin hallituksen aikana kaavoitetusta hallinnon keskittämissysteemistä eli siitä, että tietynlaiset asiat kulkevat yhtä putkea myöten yhteen ministeriöön eivätkä haaraannu useammille. Tätä on tämäkin hallitus yrittänyt tähän mennessä, mutta nyt on jyrkästi aivan toista mieltä.

Edelleen kiinnittää huomiota ympäristöasioiden luisuminen rempalleen, kun metsähallitus, nähtävästi tuleva liikeyritys, pääsee aika pitkälti hoitamaan ympäristöasioita tässä maassa. Ne luonnonsuojeluun liittyvät virkamiehet tai toimistot tai osastot, jotka metsähallituksen ja maaja metsätalousministeriön piiriin tulevat tai siellä ovat, tulevat koteloiduiksi siellä kaupalliselle alttarille.

Ympäristöministeriöstä sanotaan, että se ohjailee tiettyjä asioita. Käytetään verbiä ohjailu. Johtaminen kuitenkin jää maa- ja metsätalouspuolelle. Ihmettelen todella suuresti, että kun tässä kuitenkin on painotettu ympäristöasioita, niin ei todellakaan ympäristövaliokunnan lausuntoa edes katsottu aiheelliseksi. Sieltä olisi tullut kolmas murskaava lausunto; kaksi jo — perustukselta ja hallinnolta — tuli.

Pohjois- ja Itä-Suomessa erityisesti merkityksellinen työllisyyden hoito valtion metsiä hyväksi käyttäen tulee kärsimään, koska todella siirtymään suuriin korjauskoneisiin, vaikka toisaalta metsänhoidossa yhä enemmän puhutaan siitä, että tulee luonnonmukainen metsänkorjuu, joka tietää sitä, että metsureita tulisi edelleen ja yhä enemmän käyttää. Sen sijaan koneiden käyttöä massakorjuuseen jossain määrin vähentää.

Erityisen tärkeä puutteellisuus liittyy mahdolliseen spekulatiiviseen kiinteistön jalostamiseen, johon ed. Pulliainen jo viittasi. On pelättävissä mitä suurimmassa määrin, että metsähallitus ryhtyy myymään rantojensuojelusuunnitelmissa olevia kesämökkirantoja nahkahousuisille ja tirolilaishattuisille avokätisille ostajille. On mahdollista, että taajamien lähellä olevien metsäalueiden avulla tullaan osallistumaan kilpailuun kiinteistöjen myynnistä asianomaisille kunnille tai suoraan urakoitsijoille. Jos näin tehdään, niin semminkään ei näitä varoja luonnonsuojelutarcoituksiin lakiesityksen mukaan saada, vaan ne tulevat liikeyrityspotin puolelle.

Edelleen on kiinnitetty monilla suilla eri paikoissa huomiota paikallisen osallistumisen vaikeutumiseen. Ei voida sanoa, että nykyinenkään metsähallitus olisi paikallista ääntä kuullut, mutta tämän lakiesityksen mukaan ei tule paikallisten ihmisten osallistuminen yhtään paranemaan. Juuri näiden paikallisten toimielinten osalta tämä lakiesitys on hyvin puutteellinen. Jokaisella kunnallisihmisellä on edelleen tiedossa, että jo tähän mennessä metsähallitus on ollut niitä vaikeimpia maanomistajia. Kansallispuistoalueilla, Etelä-Suomessakin esimerkiksi itäisellä Suomenlahdella, luonnonsuojeluun ja kansallispuistoon kuulu-

vat toimenpiteet ovat taka-alalla ja etualalla metsähallituksen liikeyritysmäiset toiminnat, ja hyvin ylseätä kohtelua esimerkiksi ovat saaneet paikalliset asukkaat, jotka harjoittavat siellä ikimustoista nautintaa nimenomaan kalastamalla. Esimerkiksi metsähallitus on aloittanut kärjäkäynnit, oikeudenkäynnit, tietystä metrimäärästä jonkun saaren ympärille niin, että sille alueelle saisi kukaan tulevaisuudessa tulla kalastamaan, vaikka niin on tehty jo satoja vuosia.

Erityisen suuri on oikeudellinen, juridinen, puutteellisuus eli se, että muutoksenhausta tämä laki ei anna paljon tietoa eikä siihen mahdollisuuksia. Se ei kerro, mitä putkea myöten valitaan, onko se hallintomenettely, onko se yleinen tuomioistuin, niin kuin liikeyritysten virheellisissä menettelyissä saattaa olla jne.

Tämä on todella, niin kuin alussa sanoin, tyyppiesimerkki kiireellisesti tehdystä lakiehdotuksesta. Tämän hallituksen työskentelyä kuvaa ensiksikin se, että tulee lakiesityksiä, joilla huononetaan vähävaraisen kansanosan asemaa. Toinen suuri ryhmä lakeja ovat ne, joilla pyritään yksityistämään mahdollisimman pian. Tämä johtuu siitä, että hallituksen takana olevat ryhmät tietävät, että tämä laulu loppuu viimeistään runsaan vuoden kuluttua ja silloin on turha tämän tyyppisiä lakeja lähteä tuomaan eteenpäin.

Kannatan ed. Pulliaisen hyökkäysehdotusta.

Ed. T ö r n q v i s t : Arvoisa puhemies! Metsähallitus on hyvin tärkeä Itä- ja Pohjois-Suomelle, niin kuin täällä jo on todettu. Se on tärkeä ennen kaikkea tietysti työllistäjänä. Metsähallituksen metsät sijaitsevat suurimmaksi osaksi Itä- ja Pohjois-Suomessa. Siellä on opittu elämään suurin piirtein sovussa metsähallituksen kanssa. Totta kai pieniä kahnauksia Pohjois-Karjalassakin on ollut metsähallituksen kanssa, mutta pääsääntöisesti sitten, kun nämä kahnaukset on selvitetty, ovat asukkaat asettuneet metsähallituksen puolelle. Viimeksi kahnauksia on käyty mm. aarnimetsien suojeluun liittyvissä asioissa.

Pohjois-Karjalassa maakuntaliitto ja seutu-kaavaliitto ovat perinteisesti vastustaneet metsähallituksen liikelaitostamista aina siihen saakka, kunnes uusi Pohjois-Karjalan liitto aloitti toimintansa viime kesänä, ja tuon uuden Pohjois-Karjalan liiton lausunto metsähallituksen liikelaitostamisesta oli myönteinen. Pykälämuutoksia sieltä esitettiin.

Mielestäni tässä metsähallituksen liikelaitostamislaissa on aika monta ongelmaa.

Yksi ongelma on se, että minustakaan tätä ei olisi pitänyt tuoda budjettilakina. On aivan selvää, että kun eduskunnassa on muutenkin lainsäädäntöruuhka liittyen varsinaiseen budjettiin, niin tällaisen lain läpivieminen tässä syksyn ruuhkassa on osoitus siitä, että sitä ei oikeastaan halutakaan eduskunnassa kunnolla ja rauhassa käsiteltäväksi. Semmoinen käsitys on tullut monen muun lain kohdalla budjetin käsittelyn yhteydessä.

Ongelma metsähallituksen liikelaitostamisessa on minusta mm. se, että metsähallitukselle tulee tavallaan kaksi isäntää: ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö. Miten tämän kissan ja koiran rooli sitten onnistuu käytännössä, jää nähtäväksi, jos tämä laki viedään läpi.

Metsähallituksellahan on, niin kuin sanoin, kaksi roolia: puun tuottajan ja metsän hoitajan rooli. Metsähallitus on taannut tähän yhteiskuntaan hyvin tasaisen puun tuotannon silloinkin, kun yksityiset metsänomistajat ovat puunmyyntilakossa. Lieköhän viimeistä puunmyyntilakkoa muuten vieläkään purettu? En ole kuullut. Sen vuoksi metsähallituksella on hyvin tärkeä tehtävä yhteiskunnallisesti.

Toinen tärkeä tehtävä metsähallituksella on työllistäminen. Metsähallitus ei ole edennyt sillä tavoin koneellistamisessa kuin yksityismetsäpuoli on. Mitä olen keskustellut metsähallituksen ihmisten kanssa, niin tarkoitus on myös jatkossa sisällyttää työllistämismäärä metsähallituksen toimintaan sillä tavalla, että koneellistamista ei jatketa niin kuin yksityismetsäpuolella.

Kolmas sektori on hyvin tärkeä. Metsähallituksen rakentaa ja hoitaa virkistysalueita. Ruunaan virkistysalue on yksi hyvä esimerkki siitä, miten metsähallitus on todella onnistunut näiden alueiden hoitamisessa. Metsähallituksella on osaamista kyseisten asioiden hoitamisessa pitkän kokemuksen perusteella. Kansallispuistoja, joita Suomessa on nyt jo 29, isännöi ja hoitaa metsähallitus ja on rakentanut niistä 26. Metsäntutkimuslaitoksen hoidossa on 3. Mielestäni olisi hyvin aiheellista maa- ja metsätalousministeriön sisällä, että nämä kaikki kansallispuistot tulisivat aikanaan metsähallituksen hoidettaviksi ja Metsäntutkimuslaitos voisi keskittyä varsinaiseen tutkimustyöhönsä.

Metsähallituksella on luonnonsuojelutehtäviä varten jo organisaatio. Viime toukokuun 1 päivänä aloitti alueorganisaatio. Ensi vuonna alueorganisaatioon tulee työskentelemään 115 vaki-naista toimihenkilöä ja noin 60 työntekijää.

Mielestäni metsähallituksen liikelaitostaminen on hyvin ongelmallista. Mietin vielä todella sitä, kumpaa nappia painan.

Edustajat Vuorensola ja Lax merkitään läsnä oleviksi.

Ed. Riihijärvi: Herra puhemies! Metsät ovat meidän kansallisvarallisuuttamme, eikä ole ollenkaan samantekevää, millä tavalla valtion metsiä hoidetaan. Jos metsähallitus liikelaitostetaan, se merkitsee sitä, että eduskunnan mahdollisuudet vaikuttaa toimenpiteisiin valtion metsissä vähenevät. Tässä käy aivan samalla tavalla kuin on käynyt Postin ja Valtionrautateitten kohdalla. Ne ovat menneet menojaan, pienentävät palvelujaan, ja aina kun täältä jotain lausutaan, heti vaaditaan rahoitusta, että sitten toimitaan, kunhan hommaatte rahaa. Toisin sanoen valtion laitosten liikelaitostamisesta ei ole ollut mitään hyötyä. Olisi tämän viimeinkin pitänyt tulla tämän kokemuksen perusteella selväksi kaikille kansanedustajille.

Kannatan ehdottomasti täällä tehtyä lain hylkäysesitystä. Se on erittäin hyvin perusteltu myös luonnonsuojelun ja kestävän kehityksen näkökulmasta.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Olen sitä mieltä, kuin täällä on esitetty, että metsähallitusta ei pitäisi kehittää tähän suuntaan, koska metsähallituksella on perinteinen ja toimiva organisaatio juuri sillä tavalla kuin vastustajien puolelta on sanottu.

Yhteen asiaan oikeastaan ed. Törnqvistin puheenvuoron johdosta kiinnitin huomiota. Hän sanoi, että luonnonsuojelun alueorganisaatioissa, jos oikein muistan hänen sanomansa, on 115 toimihenkilöä ja 60 työntekijää. Tämä on se ongelma, joka tietysti perimmäisenä valtion organisaatioissa on vikahan, että herroja on 115 ja työntekijöitä 60. Minun mielestäni pitäisi olla 60 herroa ja 115 työntekijää tai suhteen pitäisi olla ehkä vieläkin huomattavasti erilainen. Olisi mukava kuulla ed. Törnqvistiltä, mitä nämä itse kukin tekevät, ja katsooko hän, että toimihenkilö- ja työntekijäsuhte on sopiva, vai olisiko liikelaitostaminen siinä mielessä parempi asia, että taloudellinen ja tehollinen työskentely siirrettäisiin enemmän työntekijäpuolelle ja otettaisiin toimihenkilöitä eli herrapuolta vähän pois.

Ed. T ö r n q v i s t (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä minustakin tietysti sitä herrapuolta joutaisi sieltä pois, mutta ei asia näin yksiselitteinen ole. Metsähallituksellahan on metsureita, jotka eivät ole juuri tämän luonnonsuojeluorganisaation alaisena. Ymmärtääkseni myös näitä metsureita käytetään joustavasti luonnonsuojelualueiden hoitoon, eli siinä ei ole ongelmaa. Nämä ovat vain erotettu sen vuoksi, että ympäristöministeriön kautta tulee tulevaisuudessa tälle momentille rahaa. Mielestäni kaiken kaikkiaan metsähallitus on hoitanut hyvin luonnonsuojelualueita, järkevästi ja ilman turhaa vouhotusta.

Ed. R a j a m ä k i : Herra puhemies! Metsäpolitiikka on jätetty niin lain valmistelussa kuin yleensäkin hallinnossa mutta myös eduskunnassa sivuosaan. Maa- ja metsätalousvaliokunnassakin se on sivujuonne ja hyvin monesti maatalouspolitiikalle alisteista. Se on erittäin valitettavaa siihen nähden, mikä metsäteollisuuden tuotannon ja viennin merkitys on alueellisesti ja koko kansantalouden kannalta.

Tässä mielessä toivoisi kyllä, että hallitus laajemmin käsittelee ja toisi eduskunnan pohdittavaksi metsäpolitiikkaan liittyviä asioita erityisen metsäpoliittisen selonteonkin muodossa, samalla tavalla kuin esimerkiksi Ruotsi on parlamentarisesti tätä sektoria ja sen merkitystä tuonut esille.

Samalla tavalla alisteisuus maataloudelle näkyy siinä, että valtion maita oltiin pari vuotta sitten hallituksen esityksessä jakamassa tasapainottamisenona tuottajille, jotka tilapäisestikin supistaisivat tuotantoaan. Tämä on onneksi maa- ja metsätalousvaliokunnassa saatu pidettyä pöydän alla. Mutta myös metsähallituslaissa, kuten ed. Törnqvist totesi, on hyvin pitkälti jätetty pohtimatta puuhooltoon ja metsäteollisuuteen liittyvät liittymäkohdat ja myös kansalaisten virkistymiseen liittyvät jokamiehenoikeudet ja palvelujen saatavuuskysymykset.

Suomen talouskäytössä olevien metsien kokonaispinta-ala on 21 miljoonaa hehtaaria, josta valtion metsien osuus on 3,3 miljoonaa hehtaaria, mikä korostaa todella tämän sektorin merkitystä. Vahvistettujen ja valmisteilla olevien suojeluohjelmien pinta-ala on 3,4 miljoonaa hehtaaria eli 11 prosenttia koko Suomen pinta-alasta. Ehkä saksalaisille olisi syytä jossain sopivassa tilanteessa kertoa, että meidän suojeluohjelmien pinta-ala vastaa koko Belgian maa-alaa. Suojelualueet sijaitsevat valtaosin Pohjois- ja Itä-Suomessa val-

tion mailla. Tämä näkökulmakin on jäänyt liian vähäiselle pohdinnalle tässä yhteydessä.

Ed. K a l l i : Herra puhemies! Päinvastoin kuin ed. Rajamäki totesi, nythän liikelaitostamisen myötä metsähallitus saa entistä enemmän operatiivista valtaa, jolla se voi kehittää ja tehdä tulosta, jolla sittemmin voidaan kehittää myös luonnonsuojelualueiden erilaisia palveluja, eikä tähän asiaan mitenkään liity metsän käsittely, hakkuu tai siihen liittyvät kysymykset. Minusta asia on hyvä. Se motivoi henkilöstöä ja antaa tuloksentekomahdollisuutta. Toivottavasti nämä kaikki eri mahdollisuudet sen myötä tulevat lisääntymään.

Ed. T ö r n q v i s t : Arvoisa puhemies! Ed. Kallille vastauksena. Totta kai tämän lain hyväksyminen antaa metsähallitukselle operatiivista valtaa mutta myös vastuuta. Tulostavasti vaatimisen myötä metsähallitus joutuu laittamaan maksullisiksi myös virkistyspalveluja, niitä, joita paikkakuntien asukkaat ja turistitkin ovat normaalisti oppineet käyttämään joko maksuttomina tai pienellä maksulla. Siitä ei päästä mihinkään. Toinen asia on se, että nyt, kun tietty taloudellinen tulos tarvitaan joka tapauksessa metsähallitukselle, niin jotta tuohon tulokseen päästäisiin, on mielestäni vaarana se, että metsiä joiakin vuosina voitaisiin ylihakata sen vuoksi, että tulostavoitteeseen päästäisiin.

Ed. P u l l i a i n e n : Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu alkaa nyt kiertää samaa kehää, mutta joudun uudestaan viittaamaan kaikkiin aikaisempiin puheenvuoroihini, joissa tähdensin juuri sitä, että kun laissa ei tarpeeksi yksityiskohtaisella tasolla säädellä asioita, niin joudutaan käymään sen laatuinen keskustelu kuin edelliset puheenvuorot ja vastauspuheenvuorot ovat olleet. Juuri tässä on tällä keskustelulla vahvistettu se, että näillä eväillä ei lakiehdotusta pitäisi hyväksyä vaan se pitäisi hylätä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Pulliainen ed. Polvisen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Lisäksi on ed. Pulliainen ed. Polvisen kannattamana ehdottanut kolmea I vastalauseen mukaista perustelulausumaa sekä neljänneksi perustelulausumaksi seuraavaa: ”Eduskunta edellyttää, että valtion liikelaitoksenakin metsähallitus rajoittaa

metsätöiden koneellistamista metsien terveyden-tilan ja metsureiden työllisyyden hyväksi.”

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestykset ja päätökset:

P u h e m i e s : Ensin päätetään lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on lakiehdotus hylätty.

P u h e m i e s : Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Ala-Harja, Ala-Nissilä, Anttila S-L., Antvuori, Aula, Björkenheim, Dromberg, Enestam, Heikkinen, Hiltunen, Huuhtanen, Häkämies, Hämäläinen, Ihamäki, Iivari, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Järvilahti, Jääskeläinen, Jätteenmäki, Kalli, Kalliomäki, Kallis, Kankaanniemi, Karhunen, Kauppinen, Kautto, Kempainen, Kivelä, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korkeaoja, Korva, Koski, Koskinen, Kuittinen, Kääriäinen, Laakkonen, Lahikainen, Lahtinen, Laivoranta, Lamminen, Laukkanen M., Lehtosaari, Leppänen J., Liikkanen, Lindqvist, Linnainmaa, Louvo, Malm, Markkula, Mattila, Moilanen, Morri, Muttilainen, Mäki-Hakola, Mölsä, Niinistö, Nordman, Norrback, Näsi, Ollila, Pelttari, Perho-Santala, Pesälä, Pietikäinen M., Pokka, Puhakka, Pura, Rauramo, Renko, Renlund, Rossi, Rusanen, Ryyänen, Rönholm, Röntyneen, Saapunki, Saari, Saario, Saastamoinen, Salolainen, Savela, Seivästö, Skinnari, Suhola, Taina, Takala, Tiuri, Toivonen, Turunen, Vanhanen, Varpasuo, Vihriälä, Viinanen, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Väistö, Westerlund, Zyskowicz ja Ääri.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Aho R., Aittoniemi, Andersson, Anttila U., Apukka, Astala, Backman, Bell von, Gustafsson, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hassi, Hautala, Helle, Hurskainen, Jaakonsaari, Jurva, Kasurinen, Kekkonen, Korhonen, Laakso, Laaksonen, Lahti-Nuuttilla, Laine, Laitinen, Lindroos, Louekoski, Luhtanen, Luttinen, Luukkainen, Metsämäki, Myller, Mäkipää, Nikula, Nyby, Ojala A., Ojala O., Paakkinen, Paasio, Paloheimo, Polvi-

nen, Puisto, Pulliainen, Pykäläinen, Rajamäki, Ranta, Rask, Riihijärvi, Rimmeri, Rinne, Roos J., Roos T., Rätty, Savolainen, Seppänen, Stenius-Kaukonen, Suhonen, Tennilä, Tuomioja, Tykkyläinen, Törnqvist, Ukkola, Urpilainen, Vehkaoja, Viljamaa, Vistbacka, Vähäkangas, Vähänäkki ja Wahlström.

”Tyhjää” äänestää ed. Laukkanen V.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aho E., Alaranta, Alho, Biaudet, Donner, Isohookana-Asunmaa, Kaarilahti, Kanerva, Kuuskoski, Laurila, Lax, Lehtinen, Leppänen P., Lipponen, Mäkelä, Pekkarinen, Pietikäinen S., Polvi, Rehn E., Rehn O., Sasi, Uosukainen, Vuoristo ja Väyrynen.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 104 jaa- ja 70 ei-ääntä, 1 tyhjää; poissa 24. (Ään. 5)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Lopuksi on päätettävä perusteluja koskevista ehdotuksista.

Äänestys ed. Pulliaisen 1) ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Pulliaisen 1) ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 118 jaa- ja 48 ei-ääntä, 7 tyhjää; poissa 26. (Ään. 6)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Pulliaisen 2) ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Pulliaisen 2) ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 122 jaa- ja 47 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 27. (Ään. 7)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Pulliaisen 3) ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Pulliaisen 3) ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 126 jaa- ja 45 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 26. (Ään. 8)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Pulliaisen 4) ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Pulliaisen 4) ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 117 jaa- ja 52 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 27. (Ään. 9)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Ehdotus laiksi lukiolain muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 176

Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 24

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. R e n k o : Arvoisa puhemies! Meillä on käsiteltävänä lukiolaki, joka liittyy rakenteitten tarkasteluun siltä pohjalta, mitä Suomi-nimisen valtion varallisuus tällä erää kestäää rakenteita ylläpitää. Sinänsähän lukiolain uudistus on hyvä, koska se siirtää vallankäyttöä kunnille eli ylläpitäjille. Mutta nähtäväksi tulee lähivuosina, missä määrän valtionosuuslakien myöntämä resurssi riittää lukiorakenteitten ylläpitämiseen nykyisellään. Erityisessä vaarassa ovat erityistehtävän saaneet lukiot. Tällöin on kysymys urheilulukiosta, musiikkilukiosta, taidelukiosta ja kansainvälisistä lukioista.

Jotta arvoisat kollegat heräisivät myös ajattelemaan omaa vaalipiiriään ja siellä olevien nuorten etuja, niin haluan todeta maassamme toimivat urheilulukiot: Aurajoen lukio Turusta, Kastellin lukio Oulusta, Kuortaneen lukio, Kuopion klassillinen lukio, Kuninkaanhaan lukio Porista, Salpausselän lukio Lahdesta, Mäkelänrinteen lukio Helsingistä, Ounasvaaran lukio Rovaniemeltä, Sammon lukio Tampereelta, Sotkamon lukio, Voionmaan lukio Jyväskylästä ja Vöyrin lukio, joka on ruotsinkielinen.

Urheilulukioiden osalta on todettava, että se kunnallinen tuntikeyhys, joka tässä laissa määritellään ja jota tullaan leikkaamaan jonkin verran alaspäin, ei anna mahdollisuuksia urheiluvallmentajien palkkaukseen, minkä jälkeen tulee kysymys, mistä saadaan urheilulukioiden toimin-

taan tarvittava erityistuntikehys. Mikäli sitä valtakunnan tasolla ei anneta, kunnat joutuvat päättämään, maksetaanko erityislukioille valmentajien palkkaus. Me tiedämme, että urheiluseuroilla ei ole rahaa eikä sieltä apua tule. Urheiluoopistoja on harvakseltaan läpi maan, ja niiden resurssit ovat rajalliset. Vaikka ne sieltä kautta saataisiinkin kanavoitua, niin kaikki urheilulukiot eivät tule toimimaan eivätkä toimi suoraan urheiluoopistojen kylkiäisinä samalla paikkakunnalla tai lähiseudulla.

Toisaalta, kun urheilulukiot perustettiin tähän maahan — sitä kehitystyötä on tehty kolmisenkymmentä vuotta — silloin niille myös annettiin erityistehtävän lisäksi velvollisuus ottaa oppilaat koko maasta. On aivan selvää, että paikkakunnat, joilla on useita erityislukioita ja näillä valtakunnallinen koulutustehtävä, eivät hevinkin valtuustoissa tee päätöksiä siitä, että erityislukioille annetaan resursseja. Kotikuntalaki on muuttumassa. Miten se vaikuttaa, se nähdään. Mutta tiedämme sen, että koulumatkoja koskeva lainsäädäntö on purettu ja avattu. Myöskään nuoren kotipaikkakunta ei välttämättä maksa erityislukioihin kuuluvia matkoja ja kuluja, minkä jälkeen lähteekin murentumaan erityislukiojärjestelmä siltä pohjalta, että oppilaaksiotto kaventuu omalle pikku paikkakunnalle tai yhdelle paikkakunnalle, mikä on vastoin aikaisemmin erityislukioille annettua valtakunnallista tehtävää.

Pidän aivan välttämättömänä, että vuoden 95 budjettia valmisteltaessa käydään tämä periaatteellinen keskustelu ja otetaan kantaa siihen, säilytetäänkö tässä maassa urheilulukiot, musiikkilukiot, taidelukiot ja kansainväliset lukiot. Nähdäkseni se on valtakunnallista erityiskoulutustehtävää, eri lahjakkuuksilla varustettuja nuoria hoidetaan kansainvälisille areenoille. Näin ollen resurssit täytyy taata myös valtakunnan tasolta. Sitä ei voi jättää kuntien päätettäväksi, koska siellä se usein menee tasajakoperiaateella ja erityislukiot eivät tule saamaan riittävästi erityistehtävänsä varten tunteja. Toisaalta resurssit eivät välttämättä mene, vaikka ne olisi valtionosuuksissa himpun verran huomioitu, lainkaan koulutukseen, vaan ne yhtä hyvin voivat mennä vanhushuoltoon tai mihin tahansa muuhun kunnalliseen palvelutehtävään.

Toinen asia urheilulukioiden lisäksi on musiikkilukiot. Me urheasti jokin aika sitten vihimme Oopperataloa. Moni meistä kyseli sen hintaa ja kyseli, tuleeko se toimimaan, riittävätkö meillä resurssit. Nyt on kysymys musiikkilahjakkuuden

osalta niistä henkisistä voimavaroista, joita pieni Suomen kansa omaa. Vastauksen saimme taiteilijapuolelta aivan ilmiselvästi: Koska maahamme on luotu näin upea musiikkikoulutusjärjestelmä — musiikkileikkikoulut, musiikkiala-asteet, musiikkiyläasteet, musiikkilukiot — niin meillä on hyvä pohja ponnistaa, ja Oopperatalo tulee toimimaan ja meillä riittää esiintyjä. Toinen vastaus oli se, että kun meillä on hyvä talo, niin kansainvälisille areenoille, lähinnä Keski-Eurooppaan, menneet musiikin taitajat oopperapuolelta vedetään myös kotiin, talo toimii houkuttimena.

Suomessa toimii tällä hetkellä seuraavat musiikkilukiot: Helsingissä Sibelius-lukio, johon me olemme tutustuneet aina joulun tienoilla Valtiosalissa, Tapiolan lukio Espoossa, Vantaanjoen lukio Vantaalla, Puolalanmäen lukio Turussa, Tiirismaan lukio Lahdessa — siellä on sekä musiikki että kuvataide — Kuopion musiikkilukio, Kaustisen lukio, Linnan lukio Kajaanissa — sieläkin on kuvaamataito ja musiikki — Madetojan lukio Oulussa ja vielä Helsingissä ruotsinkielisen opettajankoulutuslaitoksen yhteydessä toimiva musiikkilukio.

Näiden lukioiden toimiminen on ihan samalla tavalla kuin urheilulukioidenkin toimiminen kiinni erityisresursseista. Ymmärrämme, että musiikkilukion sisällä oppilaat taipumustensa ja lahjakkuutensa mukaan hakeutuvat eri soittimiin. On oltava viulunopettaja, on oltava sellonopettaja, on oltava pianonopettaja jne. Resurssit, mitä lukiolaki ja valtionosuuslainsäädäntö tällä erää antavat lukioille, eivät riitä soitinopettajien palkkaukseen. Me ajaudumme samaan kierteeseen kuin urheilulukioidenkin osalta: Kuka vastaa, yksittäinen kunta vai koko maa, alkuperäisen tehtävän mukaisesti näiden erityislukioiden toimimisesta?

Ihan periaatteessa puhdasoppisia taidelukioita on meillä huomattavasti vähemmän. Niitä kylä orastaa ja on tulossa. Savonlinna on vanhin ja tavattoman kuuluisa yli valtakunnan rajojenkin. Lapinlahti ja Helsinki lienevät samaa luokkaa. Sitten on muutamia muitakin erityislukioita, mutta niiden toiminta todennäköisesti voidaan turvata kunnallisellakin kehityksellä.

Arvoisa puhemies! Pidän äärimmäisen tärkeänä, että tämä kansainvälistyvä pieni maa ei nyt niukkojen vuosien aikana pura rakenteita erityistehtävän saaneiden lukioiden osalta. Tähän kuuluvat vielä pari vuotta sitten synnytyt kansainväliset lukiot, joita ehdottomasti tarvitaan kansainvälisen ylioppilastutkinnon vuoksi ja tieto-

taidon mittaamiseksi kansainvälisillä osaamismarkkinoilla.

Olen erittäin pahoillani, että opetusministereistä ei kumpikaan ole paikalla. Mutta olen keskustellut heidän kanssaan ja tänä aamuna myös opetushallitukselta saanut tiedon, että tämä asia on nostettu esille jo nyt opetushallituksessa ja ministeriön kanssa yhdessä arvioidaan, mitä eri keinoja olisi varmistaa erityislukioverkon säilyminen tässä maassa.

Näin ollen tähän luottaen, että ministeriössä ja opetushallituksessa tämä työ saadaan tehdyksi jo kevään 94 aikana ja tulos 95 budjetilla on jo varmistettu ja voimme siitä täällä yhteisesti iloiten päättää, vedän ponteni tässä vaiheessa pois, mutta se ei tarkoita, että asia haudataan. Me tulemme valvomaan, että lupauksen mukaan sitä valmistellaan vuoden 95 budjettiin.

Ed. A s t a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Renko puuttui erittäin merkittävään yksityiskohtaan lukioiden toiminnallisen kehittämisen osalta. Hän käsitteli erityislukioiden mahdollisuuksia vastata niille annetuista erityistehtävistä mm. musiikkilahjakkuuksien kehittämisestä. Tilanne on todella vakava. Muun muassa Oulussa sijaitsevan Kastellin urheilulukion toimintaa on mahdollista jatkaa vain, jos urheilulukion valmennukseen osoitetaan erillinen tuntimäärä. Näin totesi urheilulukion rehtori sivistysvaliokunnassa asiantuntijana käydessään.

Vasemmistoliiton mielestä ed. Rengon ponsiesitys on erittäin hyvä ja kannatettava. Mutta valitettavasti on todella sanottava, että lukioiden kehittäminen kokonaisuudessaan esitettyjen suunnitelmien mukaisesti on erittäin uhanalaista siksi, että lukioiden voimavaroja on erittäin paljon leikattu. Käsittelyssä olevassa laissa lukioiden voimavaroja leikataan edelleen 50 miljoonaa markkaa. Tänä vuonna heinäkuussa on jo leikattu 59 miljoonaa markkaa. Tilanne on lukioasian tuntijoiden mielestä erittäin vakava. Se on vakava myös erityislukioiden osalta.

Ed. T i u r i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ajattelin käyttää vastauspuheenvuoron, kun täällä oli ed. Rengon ponsiehdotus, mutta nythän se on vedetty pois. Toteaisin, että kun valtiolla on paljon velkaa ja tulot eivät näytä kasvavan, meidän on pakko säästöjä tehdä. Kunnilla on joka tapauksessa mahdollisuus tukea erikoislukioita.

Itse ihmettelen sitä, että meillä on vain urheilua ja musiikkia pidetty arvossa, mutta unohdet-

tu luonnontieteellisesti painottuneet ja tekniikkapainotteiset lukiot, jotka todella olisivat tarpeen Suomessa ottaen huomioon lukiomme yksipuolinen suuntaus. Kun kohta yli kymmenesosa suomalaisista koulutetaan tekniikan alalle, niin toivoisi, että lukiokin valmistelisi heitä vähän paremmin siihen suuntaan.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli erittäin mielenkiintoista kuulla ed. Rengon äskeinen linjapuheenvuoro, jossa sanottiin urheilulukioitten osalta, että kysymys on äärimmäisen tärkeästä asiasta. Hän vertasi rahojen käyttöä ja oli huolissaan siitä, että nämä rahat voitaisiin käyttää vanhustenhuoltoon. On mielenkiintoista, että hän totesi näin. On mielenkiintoista todeta, että minä olen huolisani, jos urheilulukiot tällä tavalla äärimmäisen tärkeänä asiana menevät vanhustenhuollon ohi.

Olen samaa mieltä ed. Tiurin kanssa, että myös mielenkiintoinen on myös ed. Rengon painotus, kun esimerkiksi luonnontieteellisesti painottuneet erityislukiot eivät ole ed. Rengon mielestä äärimmäisen tärkeä asia, vaan äärimmäisen tärkeä asia ovat urheilulukiot. Onneksi olkoon, ed. Renko! Tästä on mielenkiintoista Oulussakin puhua jatkossa.

Ed. Saastamoinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minäkin haluaisin kiittää ed. Renkoa erittäin hyvästä ja tärkeästä puheenvuorosta. Minä toivon, että ponnien sisältämä asia todellakin nyt tulee valvotuksi muuten.

Saanan ed. Tiurille todeta, että Kuopiossa on Kuopion yhteiskoulu, jonka sekä yläaste että lukio ovat matemaattispainotteisia, joskaan sillä ei vielä ole erityislukion tai erikoislukion statusta.

Olisin ollut valmis kannattamaan ed. Rengon pontta, mutta me yritämme sitten yhdessä valvoa muuten tätä asiaa.

Ed. Ukkola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rengon ei olisi kannattanut vetää ponnaan pois sen takia, että ponnien avulla hallitus olisi tietyllä tavalla huomattavasti tehokkaammin sidottu turvaamaan erityislukioitten tarpeet ja tunteikehykset.

Voi kyllä kysyä sitä, ovatko kunnat nyt tehneet tietyllä tavalla väärin, kun ne ovat haalineet näitä itselleen, luvanneet maat ja taivaat saadakseen erityislukioita. Kun ne sitten on saatu, niin itse kussakin kunnassa on käynnissä kissanhännänveto ja kateus eli erityislukioitten tarpeita ei halutaakaan kunnallisen demokratian puitteissa turva-

ta, vaan koko ajan huudetaan valtiota apuun. Samalla tavalla, kun aikaisemmin yritettiin saada kansainvälisiä lukioita eri paikkakunnille, ympäröivä elinkeinoelämä lupasi hyvinkin paljon tukea, kunhan vain lukio saadaan. Kun sitten tosiasiat paljastuivat eli lukio saatiin, niin ei tukea ole tullut. Vaasa on tässä suhteessa poikkeus. Oulu on erinomaisen hyvä esimerkki siitä, miten lupaukset eivät pidä yhtä tekojen kanssa.

Ed. Pulliainen arvostellessaan ed. Renkoa oli kyllä minun mielestäni epäoikeudenmukainen. Aivan varmasti ed. Renko ei puheenvuorossaan tarkoittanut pelkästään urheilulukioita, vaan puhui kaikkien erityislukioitten tarpeitten puolesta.

Ed. Rätty (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen täytyy todella vakavasti ottaa erityislukioitten asema, koska mm. Lahdessa, jossa on opiskelijoita ympäri Suomen, on saavutettu erittäin hyviä tuloksia. Minusta ed. Rengon ponsi on hyvä. Minä en ymmärrä, minkä takia se täytyy vetää pois, jos se kerran on esitetty. Minusta siinä on erittäin vahva kannanotto ja erittäin kannatettava.

Valtionosuusuudistus on periaatteessa erittäin hyvä laki, mutta koska se ei anna kunnille resursseja toteuttaa tehtäviä, se on minusta täysin susi. Sen johdosta minä vetoan edelleen hallitukseen ja totean, että kaikki ne markat, jotka koulutussecta on revitty säästöjen johdosta, ovat erittäin turmiollisia Suomen tulevaisuudelle. Kannatan ehdottomasti sitä, että kaikki markat, jotka tällä hetkellä vielä ovat vapaina hallituksen sisällä, tulisi antaa mm. erityislukioitten tueksi.

Ed. Renko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tarkoitin äärimmäisen tärkeällä koko järjestelmän tärkeyttä tämän pienen kansan kannalta. Koska urheilulukiot olivat puheessani ensin, saattoi tosiaan tulla se väärinkäsitys, minkä edustajakollega Pulliainen tässä otti esille. Mutta ei sen puoleen, en minä häpeä urheilulukioitaakaan. Suomi on urheiluhullua kansaa, ja minä luulen, että täältä löytyy siltäkin pohjalta kannatusta tälle periaatteelle ja pidetään urheilulukioitten äärimmäisen tärkeinä.

Ed. Tiurille toteaisin, että meillä on tekniikan erikoislukio Nastolassa. Se on toiminnassa, ja siitä on saatu erittäin hyviä kokemuksia. Porissa meillä on luonnontieteellinen lukio, jolla on jo virallistettu erityistehtävä, Tampereella ilmaisu-aitolukio. Näitä on useita kasvamassa ja orastamassa. On nähtävä näin, että nyt kun tämä kun-

nallinen kehys on olemassa, niin pohditaan mitkä niistä jäävät sen piiriin ja mitkä saavat myöhemmin valtakunnallisen virallisen erityistehtävän. Minä puhuin nyt näistä virallisen erityistehtävän luonteen saaneista, joita toki ei ole ihan joka paikkakunnalla, muutenhan meidän tästä ei kannattaisi puhuaakaan. Tämä on tavallisista lukioista eriytynyt joukkue, jota viedään kansallisena henkisenä pääomana eteenpäin.

Ed. Tykkyläinen: Arvoisa puhemies! Valitan sitä, että kun valiokunta käsitteli tätä lukiolakia, niin meillä oli todellinen kiire kaikkien budjettilakien osalta. Tässä on nyt selvä esimerkki siitä, että kun hallituspuolueet ajoivat lukiolakia, niin täältä on jäänyt erittäin merkittävä osa-alue pois eli erityislukiot.

Kun meillä oli käsitellyssä viime vuonna sama asia, silloin tähän kiinnitettiin huomiota ja myös yritettiin ohjata määrärahoja erityislukioiden toimintoihin valtion tasolta. Valitettavasti on nyt todettava se, kun myöskin osallistuu kunnalliseen päätöksentekoon, että kunnat eivät huolehdi erityislukioiden rahoituksesta. Voin sen sanoa kokemuksen perusteella, kun olen itse Kuopion kaupunginvaltuustossa.

Kun käsittelemme tätä lakia, niin ed. Renko mielestäni on kantanut huolta täällä yleensäkin koulutuspolitiikasta ja samoin koko aikansa, kun hän on ollut eduskunnassa, jo edellisten kausien aikana. Koen sen niin, että hän on myöskin kantanut sitä rehellisesti, ei etsien pisteitä vaan tosiaankin kantamalla huolta myöskin erityislukioiden koulutustilanteesta.

Hän on tehnyt ponnin liittyen täällä ensimmäisessä käsitellyssä lukiolain muuttamisesta käytyyn keskusteluun. On valitettava se, että kun on tietyt pelisäännöt, niin ei ole mahdollista hallituksen liikkua näissä asioissa. Valitan sitä ja toivoisin, että hallituspuolueiden puheenjohtajisto voisi vähän tarkistella näitä sääntöjä. Sanon tämän mahdollisimman kiltisti, etten tönä ketään sen pahemmin.

Kun me käsitelimme lain pykälä ja 21 § meni läpi hallituksen esittämässä muodossa, se merkitsee sitä, että meillä tuntekehystä tullaan alentamaan noin 6 prosenttia, ja se on aika iso alennus. Käsittelemme sitä, että normaallilukiot saavat rahoitusta, mutta sen sijaan tullaan tinkimään erityislukioiden toiminnasta. Tämän johdosta katson velvollisuudekseni tehdä ed. Rengon nimellä olevan esityksen. Kysyessänni häneltä äsken, saanko sen tehdä, hän sanoi, että jos välttämättä haluan, niin

hän ei sitä myöskään kiellä. Toivon, että osa hallituspuolueiden jäsenistä voisi yhtyä tähän, koska jos tähän ei nyt yhdytä, niin meillä ei ole mitään merkittävää ohjetta opetusministeriölle. Vaikka ed. Renko on kyllä täällä puhunut, että opetusministeri huolehtisi näistä asioista, käsitykseni on, että opetusministeri huolehtii silloin paremmin, kun eduskunta on edellyttänyt.

Teen siis ed. Rengon nimellä jaetun ehdotuksen seuraavasti:

”Eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii vuoden 1995 talousarvion valmistelun yhteydessä erityislukioiden tuntekehystarpeista niin, että musiikki-, urheilu- ja kuvataidelukiot sekä kansainväliset lukiot voivat säilyä ja kehittyä niille annettujen erityistehtävien osalta.”

Ed. Renko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pelisääntöjen takia ja muutenkaan en tässä yhteydessä tule kannattamaan opposition tekemää pontta vaan huolehtimaan, että tuumasta toimeen ja homma hoidetaan.

On mielenkiintoista nähdä, kuinka vankka tuki tällä periaatteella on, koska se on tärkeä nyt, mitä mieltä eduskunta tässä asiassa on. Siinä suhteessa tietenkin tammoinen esityksen teko, minkä ed. Tykkyläinen teki, tavallaan ottaa ulos eduskunnan tahdon, niin opposition kuin ehkä rajallisesti myöskin hallituspuolueiden tahdon. Kaikilla keinoin tätä tärkeää asiaa on vietävä eteenpäin.

Ed. Ukko: Arvoisa puhemies! Kyllä tämä eduskuntatyö on joskus niin merkittävää, että sitä ei tahdo tavallinen ihminen käsittää tavallisella järjellä. Mikä estää hallituspuolueiden kansanedustajia tukemasta tällaista ponsiesitystä, joka on varmasti meille kaikille tärkeä? Onko se häpeä, että eduskunta antaa hallitukselle ohjeita ja neuvoja, miten sen tulisi toimia, etenkin kun ed. Renko itse puheenvuorossaan sanoi, että opetusministeriö on ryhtynyt selvityksiin ja asiat ainakin pyritään hoitamaan seuraavan budjetin yhteydessä? Jos tästä olisi eduskunnan ponsi hyväksyttyä, silloin olisimme varmistaneet kansanedustajina, että opetusministeriö myös pitää lupauksensa.

Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Tykkyläisen nimelle ottamaa ehdotusta. Toivon, että ed. Renkokin voi ponnin alkuunpanijana aikanaan äänestää sen puolesta.

Ihan muutama sana näistä erityislukioista, joita on tosiaankin putkahtanut Suomeen kuin sieniä sateella. Voi kysyä, mitä tällainen erityisluki-

oiden syntyminen ilmentää. Vastaus on hyvin yksinkertainen ja yksiselitteinen. Se oli ja on esimerkki siitä, että lukiokoulutus oli ainakin tähän saakka hyvin jäykkää. Se ei sallinut erikoistumista eikä se sallinut valinnaisuutta eikä vapautta opiskelijoille. Se on syynä, että erityislukioita on tällä hetkellä ehkä liiankin paljon Suomessa, ja tällä hetkellä ei pystytä turvaamaan niiden resursseja.

Oulun kansainvälinen lukio, joka pari vuotta sitten saatiin aikaan, on kyllä erinomaisen hyvä esimerkki siitä, miten ei saa kohdella erityislukioita. Koko Oulun kaupunkia ympäröivä teollisuus, yliopisto jne. olivat mukana hankkeessa, ja kun se saatiin, se suurin piirtein jätettiin tyhjän päälle. Vanhemmat ja tukiyhdistys ovat yrittäneet kaikin keinoin hankkia kansainvälisen lukion tarvitsemaa lisärahoitusta sen takia, että totta kai tämänlainen lukio vie enemmän resursseja kuin tavallinen lukio. Tarvitaan kunnollinen kirjasto, ja ilman rahaa englanninkielisiä eri aloilta tulevia kirjoja ei hankita. Me vanhemmat olemme yrittäneet olla omalta osaltamme mukana tässä hommassa. Sen sijaan haluan tuoda esille hyvin painokkaasti sen, että Oulun elinkeinoelämä on pettänyt omalta osaltaan antamansa lupauksen. Sieltä tuli hankkeen perustamis- ja käynnistämisvaiheessa lupauksia, että kun ja jos vain lukio Ouluun saadaan, niin kyllä tuetaan. Vaasassa, joka sai samaan aikaan kansainvälisen lukion, elinkeinoelämä on pitänyt sanansa, Oulussa ei. Tämän haluan painokkaasti tältä paikalta tuoda esille. Toivottavasti se menee julkisuuteen niin, että omatunto alkaa sielläkin päin soimata.

Oulussa tilanne on johtanut, koska siellä on sekä musiikkilukio, urheilulukio että kansainvälinen lukio, suunnattomaan resurssikilpailuun. Toisaalta se on johtanut näitä erityislukioita kohtaan suunnattomaan kateuteen. Kaikkea, mitä valtuusto näille erityislukioille antaa, pidetään pahana asiana ja suurin piirtein edellytetään, että näitten on tultava toimeen pyhällä hengellä. Jonkinlainen ratkaisu tähän tilanteeseen on saatava aikaan, kun kerran kunnat, valtuustot, eivät pysty omissa päätöksissään turvaamaan näitten lukioitten toimintaedellytyksiä. Eli paheksun kyllä sitä, että on kaikin keinoin ensiksi kuntaan hankittu erityislukio, mutta sitten ei haluta sen toimintaa turvata. Tässä vaiheessa ei enempää, eli olen kannattanut ed. Tykkyläisen tekemää perustelulausumaesitystä.

Ed. Astala: Arvoisa puhemies! Yhdyntäällä esitettyn ihmettelyyn siitä, miksi asian-

omaisen henkilön on pitänyt vetää näin asiallinen ja tarkoituksenmukainen ponsi pois tästä käsitte-lystä. Miksi hallitus tai opetusministeriö tai keskustan eduskuntaryhmä haluaa, että ed. Renko ei voi esittää tätä pontta, joka sisällöltään on siis erittäin hyvä? Tässä alkaa tulla mieleen ajatus, että hallitus ei aiokaan huolehtia vuoden 95 talousarvion valmistelun yhteydessä erityislukioiden tuntekehystarpeesta niin, että erityislukioidet voivat säilyä ja kehittyä niille annettujen erityistehtävien osalta. Tällaiseen ajatukseen väistämättä päätyy. Toivottavasti ei tällaista tuhmuita sentään hallitukseen aio vuoden 95 budjetin yhteydessä tehdä, vaan toimii päinvastoin. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmän puolesta kannatan myös tätä ed. Rengon nimellä pöydälle jaettua ponsilausumaehdotusta, jonka ed. Tykkyläinen äsken esitti.

Haluan vielä kerran korostaa kaikille teille, jotka olette puhuneet asiallisesti tämän ponnin sisällön puolesta ja tämän asian puolesta, että te olitte toisessa käsittelyssä sitä mieltä, että 21 §:ää ei pidä poistaa. Olitte siis sitä mieltä, että on hyvä asia, että lukioilta leikataan 50 miljoonaa markkaa. Tämä resurssi olisi ollut erittäin tarpeen, jotta myös erityislukion toiveita voitaisiin täyttää.

Ed. Kaarilahti merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Savela (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Lähinnä tämä vastauspuheenvuorona ed. Ukkolalle, kun hän moitiskeli Oulun elinkeinoelämää kansainvälisen lukiokoulutuksen hankkeasian toteuttamisesta. Jotta pöytäkirjoihin tulee myös pöytäkirjoihin tämä puoli asiasta, totean, että ilman elinkeinoelämän ottamaa kantaa ei tästä koko hankkeesta olisi tullut mitään.

Toisekseen varsinaisesti lukiokoulutuksen ylläpito ei ole kai, näin minä olen ymmärtänyt, elinkeinoelämän vaan yhteiskunnan tehtävä pääsääntöisesti.

Ed. S-L. Anttila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun kuunteli ed. Astalan puheenvuoroa, olen kuunnellut hänen aikaisempiakin puheenvuorojaan, niin totta kai on oppositiossa olevana kansanedustajana erittäin helppo vastustaa kaikkea säätämistä. Mutta ne puheet ovat niin kauan kevyitä, kun ei kerrota, mistä se 50 miljoonaa otetaan, jos ei sitä oteta tästä. Kun kokonaissäätötarve käsittääkseni koulusekto-

rilla on noin 600 miljoonaa markkaa, niin ei voida välttyä tilanteelta, etteikö se kosketa koko koulu-sektoria. Minusta nyt tämä säästäminen ja lama pitäisi kääntää sillä tavalla voimavaraksi, että katsotaan, mitä on sellaista, mitä ilman voidaan tulla toimeen kuitenkin koulutuksen kärsimättä. Varmasti sellaistaakin säästämistä on. Sen takia ihan pyysin tämän puheenvuoron, että on tavatoman helppo olla populistisi, mutta minusta pitäisi oppositiossakin miettiä, mistä se säästö sitten otetaan.

Ed. A s t a l a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. S-L. Anttilalle haluan hyvin yksiselitteisesti todeta, että lukioiden osalta ei voida tehdä tätä säästämistä ilman, että lukioiden kehittäminen vaarantuu. Siis lukiokoulutuksen osalta sen kaltaiset säästämiset on kaikki jo tehty. Lukioasiantuntijat ovat kertoneet meille näin, ja toivon mukaan ed. Anttilakin voisi tämän uskoa.

Kun teillä jatkuvasti on päällä tämä ruikutus siitä, mistä rahat, niin opposition osalta on esitetty jo pitkän aikaa, jo vuosia, sitä, että teillä on väärä talouspolitiikka, joka johtaa siihen, että jatkuvasti pitää velkaa ottaa ja säästää ja on ongelmia. Me olemme esittäneet, että talouspolitiikan linjaa pitää muuttaa, jotta tämän kaltaisesta tilanteesta vähitellen alettaisiin päästä eikä niin, että tilanne jatkuvasti edelleenkin huononee. Koulutuksen osalta ei todellakaan pitäisi enää vaatia eikä edellyttää mitään säästöjä, ei teidän lamannekaan varjolla. Sellaisia säästöjä sieltä ei voida tehdä ilman, että nimenomaan hyvin vakavalla tavalla vaarannetaan opetuksen ja koulutuksen sisältöjä sekä koulutuksellista tasaa, jonka olen arvioinut aina ennen kiinnostaneen myös keskustapuoluetta.

Ed. O. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Pyysin tämän puheenvuoron ed. Sirkka-Liisa Anttilan puheenvuoron johdosta ja toteaisin sen, että sen lisäksi, mitä ed. Astala sanoi Ahon hallituksen talouspolitiikan turmiollisuudesta, ed. Anttilan puheenvuoro mielestäni osoitti sen, että hän kannattaa tämän juustohöyläsäästämisen jatkamista. Siitähän oli kysymys. Ed. Anttila siunaa sen, että jatketaan kaikkialta säästämistä, ei valikoida edes, mistä säästetään, vaan kaikilta osin pitää säästää. Tämä on juuri turmiollista, että ei edes osata valita niitä painopistealueita ja valita niitä alueita, jotka säilytettäisiin säästämismyman ulkopuolella.

Ed. Anttilankin on hyvä muistaa, että meillä

on kuitenkin valtiovarainvaliokunnassa käsitelty juuri tämän vuoden viides lisätalousarvio ja on käynyt ilmi, että lukiokoulutukseen on tänä syksynä hakeutunut huomattavasti enemmän opiskelijoita juuri siitä syystä, että näkymät muutoin ovat niin huonot. Nuoret ovat olleet viisaita ja hakeutuneet lisää opiskelemaan, ja viidennen lisätalousarvion mukaan lisätään 19 miljoonaa markkaa lukiokoulutukseen, kun on pakko, että selvittää näistä kasvavista ikäryhmistä. Eli rahaa löytyy, kun on pakko löytyä, ja tämä säästäminen, mistä nyt on kysymys, ei ole pakko, vaan poliittinen valinta hallitukselta.

Ed. G u s t a f s s o n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä keskustelu menee nyt sivuraiteille, jonne ed. Sirkka-Liisa Anttila sen johdatti. Pyysin puheenvuoron sen takia, että minusta opposition syyttäminen populismista tämän asian tiimoilta, kun puhutaan koulutuksesta, tässä tapauksessa lukiokoulutuksesta, on kylä todella rumaa puhetta. Haluan viitata pääministeri Ahon asettaman ja professori Niiniluodon johtaman työryhmän hengentuotteeseen, jossa professori Niiniluoto nostaa koulutuksen arvon juuri sille tasolle, missä sen pitää ollakin. Se on olennaisesti ristiriidassa sen toimintalinjan kanssa, jonka Ahon hallitus on valinnut ja joka on opetusministeriön pääluokasta leikannut suuruusluokkaa 30—23 miljardia olevan summan. Tässä hallitus on sahaamassa kansakunnan kannalta tärkeintä oksaa katki, ja tältä osin syyttäminen populismista on kerta kaikkiaan anteeksiantamatonta ja väärää puhetta.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Ed. P y k ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Itse asiassa jatkan ed. Gustafssonin aloittamasta keskusteluaiheesta, eli oppositio on kyllä esittänyt vaihtoehtoja, vihreät ovat esittäneet kaiken aikaa vaihtoehtoja, mutta tuntuu siltä, että hallitus on juntattu nöyräksi tai hallituspuolueiden edustajat on juntattu nöyriksi eivätkä he kykene avoimeen keskusteluun. Tässä säästämässä on nimenomaan kyse valinnoista. Me emme ole missään vaiheessa vastustaneet säästämistä kokonaisvaltaisesti, vaan olemme peräänkuuluttaneet keskustelua valintojen tekemisestä, koska tällainen juustohöyläminen ei voi enää jatkua.

On uskomatonta, jos ed. Renko vetoaa joihinkin pelisääntöihin. Toisaalta hän puhuu koulutuksen merkityksestä ja tärkeydestä ja erityislukioiden merkityksestä ja sitten hän väittää, että hän ei voi esittääkään ponttaan sen takia, kun on sovittu jotkut pelisäännöt. Mitkä ne pelisäännöt ovat, jos ei itse asia todella ratkaise?

Ed. V e h k a o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin haluan puuttua ed. S-L. Anttilan vaatimukseen, että täältä oppositiosta pitäisi nyt ruveta osoittamaan erityisellä tavalla säästöjä, jotta voitaisiin luopua tästä lukiota nyt koskettavasta asiasta. Haluan kiinnittää huomiota siihen, että kunnat ovat jo vuosikautia juustohöylänneet ja kyllä osaavat jatkossakin tehdä säästöjä omin avuin, ilman että täytyy raameihin valtion puolelta lähteä tekemään supistuksia väkisin.

Säästäminen hallituksen puolelta on usein ollut sitä, että ongelmia vain siirretään uuteen paikkaan. Haluan myös muistuttaa hallitusta sen tekemästä ohjelmasta, mitä se ei ole koskaan korjannut. Siinä on koulutus ja tieteen tukeminen otettu hyvin keskeiselle sijalle. Tätä ohjelmaa ei ole viime aikoina kehdattu missään siteerata, ja epäilenkin, että siitä on enää joitakin arkistokappaleita jäljellä tässä valtakunnassa.

Ed. R ä t y (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sivistysvaliokunnassa olemme todenneet hyvin usein sen virheen, jonka Ahon hallitus on tehnyt leikatessaan koulutuksesta, koska se on suoranaista kuopan kaivamista Suomen tulevaisuudelle. On äärettömän tärkeää, että koulutukseen satsataan varoja nimenomaan laman aikana, nimenomaan tulevaisuutta ajatellen, ja Ahon hallitus vain vie pohjaa pois. Erityisesti erityislukioiden osalta on todettava, että siellä jos missä tällä hetkellä tehdään todella hyvää työtä mm. Lahdessa. Ympäri Suomen opiskelijat ovat tulleet Lahteen opiskelemaan, ja on saavutettu hyviä tuloksia.

Mielestäni ed. Renko, joka ainoana hallituspuolueen kansanedustajana on lähtenyt taistelemaan ponnin kanssa asian eteen, on tehnyt hyvin, mutta ihmettelen, minkä vuoksi ed. Renko vetää sen ponnin pois. Mielestäni meidän täytyy yhdessä ottaa vastuu asiasta ja ehdottomasti pitää huolta siitä, että hallitus peruu tekemiään päätöksiä ja lähtee aivan uudelleenlaiselle koulutuspoliittiselle linjalle.

Ed. Isohookana-Asunmaa merkitään lännä olevaksi.

Ed. S-L. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Väärästä talouspolitiikasta, josta edustajat Astala ja O. Ojala hallitusta syyttivät, muistutan mieliin vain sen, että ongelman siemenet kylvettiin jo edellisellä vaalikaudella. Mielestäni olisi ollut rehellisyyden nimissä syytä sekin todeta ja myös todeta se, että yritettiin syksyllä 1991 ns. yhteiskuntasopimusta, jotta ongelmia olisi voitu välttää. Valitettavasti se ei käytännössä onnistunut. Mielestäni silloin myös vasemmistoliiton ryhmässä voitaisiin katsoa peiliin, koska tähän perinteisesti kuitenkin katsotte, että teillä on vahva ote ay-liikkeessä, ja silloin ay-liike nimenomaan ns. sisäisen devalvaation kaatoi. Mielestäni on turha sen enempiä väitellä. Realiteetti on se, että oppositiossa ollessa voi puhua omaamatta kuitenkaan vastuuta puheistaan. Jos vastuuta omataan, silloin haetaan myös se keino, jolla säästö vaihtoehtona rahoitetaan.

Ed. R e n k o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pöytäkirjoista varmasti löytyy, että olen yrittänyt sivistysvaliokunnalle viestittää, että tämä asia on tutkittava lukiolain yhteydessä. Joka käsittelyssä siitä löytyy puheenvuoroni. Kun luin perjantaina sivistysvaliokunnan mietinnön, ällistyin; siellä ei ehkä ole kuultu asiantuntijoita tai ei ole huomattu kysyä asiaa. Siihen ei myöskään mietinnössä kajota pienimmällä sivulauseellakaan.

Mielestäni tämä on iso periaatteellinen kysymys. Olen äärimmäisen pahoillani, että se joudutaan kolmannessa käsittelyssä nostamaan esille, mutta on siitä se hyöty, että olen saanut selville, missä asian osalta mennään. Opetushallitus ja opetusministeriö ovat jo työstämässä selvitystyötä ja aikovat tammikuun aikana saada siinä jonkinlaisen yhteisymmärryksen.

Vedän pois ponteni sen vuoksi, että emme ole ryhmien kesken ehtineet tästä keskustella, tämähan perussyy on. Mutta jos asia tulee vahvasti vauhditettua, on aivan selvää, että se myös lisää opetusministeriön ja opetushallituksen välisten neuvottelujen aikatauluun nopeutta ja paineita siihen, että se myös kokonaisuutena selvitetään.

Asia ei ratkea sillä, että sanotaan, että urheilupopistot hoitavat urheilulukioiden. Urheilulukioiden, musiikkilukioiden, taidelukioiden ja kansainväliset lukioiden ovat osa yhteiskunnan ylläpitämää yleistä

koulujärjestelmää. Ne eivät saa lähteä urheilupuolisten kylkiäisiksi, vaan kokonaisuus tulee selvittää.

Ed. Savolainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rengolle on todettava, ettei meille tarvitse tuota todistaa, me olemme ihan samaa mieltä.

Vastauspuheenvuoroni pyysin ed. Sirkka-Liisa Anttilan puheenvuoron jälkeen. Ed. S-L. Anttila, on niin, että on älyllistä epärehellisyyttä vedota jokaisessa puheenvuorossa edellisen hallituksen tekemisiin, kun keskusta silloin oppositiossa ollessaan jokaista budjettia lisäsi, kymmenillä miljardeilla markoilla esityksiä teki. On kohtuutonta, jos edellinen hallitus teki pienempiä budjetteja ja silloinen keskustaoppositio vain lisäsi menoja koko ajan, ja älyllistä epärehellisyyttä kerta toisensa jälkeen vedota siihen poliittiseen tilanteeseen.

Ed. Halonen: Arvoisa puhemies! Yhden nimenomaan vasemmiston ja vihreiden puolelta käytettyihin puheenvuoroihin siinä, että ed. Rengon ponsi olisi ollut hyvin tarpeellinen myös hallituspuolueiden puolelta tehtynä ja nimenomaan heidän tukemanaan. Se olisi varmasti auttanut myös valtioneuvostossa opetusministeriä ja muita ministereitä tukemaan näitä asioita. Nimittäin on aivan selvä asia, että markka ei ole huomattavasti runsaampi seuraavaakaan budjettia tehtäessä ja tämänkin hyvä asia joutuu kilpailemaan monien muiden asioiden kanssa.

Erityislukiot ovat erittäin suosittuja myös Helsingissä, ja suuri osa oppilaista tulee muualta kuin itse pääkaupungista taikka sen lähiympäristöstä.

Mielestäni olisi erityisesti tässä yhteydessä painotettava sitä, että näissä lukioissa on nimenomaan ihmisyyden monipuolisesta kehittämisestä kyse eikä niinkään elinkeinoelämän näkökulmista, joita ed. Savela toi esille. Meillä esimerkiksi Helsingissä on hyvin nähtävissä se, että erilaisissa taidelukioissa olevat nuoret, vaikka he ovat erittäin lahjakkaita ja kiinnostuneita koulun antamasta erikoistumismahdollisuudesta, eivät kuitenkaan läheskään kaikki jatka varsinaisesti ammattina tällä alueella, eikä niin ole välttämättä pakko tehdä, vaan kysymys on nimenomaisesti siitä, että he nuoruutensa opiskeluvaiheen kautta saavat erinomaiset valmiudet elämää varten. Toki kiinnostus esimerkiksi taiteen jatko-opintoihin on paljon keskimääräistä suurempi näiden oppilaiden keskuudessa.

Olen itse Helsingissä kuvataidelukion johtokunnan puheenjohtaja ja tiedän kokemuksesta, että tähänkin mennessä on koetettu säästää kaikesta, mistä mahdollista on. Mutta toisaalta on myös tietysti pidettävä muistissa se, että jos halutaan erikoistuminen taata, siihen pitää myös varata asianomaiset mahdollisuudet. Muussa tapauksessa kouluista ei jää jäljelle muuta kuin kaunis nimi ja mahdollisesti edustajille jonkinasteinen hyvä omatunto. Mutta todellista sisältöä niihin ei silloin jää.

Olemme erikoislukioiden yhteistyön puitteissa — siis sekä Sibeliuslukion että Kallion ilmaisu- ja taiteen lukion, Mäkelänrinteen ja muiden kanssa — huomanneet saman seikan, joka on tuotu esiin jo aikaisemmissa puheenvuoroissa, että kun kuntien määrärahat ovat pienentyneet yleensä opetuksen puolella, on kai aika luontevaa, että muiden oppilaitosten päättäjät näkisivät myös nämä rahat jaettuina yhteiseen tarpeeseen. Niukuus tekee tällaisia ilmiöitä. Mutta kun Helsingissä tästä keskusteltiin ja meillä olivat myös opetusministeriön edustajat paikalla, kovasti vakuuteltiin vielä viime keväänä, että tarkoituksena on nimenomaisesti ohjata resursseja siten, että erikoislukiot voivat saada oman osuutensa ja tehdä sitä työtä, joka niille on meidänkin puoleltamme eduskunnasta asetettu.

Nyt kuitenkin nimenomaisesti ed. Sirkka-Liisa Anttilan puheenvuoro teki minut hyvin levottomaksi, koska hänen puheenvuoronsa oli sillä tavoin yleisen kylmän kasea, että kaikesta pitää säästää ja mitä te siinä taas marisette ja jos ei ole ammattiyhdistysliike polvillaan ja oppositio kilttinä, mitään ei anneta. Tämä on mielestäni hyvin kummallista, jonkinäköistä kollektiivirangausmentaaliteettia. Ei kai näitä asioita voi pistää vastakkain. (Eduskunnasta: Ed. S-L. Anttila voi!) — Ehkä ed. Sirkka-Liisa Anttila voi. — Mutta mielestäni ei yhteiskuntalogiikka voi mennä tämän mukaisesti: Oppositio ei ole totellut tarpeeksi hallitusta, ja sen takia olkaa hiljaa, nyt saadaan ottaa, mistä halutaan. Eihän silloin mitään eroa olisikaan hallituksen ja opposition välillä. Oppositio on tarjonnut toisenlaista talouspolitiikkaa, toisenlaisia säästötoimenpiteitä, toisenlaista painotusta ja pitää tiukasti kiinni siitä, että juuri näin pitäisi jatkossa edetä.

Erinomaisen tärkeä asia on ollut myös se, että hallituspuolueiden puolella on ollut nähtävissä erilaisia, sanoisiko, asiantuntija-ammattiedustajia, jotka ovat erikoiskysymysten kohdalla todenneet, että juuri näin sisältäpäin on. Voidaan sekä saada taloudellisesti kohtuullinen lopputulos ai-

kaan niukkanakin aikana että tehdä järkevämpää politiikkaa. Mielestäni tällainen ed. Sirkka-Liisa Anttilan esille tuoma tasapäästävä järjestelmä oli erinomaisen onneton vastaus.

Ehkä voisi sanoa sen, että minä ainakin olen kyllästynyt sekä kansanedustajana että perheenemäntänä ikuiseen juustohöylävertailuun. Minusta joskus tuntuu, että ne edustajat, jotka eniten sitä sanaa käyttävät, eivät ole käyneet sen paremmin keittiössä kuin myöskään missään yhteiskunnallisessa tosielämässä. Juustohöylä ei ole mikään keittiön yleiskone, jolla voidaan tehdä mitä tahansa, ja myöskään tällainen juustohöylällä höyläminen yhteiskunnassa ei tuo toivottavaa lopputulosta, ei säästöjen eikä myöskään tehokkaan toiminnan kannalta. Mutta ehkä ei olekaan tarkoitus puhua tosielämästä vaan löytää omasta mielestään mukavia kielikuvia.

Olen täsmälleen samaa mieltä vielä ed. Savolaisen kanssa siitä, että kun nyt on jo edetty näinkin pitkälle tämän hallituksen työssä, haluaisin todella vakavasti kysyä eräiltä hallituspuolueiden kansanedustajilta, milloin tämä hallitus alkaa tehdä omaa työtään, kun joka ainoasta asiasta, josta keskustelua on käyty, aina vastauksena on ollut se, että virheen on tehnyt joko edellinen hallitus, ammattiyhdistysliike, Saksan pankki tai jokin muu ulkopuolinen mutta ei ainakaan hallitus. Toiseksi, jos tulee virhe, on jonkun muun tehtävä korjata se, kuten pääministeri Aho ja valtiovarainministeri Viinanen meitä viime viikolla opettivat, että seuraava hallitus sitten katsoo.

Mielestäni kysymys onkin silloin siitä, että hallituksen puolella täytyy olla jo selvä tietoisuus, että ns. säästöt, pikemminkin sanottuna leikkaukset ja supistukset, ovat pitkällä aikavälillä todellisia yhteiskunnallisia pommeja. Silloin on erittäin edesvastuutonta, että niitä tehdään ajatellen, että vaaleissa käy kuitenkin huonosti ja korjatkoot sitten seuraavat. Näin ei pidä rakentaa yhteiskunnan tulevaisuutta eikä myöskään pitää yksittäisten ihmisten tulevaisuutta rakentaa. Poliitikot voivat tulla valituiksi uudelle kaudelle ja korjata näitä virheitä, mutta ne nuoret, jotka tällä hetkellä ovat lukiovaiheessa, käyvät vain yhden kerran lukion, eikä heitä pelasta se, että seuraavalla sukupolvella on mahdollisesti jälleen paremmat mahdollisuudet.

Ed. V. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli mielenkiintoinen puheenvuoro ed. Haloselta, ja hän ikään kuin kos-

ketteli hieman tämän kuvan kääntöpuolta eli sitä talouspolitiikkaa, jota ehkä pitäisi harjoittaa. Hän jopa väitti, että oppositio olisi tarjonnut jotakin sellaista talouspolitiikkaa, että kaikki kauniit asiat olisivat toteuttavissa.

Ensinnäkin totean, että käsittääkseni eduskunta on ainoastaan ennen kaikkea kykenevä siihen, että se jakaa sitä rahaa, joka on jaettavissa, mutta kun rahasta on niukkuutta, on valittavan kirpeä tosiasia, että eduskunta hyvin vähän pystyy vaikuttamaan asiaan ja ennen kaikkea juuri sen takia, että eduskunta itse aikoinaan on valinnut laajalla, lähes yksimielisellä kannalla vapaan kansainvälisen kilpailun ja vapaan markkinatalouden, jossa talouspolitiikan ohjauskeinot puuttuvat eduskunnalta. Ne puuttuvat myös hallitukselta. Niitä ei yksinkertaisesti ole. Sen lopputuloksena meillä on nyt 500 000 ihmistä työttömänä, ja on selvä, että se romahduttaa koko Suomen kansantalouden ja se romahduttaa ne kauniit, hienot asiat, jotka on rakennettu ja jotka me kaikki tietenkin mielellämme soisimme itsellemme.

Tässä tilanteessa minusta ei voi olla unohtamatta sitä, että Suomi käyttää budjetistaan noin 60 miljardia vuositasolla jo yli sen, mitä me tienamme. Kun yksinkertainen lähtökohta on, ettei tulisi syödä enemmän kuin tienaa, me elämme kirpeän tosiasian edessä, ja toivoisin, että täällä oppositiokin yhä enemmän myöntäisi tämän lähtökohdan, että emme voi elää yli varojemme. Kun sen jälkeen rahat jaetaan, hyväksyn toki, että ne jaetaan mahdollisimman viisaasti.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Halonen heitteli budjetikeskustelun lähetessä taas näkemyksen siitä, että teillä on jonkinlainen taloudellinen vaihtoehto ollut koko tämän hallituksen ajan. Ensinnäkin on todettava siihen, että suurin syyllinen suomalaiseen lamaan on Brysselissä oleva Erkki Liikanen, joka aikoinaan toimi täysin vastuuttomasti valtionvarainministerinä ollessaan, siitä on lähdettävä. Sanotaan nyt sekin asia selkeästi, kun hän on tietyllä tavalla ollut piilossa eikä hänen nimeänsä ole juuri mainittu.

Nyt, kun te puhutte taloudellisen laman parantamisesta, niin te puhutte aina elvytyksestä. Siitä puhuu ed. Lipponen, siitä puhuu Ahtisaari, mutta kun lapuista ei löydykään sitä kohtaa, mistä rahat saadaan, silloin viitataan siihen, että maataloudesta otetaan rahat ja sillä elvytetään Suomi kuntoon. Mielestäni tällaiset puheet ovat lapsellisia. Teillä ei ole yhtään ainoata sellaista

ohjelmaa, joka olisi ollut käyttökelpoinen ja joka olisi johtanut nousevaan suhdanteeseen Suomen talouselämässä, eikä teillä tule olemaan sitä ensi budjetinkaan keskustelussa. Minä mielelläni kuuntelen teitä seuraavassa budjettikeskustelussa, jossa on tietyllä tavalla vapaa sana. Esittäkää joskus ohjelma ja myös rahoitus, mistä rahat tulevat siihen teidän mallinne, älkääkää aina puhuko vain elvytyksestä ja lopun jätätte suuren hämärän varjoon. Näin on asia, sosialidemokraatit!

Ed. H a l o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse asiassa aivan viehättävällä tavalla edustajatoverini V. Laukkanen ja Aittoniemi todistivat juuri sen todeksi, mistä puhuin edellä. Nimittäin sanoin, että jos ei hyväksy luunee ja karvoineen sitä, mitä toinen pitää hyvänä talouspolitiikkana, niin tämä nähtävästi joidenkin edustajien mielestä oikeuttaa rankaisemaan kansakuntaa myös kaikista muista asioista juuri sen tyypisesti, että jos jatkuvasti puhumme elvytyksestä, niin erikoislukioidenkin sietää sitten syödä kapeampaa leipää. Minkälainen kollektiivinen rangaistusjärjestelmä tämä oikeastaan on?

Olen, kuten sosialidemokraatit yleensäkin, pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunnan kannalla, joka koettaa taata kansalaisilleen, ihmisilleen, sekä taloudelliset, sosiaaliset että sivistykselliset oikeudet poliittisten ja kansalaisoikeuksien rinnalle. Siihen kuuluu myös vapaa markkinatalous. Kansainvälisessä talouspoliittisessa keskustelussa tätä kutsutaan sosiaalisiksi markkinataloudeksi. Minä luulen, että tämä seikka on minun edustajatovereilleni tuttu asia, mutta sitä ei nyt sovi vain myöntää, jotta eivät omat väitteet vaikuttaisi oudoilta.

Uskon, arvoisa puhemies, että ed. Kalliomäki, joka on pyytänyt minun jälkeeni puheenvuoron, tulee selvittämään omalta osaltaan sitä, minkälainen yhteys hyvin hoidetulla talouspolitiikalla on koulutuspolitiikkaan ja myös siihen ponsilaukelmaan, joka nyt on täällä käsiteltävänä ja jonka suhteen hallituspuolueiden kansanedustajat koettavat löytää tekosyytä olla äänestämättä sen puolesta.

Ed. K a s u r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En yleensä ryhdy väittelemään presidenttiehdokkaiden kanssa, mutta tässä tapauksessa aion tehdä poikkeuksen.

Ed. Aittoniemi, me olemme esittäneet joka vuosi (Ed. Aittoniemi: Mitä?) talouspoliittisen vaihtoehtomme ja olemme sen esittäneet tänäkin

vuonna. (Ed. Aittoniemi: Mistä rahat saadaan?) Minä voin sen lukea teille joko yksityisesti tai voin pyytää puheenvuoron sopivaan kohtaan keskustelua ja lukea sen talouspoliittisen ohjelman kannesta kanteen, jotta te voisitte kuulla joskus, että muillakin on joitakin ajatuksia.

Totean myös sen, että ne asiat, joiden olemme todenneet koko ajan menevän pieleen talouspolitiikassa, on myönnetty monella suulla. Myös valtiovarainministeriön ylivoipa virkamies Sixten Korkman alkaa vähitellen tunnustaa, että kotimarkkinoiden alasajaminen on ollut suuri virhe tässä suhdannetilanteessa. Tästä me olemme varoittaneet kaiken aikaa ja nähneet, että tähän kaatuu kaikki loputkin, mitä Suomessa on. Olemme myös esittäneet keinoja.

Minua alkaa pikkuhiljaa harmittaa se, että eduskuntatyöskentelyssä on tällä hetkellä on selaista ylimielisyyttä, että me emme kuuntele laisinkaan, mitä me toinen toisillemme yritämme viestiä, vaan täällä on hirveän kova poliittinen vaihe menossa. En ole 14 vuotta kestäneen eduskuntauran aikana ollut tämän kaltaisessa tilanteessa, että jopa eduskunnan puhemiehistö hylkää opposition oikeuden tehdä täysipainoisesti työtä tässä talossa.

Ed. R e n k o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Erityislukioiden kokonaisselvitykseen voisin todeta, että tämä asia on tietenkin sivistysvaliokunnan osalta ohi tänä vuonna, mutta mikäli sivistysjaostossa vielä budjetti on tältä osin auki, niin kuin ymmärrän jaostoissa olevan, niin mikään ei siellä estä tästä asiasta keskustelemasta ja lausumalla tätä eteenpäin viemästä. Tämähän ei missään tapauksessa vaikuta vuoden 94 budjettiin, se on selvä, vaan kysymys on vuoden 95 budjetin valmistelusta ja eväskeskusteluista. Näin minä ymmärrän tämän meidän keskustelumme. Se ei vie lisää ensi vuoden budjetin rahojta, joten valtiovarainministerikin voi olla ihan rauhallinen. Mutta jos puheenjohtaja ed. Tiuri haluaa tämän asian katsoa niin tärkeäksi tämän keskustelun pohjalta, niin jaosto voi siihen vielä puuttua. Siltä osin me kaikki olisimme tässä mukana.

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä nykyinen eduskunta on merkittävä. Puhuttiinpa vaikka kissan hännän tyypittämisestä, niin se menee elvytykseen ja talouspolitiikkaan ja oikeaan tai väärään talouspolitiikkaan. Kyllähän nämä ovat ihan tärkeitä asioita,

ja totta kai täällä saa puhua, ei siinä mitään, jos me päätämme laajentaa tämän talouspoliittiseksi keskusteluksi, kyllä se vain sopii. Minä käsitin, että nyt käsitellään lukiolakia ja erityislukioiden asemaa ja siihen liittyvää pontta, mutta jos edustajat vasemmalla haluavat, että käsitellään talouspolitiikkaa ja elvytystä ja sitä, kenen syy on, että joudutaan leikkaamaan, ja onko juustohöylä parempi kuin kirves ja mihin kirvestä pitäisi käyttää, niin kyllä se vain sopii.

Ed. V. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Uskon, että poliitikoille sopisi varsin hyvin puhua kaikista kauniista asioista ja unohtaa kokonaan, mistä saadaan rahat niihin. Kauniilta se kuulostaa, jos puhutaan eduista ilman vakavaa talouspolitiikkaa eli ratkaisematta sitä, miten kaikki rahoitetaan.

Olen vilpittömästi iloinen, että ed. Kasurinen sanoi ehkä ratkaisevimman kriteerin, miksi täällä joudutaan kiistelemään ja leikkaamaan niin tavattoman paljon. Hän nimittäin sanoi, että kotimarkkinat on ajettu alas. Hän ei ehkä vain ymmärtänyt sitä, että hän itse oli äänestämässä ja sinetöimässä juuri kotimarkkinoiden alasajamisen siten, että hän hyväksyi Eta-sopimuksen, joka takaa sen, että Suomen rajojen ulkopuolelta tulee kaikki mahdolliset tuotteet lähtien saksalaisista kestokakkupohjista. Tämän seurauksena on se, että Suomessa on valtava suurtyöttömyys. Me emme voi sille mitään, ei ole mitään talouspolitiikan ohjauseinoja. Me tiedämme aivan hyvin, että rajan takaa tulee kaikki tuotteet, koska työvoimakustannukset ovat niin tavattoman alhaiset jossakin Intiassa ja Kiinassa, Taiwanissa ja muissa Asian dynaamisissa maissa. Tämä, jos jokin, on juuri kotimarkkinoiden alasajamista, mutta siitä sosialidemokraatit ja vasemmistolitit ovat olleet liikuttavan yksimielisiä.

Ed. S a v o l a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Ukkolalle on todettava, että talouspolitiikka on kyllä kaiken perusta, niin tässäkin asiassa, ja jatkuvasti on jouduttu leikkaamaan. En ymmärrä, miten sitä keskustelua ed. Ukkola voi niin rajusti arvostella. Meiltähän ei sinänsä puutu yhtään rahaa tästä maasta, kun jaetaan pankkitukea. Ei ole yhtään juustohöylää vielä vilautettukaan sen rahakasan päälle, kun jaetaan pankkitukea. Siihen riittää rahaa vaikka kuinka. Sillä rahalla me maksaisimme kaiken sen, mitä tällä hetkellä leikataan.

Mutta jos yksikin sosialidemokraattinen kansanedustaja joutuisi vetämään pontensa pois,

niin kuin ed. Renko joutui ryhmän painostuksestaan, ed. Ukkola repisi paitansa.

Lopuksi sanon presidenttiehdokas Aittoniemelle, että kun teille puhuu talouspolitiikkaa, niin mitä te teette? Te soitatte huuliharpulla El-dankajärven jäätä ja siinä kaikki.

Ed. H a l o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä olin myös ed. Ukkolan puheenvuorosta hieman hämmentynyt, en sen vuoksi, etten olisi kahdessa vuodessa tottunut siihen, että hän aloittaa kaikki puheenvuoronsa sanoen — tai jos ei aloita, niin ainakin jossakin vaiheessa puhetta pääsee siihen — että sosialidemokraattien pitäisi hävitä tästä yhteiskunnasta.

Mutta kyllä tämä talouskeskustelu lähti tällä kertaa ed. S-L. Anttilan ja ed. V. Laukkanen vastauspuheenvuoroista minun kohdallani. Kun sitten ed. Ukkola haukkui näitä, niin ei minun mielestäni se kauhean väärin ole, jos ed. Anttila ja myös ed. V. Laukkanen puhuvat talouspolitiikasta, kun se kuitenkin on tämän kaiken pohja.

Sen sijaan oma puheenvuoroni, jonka ed. Ukkola voi kyllä hakea pöytäkirjatoimistosta, käsittelee noin kolmelta neljäsosaltaan pelkästään lukiolakia ottaen huomioon juuri sen, että olen itsekin kuvataidelukion johtokunnan puheenjohtaja. Aion olla sitä tulevaisuudessakin ja toivon kovasti yhteistyötä opetusministeriön kanssa, tuli ponsi hyväksytyä tai ei. Mutta minun mielestäni opetusministeri ja kulttuuriministeri ovat sen verran kovilla olleet valtiovarainministeri Viinosen kanssa aikaisemminkin, että kyllä he hiukan tukea eduskunnalta tarvitsevat. Näen, että tuossa ministeri Isohookana-Asunmaa nyökkää onnellisena, joten tukea annamme aina, kun siihen mahdollisuus tulee.

Ed. K a l l i o m ä k i : Puhemies! Joskus asioiden eduskuntakäsittelyssä käy niin onnellisesti, vaikkakin liian harvoin, että löytyy yhteisymmärrys jossain tarkoin harkitussa kohdassa ylitse hallitus- ja oppositiorintaman. Minusta ed. Renkon ponsi olisi voinut olla sellainen, ja niin myös uskoin sen olevan. Varsinkin asian tärkeys on sen vuoksi huomattava, että kyse oli koulutuspolitiikasta, alasta, jolla pitäisi löytyä yhteinen käsitys linjakysymyksissä, ainakin linjakysymyksissä, ylitse hallitus- ja oppositiorintamien. Se on kansallisesta näkökulmammekin erittäin tärkeä asia.

Ed. Renko puhui minun kanssani tästä asiasta jo hyvissä ajoin ennen tätä käsittelyä viikon päivät sitten. Pidän ajatusta hyvänä ja pyysin, että hän vie asian eteenpäin hallituspuolueitten edus-

kuntaryhmissä, jotta yhteisymmärrys löytyisi. Itse uskoin, että näin on myös tapahtunut. Valitan sitä, että nyt onkin toisin. Tällä asialla nimitäin on myös käänteispuoli. Se ei ole pelkästään pelisääntökysymys. Toivottavasti se olisi vain sitä, mutta epäilen, että ei ole. Minusta olisi hyvä, että paikalla oleva opetusministeri antaisi tähän asiaan vähän valaisua, siis siihen, onko hallituksen koulutuspoliittinen linjaus koskien ennen kaikkea erityislukioita muuttumassa ratkaisevasti siitä, mikä se on tämän ja edellisenkin eduskunnan yhteisessä ymmärryksessä ollut.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Häkellyttävästi aion puhua tästä ed. Rengon ponnesta ja todeta, että tämä ponsihan on erittäin taitavasti, asiallisesti ja hillitysti laadittu, siis toisin kuin ed. Rengon äskeiset puheet, joissa hän puhui ylisanoilla vähän kaikesta. Tässähän on kyse vain vaatimattomista tuntikehystarpeista ja siinä kaikki. Tässä katsannossa minusta on erittäin kohtuutonta, että tämä menisi jonkun muun kuin ed. Rengon piikkiin.

Kun hän äsken ilmoitti, että syynä siihen, että näin on asia luiskahtamassa, on se, että ei ole ollut aikaa hallituspuolueitten ryhmien tätä käsitellä, niin, arvoisa puhemies, olen sitä mieltä, että nyt pitää istunto keskeyttää ja antaa tuollainen puolentoista tunnin aika hallitusryhmille käsitellä tätä asiaa. Meillähän on viime lauantailta kokemuksia tässä suhteessa. Mehän olimme nauttimassa täällä koko lauantaipäivän yötä myöten ja silloin vain odotimme, että hallituspuolueet pääsevät yksimielisyyteen eräästä heitä askarruttaneesta asiasta. Nythän voidaan tehdä täsmälleen samalla tavalla, ja meiltä kyllä nyt paukkuja riittää ilman mutisemista. Nyt on yksi täysistunto tämän päivän listalla, ja tuonne 24:ään voidaan aivan hyvin istua näppärästi, vaikka kahteen saakka yöllä, eli tässä suhteessa rakentava ehdotus. Olen ehdottomasti sitä mieltä, että ed. Rengon pitää saada tämä omaan piikkiinsä.

Ministeri Isohokana-Asunmaa: Arvoisa puhemies! Kun täällä on eri yhteydessä kysely hallituksen kantaa erityislukioihin, niin voin todeta, että niin kuin kansanedustajat hyvin tietävät, lainsäädännössä ei ole tapahtunut mitään muutoksia kielteiseen suuntaan. Sen sijaan myönteiseen suuntaan on tapahtunut aika paljonkin. Nykyinen hallitus on hyväksynyt uuden tuntijaon, joka antaa vielä enemmän mahdollisuuksia lukioiden profiloitua kuin tähän saakka. Sen lisäksi muutamilla vanhoilla lukioilla on

edelleen erityistehtävä. Nykyinen hallitus on myös hyväksynyt uusia kansainvälisiä IB-lukioita tähän maahan, ja niitä varmaan tullaan perustamaan lisääkin.

Engelmana on, niin kuin kaikki hyvin tiedämme, raha. Koskaan ei ole tarpeeksi ja varsinkaan nyt ei ole hetikään tarpeeksi lukioille rahaa niin, että kaikissa maamme lukioissa voitaisiin toteuttaa niitä tuntijakoja ensi tai seuraavankaan lukuvuoden alusta, joita varmasti oppilaat ja oppilaiden vanhemmat haluaisivat. Itse kyllä olen sitä mieltä, että niissä puitteissa, kuin nyt taloudellisia voimavaroja sekä kuntien että valtion voimavarat yhteenlaskien on, meillä erikoislukiotkin säilyvät, vaikkakin täytyy myöntää, että säästöjä joudumme näidenkin osalle säilyttämään.

Ed. Rauramo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kalliomäki totesi juuri varsin hyvin sen, että tämä koulutuspoliittinen asia olisi ollut sellainen, josta tässä salissa olisi löytynyt varsin suuri yksimielisyys. Pidän varsin merkittävänä sitä, että SDP on tässä asiassa ottanut näin voimakkaan kannan, asiassa, joka on ollut erittäin läheinen kokoomukselle, jossa on luotu erilaisia erikoislukioita ja erilaisuutta koulumaailmaan. Tässä leikkauksessa leikataan nimenomaan koulutuksen tasoa, mikä on erittäin valitettavaa näinä aikoina, koska nämä oppilaat, jotka näissä erikoislukioissakin opiskelevat, ovat Suomen tulevaisuutta yhdyntyvissä Euroopassa.

Näkin, että tässä keskustelussa valtiovarainministeri Viinasella olisi nyt mahdollisuus ottaa ohjat käsiinsä ja antaa ed. Rengon esittää tämä erinomaisen hyvä ponsi.

Itse lopuksi totean, että tulen kannattamaan ed. Rengon pontta, jonka ed. Tykkyläinen on ottanut nyt nimiinsä.

Valtiovarainministeri Viinanen: Arvoisa puhemies! Otetaan sitten ohjakset käsiin tai yrittään ainakin ottaa. Kyllä tällainen ponsitehtailu on aivan turhanpäiväistä. Teistä jokainen tietää tasan tarkkaan sen. Niillä ponsilla ei ole käytännössä yhtään mitään arvoa, kun rahaa ei tule kuitenkaan lisää, kirjoitetaan minkälainen ponsi tahansa. Hallituspuolueista tätä pontta ei tulla tekemään. Minä en sitä tule hyväksymään enkä ainakaan toimimaan sen mukaan. Sen ilmoitan tässä yhteydessä nyt.

Näitä ponsia tehdään julkisuutta varten tasan tarkkaan. Jos lehdet olisivat kiinni, kukaan ei täällä viitsisi näennäisesti olla tällaisista asioista edes keskustelemassa.

Ed. T i u r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun lukiolain yhteydessä nyt on uhatu vetää taloudelliset asiat esiin, niin toteaisin, että säästöjä meidän on pakko tehdä. Muuten ensi vuonna tai ainakin sitä seuraavana jo valtion talousarviossa opetusministeriön pääluokka jää kolmanneksi, kun valtionvelan korot ja muut nousevat niin suuriksi, että ne ylittävät sen. Jonkin aikaa tätä vielä voi jatkaa, mutta sen jälkeen olemme sitten todellisella säästökuurilla, jos ei järkeä saada toimintaan.

Minä en ymmärrä, että nimenomaan erityislukiot eniten kärsivät tästä säästöistä. Kyllä minä löytäisin esimerkiksi korkeakoulujen kohdalla paljon tärkeämpiä asioita, joita kannattaisi tukea, jos rahaa olisi. Siitä syystä minusta ei eduskunnan ole järkevää menetellä niin, että joka ainoan säästölain kohdalla oppositio aina esittää, että sitä ei tehdä, eikä mitään selvää valintaa ole siinä, mikä siellä nyt sitten on vähemmän tärkeitä ja mikä enemmän tärkeitä. Nyt on todettu, että urheilu ja musiikki ovat ne tärkeimmät asiat.

Ed. A s t a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Opetusministerin puhe oli merkittävä. Hän totesi, että lainsäädännössä ei ole mitään muutoksia kielteiseen suuntaan. Kuitenkin hallituspuolueet ovat juuri nyt käsittelyssä olevan lain osalta hyväksyneet toisessa käsittelyssä 21 §:n, jossa te aiotte leikata lukiokoulutuksen voimavaroja 50 miljoonaa markkaa. Lukion voimavaroja on jo leikattu tämän vuoden osalta heinäkuussa 59 miljoonaa markkaa. Nämä leikkaukset, jos mitkään, heikentävät laatua ja ovat erittäin tuhoisia lukiokoulutusta kohtaan, ja lukiokoulutukseen kuuluvat tietenkin erityislukiot samalla tavalla kuin muutkin lukiot. Ne vain tarvitsevat hieman korotettuja voimavaroja.

Ihmettelen suuresti opetusministerin vastausta. Hän toteaa, että ei mitään muutoksia kielteiseen suuntaan ole tehty, vaikka hallituspuolueet tekivät juuri tämän lain käsittelyn yhteydessä todella kielteisiä päätöksiä lukiokoulutuksen suhteen. Tämä on nyt käsittelyssä olevan lakiesityksen yksi ydinasia.

Ministeri I s o h o o k a n a - A s u n m a a : Arvoisa puhemies! Ed. Astalan kannattaisi muistaa, mitä äsken totesi puheenvuoroni loppuosassa, jossa puutu juuri näihin taloudellisiin kysymyksiin. Tarkoitin alussa juuri sitä, että lainsäädännöllisesti ei ole tehty muutoksia, joilla puutut-

taisiin erityislukioiden asemaan, mutta sitten ovat taloudelliset kysymykset erikseen. Koko ajan olen myöntänyt ja myönnän edelleenkin, että taloudellinen ongelma on olemassa, mutta muuten olemme lakeja laatineet päinvastaiseen suuntaan elikkä olemme lisänneet valinnaisuutta, uusia erityislukioita maahan on perustettu jnp. Toivoisin, että ed. Astala myös olisi sillä tavalla objektiivinen, että hän ei ottaisi keskustelun pohjaksi osaa totuutta.

Ed. R e n k o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Isohookana-Asunmaan esille tuoma tuntijako on ihan hyvä, mutta se ei pelaa. Nämä erityislukiot ovat vielä pitemmälle vietyjä. Niillä on 10—15 prosenttia suurempi kehys tällä erää, ja se mekanismi hajoaa. Se ei kestä leikkausta. Näin ollen tämä on tietoinen ratkaisu.

Ainakin opetusministeri Uosukainen viime viikolla antoi ymmärtää, että tämä on pakko selvittää ja valtioneuvostossa käydä periaatekeskustelu siitä, mitä näille tehdään, koska ne eivät pysty toimimaan alasajetulla kehyksellä ainaakaan tämän muotoisena.

Ministeri Viinanen, näitä on kolmisenkymmentä vuotta maassamme rakennettu. Ne alkoivat Helsingistä, koska täällä on väkeä enemmän ja paineita vanhempien ja lahjakkuuksien suunnalta oli eniten. Nyt niitä on harvakseltaan yli maan ja alueellinen kattavuus tyydyttää kansalaisia. Mikäli tämä romutetaan, niin me myös romutamme eräänlaisen esikokeilun siitä, että lukiossa tuotetaan jo ammattiin suoraan ihmisiä. Musiikkilukiosta tulee musiikkialalle ammattilaisia, taidelukiosta taidealalle, urheilupuolelta urheiluvallmentajia jne. Eli se on tavallaan ollut niin kuin nuorisosteiden yhteistyökokeilu huomaamattaan samalla, mitä ei suinkaan alun perin huomattu, kun nämä erityislukiot luotiin. Mutta se on johtamassa siihen, että opiskelijat ovat jo puoliksi ammatillisen koulutuksen läpikäyneet erikoisalallaan. Hyötysuhde yhteiskunnalle sitä kautta tulee myöhemmin, kun ei tarvitse lähteä hakemaan ihan alusta ammatin harjoittamista ammatillisten oppilaitosten puolelta.

Minusta tätä ei saa kaataa piikkikeskusteluun eikä henkilökeskusteluun, vaan tämä pitää selvittää vuoden 95 budjettia tehtäessä ja valtioneuvoston ottaa selvä kanta siihen, pidetäänkö tässä maassa erityislukioverkkoo ja minkä laajuisena ja mitkä alat oikeutetaan tähän. Sen jälkeen varmaan olemme kypsiä keskusteluun. Ei kannata turhaan pitkittänyt.

Valtiovarainministeri Viinanen: Arvoisa puhemies! Ed. Renko totesi, että tämä on eräällä tavalla ensimmäinen askel ammatilliseen koulutukseen. Olisin nyt kuvitellut, että sen verran vastuuta tunnetaan eduskunnassakin, että kun näin on, miksi ei esitetä lukukausimaksua, kun se on poikkeava laitos. Esittäkää lukukausimaksua, jotta saadaan rahoituskehyksiä lisää näihin hankkeisiin, niin kuin ammatillisissa oppilaitoksissa. On ihan turha kuvitella säästöistä luopumista, kun me olemme pikkuhiljaa muutaman vuoden päästä tilanteessa, jossa valtion velan korkomenoihin käytetään enemmän rahaa kuin koko opetus- ja sivistystoimeen yhteensä; joskus tulee pää vetävän käteen. Nyt se on tullut. Jos me olemme aikanaan virheitä tehneet ja laajentaneet liikaa opiskelumahdollisuutta, sitä pitää katsoa uudelleen silloin, kun rahaa ei ole.

Ed. Tykkyläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minun ilmeisesti on pakko toistaa oma ensimmäinen puheenvuoroni ministeri Viinaselle. En ole mikään ponsitehtailija. Olen yrittänyt täällä asiallisesti tehdä työtäni, niin kuin kansanedustajan kuuluukin.

Tässä on tapahtunut virhe sivistysvaliokunnassa liittyen tähän lukiolakiin. Sieltä jäi pois erityislukiot, mikä on erittäin valitettavaa, ja se johtui siitä, että meillä viedään valiokunnassa asioita liian nopeasti läpi. Tämä merkitsee sitä, että jos tämä lausuma jää pois, niin se myöskään ei anna sitä velvoitetta valtiolle eikä kunnille, että kunnat voisivat rahoittaa erityislukioiden toimintaa. Minä toivoisin nyt, ministeri Viinanen, että te voisitte tarkastaa tämän lausuman, jonka me olemme yhdessä sopineet täällä jo aikaisemmin ed. Rengon kanssa, ja nimenomaan sen johdosta, että hallituspuolueet voisivat esittää tämän ponnen. Näin me voisimme saada tämän erityislukioasian kuntoon. Opposition puolelta olisin ollut valmis sitä kannattamaan, että tämä asia menisi läpi. Vetoan teihin, valtiovarainministeri Viinanen. Tämä ei tiedä rahanmenoa, koska tämä koskee vuotta 1995.

Ed. Rauramo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on jo osittain toistettu ne asiat, jotka itsekin aioin sanoa.

On aivan selvää, että koulutuksesta ja koululaitoksesta on säästetty jo aivan riittävästi. Tämän ponnen hyväksyminen ei ole mikään suuri myönnytys ministeri Viinaseltakaan, joten yhdyn kyllä siihen ryhmään, joka vetoaa edelleenkin ministeri Viinaseen, että tämä ponsi voitaisiin

tällaisenaan hyväksyä ja saavutettaisiin koulutuksessa edes yksi myönteinen signaali.

Valtiovarainministeri Viinanen: Arvoisa puhemies! Ei tässä mitkään vetoomukset auta. (Naurua!) On turha yrittääkään mitään. Semmoista kuvaa ei pidä antaa, että nämä ponnet eivät maksa mitään, jos niitä noudatetaan.

Mutta sanoin jo, minkälainen korkokurimus meillä on. Me joudumme joka tapauksessa vuoden 95 budjettia rakentamaan kaikkein huonoimmissa olosuhteissa valtiontalouden kannalta, huonommissa kuin kertaakaan tämän hallituskauden aikana, kuin kertaakaan edellisten hallitusten aikana. Se on erittäin paljon kovempi ratkaisuja sisältävä budjettiesitys, mikäli millään tavalla pyritään velkaantumista pysäyttämään. On joka ikisen kansanedustajankin edun mukaista, että tämä velkaantumiskehitys pystytään pysäyttämään tai loputkin rahat loppuu edes tämän tasoiseen koulutukseen.

Ed. V. Laukka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta on varsin myönteistä, että ministeri Viinanen rehellisesti vakauksensa mukaan sanoo, mikä näiden ponsien merkitys on ylipäättänsä ja myös tässä asiassa. Minusta tämä oli juuri se, mitä vähän peräänkuulutin, kun ed. Halonen puhui talouspolitiikasta. Nämä asiat täytyy kytkeä yhteen. Totta kai nämä ovat suurenmoisia asioita, jos niihin rahat riittäisivät. Toisaalta ajattelen kyllä niin, että on tietysti ikävää, kun ministeri Viinanen näin suoraan nämä asiat sanoo, koska se on vähän kuin veisi joululahjat pois, koska onhan tämä nyt toki jonkinlaista poliittista terapiaa, että saadaan tällaisia ponsilausumia esittää ja puhua hyvien asioiden puolesta silloin, kun ei voida tehdä konkreettisia päätöksiä hyvien asioiden puolesta rahojen loppuessa.

Vilpittömästi ajattelen niin, että osittain me olemme ajautuneet tähän tilanteeseen — liittyen vähän koulutukseen — koska tämän päivän johtavien henkilöiden moraalittomuus erityisesti pankkialalla on johtanut sellaiseen keinotteluun, että me olemme hukanneet kymmeniä miljardeja rahaa. Jos ihmiset olisivat olleet enemmän moraalisia ja rehellisiä, olisimme välttyneet tältä. Täytyy sitten sanoa, että näin lama-ajan lääkkeenä pitäisi vakavasti harkita sitä, että antaisimme yhä enemmän merkitystä pyhäkouluille, jotka eivät maksa mitään, mutta tuottaisivat pitkällä aikavälillä hyvää tulosta.

Ed. R e n k o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Viinaselle lyhyesti. Tätä juuri ajetaankin takaa, että tämä selvitetään. Jos valtioneuvosto tulee periaatekeskustelunsa jälkeen siihen tulokseen, että tämä ei ole mahdollista muuten kuin lukukausimaksujen tai palvelumaksujen kautta, se pitää meille reilusti esittää eikä yrittää uittaa läpi, kun sivistysvaliokuntaan ei tätä huomannut, tämmöistä isoa rakenteellista koulutuspoliittista linjanvetoa, jota tässä isänmaassa on 30 vuotta rakennettu. Se on niin iso asia, että se pitää selvittää kokonaisuutena, ja sen takia se ei 94 budjetin yhteydessä ole missään tapauksessa mahdollista.

Minä tiedän, että opetusministeriön on säästettävä 2 miljardia vuonna 95 nyt säästetyistä ja sosiaali- ja terveystieteiden ihan samalla lailla. Se tulee olemaan erittäin kova paikka, ja siellä joudutaan varmasti priorisoimaan muutenkin kuin lukioitten sisällä, mitä säilytetään ja mitä ei.

Henkilökohtaisesti näen, että erityislukiot ovat niin arvokkaat tälle pienelle kansalle, että järjestelmää ei pidä purkaa siinäkään tapauksessa, jos tulee tiukkuutta. Täytyy olla valmiutta keskustella myös maksuista ei vain koulu- vaan terveys- ja sosiaalipuolellakin.

Valtiovainministeri V i i n a n e n : Arvoisa puhemies! Täällä ponsiesityksessä, joka nyt on siirretty toisen edustajan nimiin, sanotaan: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii...” Ei se mistään selvittämisestä puhu, vaan aivan kerta kaikkiaan tämä pitää sisällään sen, että hallitus pystyisi jostain osoittamaan rahaa tai osoittaisi rahaa tähän toimintaan. Niin kuin sain aikaisemmin, ottakaa nyt järki käteen. Sitä rahaa ei ole eikä lisää ole näköpiirissä.

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rengon edelliseen vai oliko sitä edelliseen puheenvuoroon voin kyllä esittää ihmetyksen, millä perusteella hän sanoo, että nämä erityislukiot ovat ammattikouluja. Minusta ne ovat yleissivistäviä kouluja, kuten esimerkiksi ed. Halonen puheenvuorossaan toi esille. Eivät esimerkiksi kaikki taidelukiosta valmistuvat halua taiteilijoiksi, mutta he haluavat tietyn yleissivistävän koulutuksen, joka on johonkin suuntaan painottunut.

Minä olen kyllä samaa mieltä kuin ministeri Viinanen, että ihan varmasti me joudumme, jotta me voimme koulutuksen turvata, ottamaan käyttöön tietynlaiset palvelumaksut tai kirjamaksut tai mitkä tahansa lukukausimaksun tyyppiset,

jotta me voimme tämän toiminnan turvata. Enemmän näinkin, kuin että ne tuhotaan. Jo nyt voi sanoa, että vanhemmat ovat omalta osaltaan esimerkiksi kansainvälisen lukion toimintaa turvanneet kukkarollaan sen takia, että on tietty mahdollisuus tehdä vähän laajemmassa mittakaavassa valintoja, kuin mihin tällä hetkellä esimerkiksi Oulun kaupunki antaa mahdollisuuden. Se on pihi kaupunki niitä erityislukioita kohtaan, joita se on alueelleen lupauksilla haalinut, ja nyt se ei pidä lupausta. Kunnillahan olisi mahdollisuus tukea näitä lukioita, kun rohjettaisiin valtuustossa käyttää kunnollista kirvestä eikä pelkkää juustohöylää ja siellä priorisoida, mitä kunnan toiminnassa painotetaan ja mitä ei.

Ed. S u h o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu kyllä muistuttaa enemmän absurdia näytelmää kuin itseään kunnioittavan parlamentin asiallista keskustelua. Suomi sukeltaa, ja me täällä kuurnimme hyttystä. Minua hämmästyttää suunnattomasti, että yhteistä erityislukioita koskevan asian yhteydessä oppositio ja hallitus juuri olivat löytämällänsä suunnattoman yhteisymmärryksen ja nyt sitä surutyötä tehdään tuntikausia. Minusta tilanne on aivan uskomaton.

Mitä tulee niihin väitteisiin, että sivistysvaliokunta ei ole asiaa huomannut tai on torkahtanut: Valiokunnan jäsenenä ilmoitan, että asia on siellä käsitelty ja päätös on tehty täysissä ruumiin ja sielun voimissa. Siitä voidaan keskustella, onko se joidenkin mielestä viisas tai ei, mutta minun sivistyspolitiikkaani ei kuulu se, että tässä maailman ja kansakunnan hädän tilanteessa erityislukiot ovat se asia, jonka puolesta minä nousen pöydälle.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme selvästikin palanneet arkeen eduskunnan työskentelyssä. Valtiovainvaliokunnan jäsenenä tiedän hyvin valtioneuvoston todellisen tilanteen. Tiedän sen, että ministeri Viinanen ei ole kyennyt pysäyttämään velan kasvua. Velan otto lisääntyy koko ajan. Velan määrä bkt:stä kasvaa, ja maksettavien korkojen määrä sen kuin kasvaa.

Mutta se, mikä minulle palautui mieleen ministeri Viinasta kuunnellessani, oli eilinen kotikaupunkini itsenäisyyspäivän juhla, jossa professorin tittelillä kulkenut puhuja siteerasi pitkälti hallitusohjelmaa, jossa koulutus, sivistys ja kulttuuri ovat Ahon hallituksen painopistealueita,

niitä, joiden varaan se Suomen tulevaisuuden myös Euroopan unionissa laskee. En ollut uskoa korviani, kun kuuntelin niitä sitaatteja, kun mietin, minkälaisesta arkipäivästä olin juuri siihen juhlaan tullut. Ministeri Viinanen palauttaa nyt meidät uudelleen tähän arkirealismiin ja siihen, millä tavoin Ahon hallitus kohtelee paitsi koulutusta, sivistystä ja kulttuuria myös omaa hallitusohjelmaansa, joka on todella suuressa ristiriidassa arkielämään nähden.

Ministeri Viinaseen aktivoitumisen tässä asiassa tietysti ymmärtää sen vuoksi, että tämä surutyöhön on alkanut siitä, että nyt ovat hallituspuolueidenkin omat valiokuntien jäsenet ryhtyneet pistämään hanttiin ja sen vuoksi täällä nyt tarvitaan tällaista ylimitoitettua torjuntaa, jotta budjetti pysyisi kasassa ja hallituksen vaikka kuinkakin väärämieliset lait vaikka kuinkakin pienipiirteisissä kohdissa pysyisivät kasassa.

Ed. K a r h u n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu, jota täällä käydään, on itse asiassa kyllä todella naurettavaa johtuen siitä, että täällä pyydetään valtiovarainministeriöltä lupaa, saako eduskunta hyväksyä jonkun ponnen vai ei. (Vasemmalta: Näinhän se on!) Siis eduskuntahan hyväksyy juuri sellaisia ponsia kuin eduskunta haluaa, ja tuossa äänestyksessä valtiovarainministeri Viinaseella on tasan yksi ääni, kuten meillä jokaisella tässä salissa. Kyllähän eduskunnan täytyy pystyä päättämään, mitä haluaa. Ei täällä enenkään ole oppositio kysynyt lupaa, mistä saa äänestää ja mistä ei.

Täytyy ehkä kiinnittää huomiota siihen, että se keskustelu, jota täällä on käyty, on ollut hyvin tärkeä, mutta ehkä lehtereillä olevien koululaisten on hyvä muistaa, että yleensä yleisö kyllä kiihottaa keskustelua hyvin paljon käymään eikä valitettavasti aina näin innokkaasti koulutusasioitakaan täällä puolusteta kuin nyt.

Valtiovarainministeri V i i n a n e n : Arvoisa puhemies! En malta olla toteamatta ed. Karhuseen puheenvuoroon, että ehkä sen takia me olemmekin tässä taloudellisessa ahdingossa, että menneinä vuosina ja ehkä vuosikymmeninä eduskunta on päättänyt, mitä se on halunnut, tietämättä, mikä on realistista.

Ed. V i r r a n k o s k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä on siis käsittelyssä lukiolain muutos, jonka keskeinen sisältö on se, että valinnaisuutta lisätään ja oppilaitoksen omia edellytyksiä tarjota erilaisia kursseja. Se tarkoittaa

juuri sitä, että tästä lähtien jokainen lukio on erityislukio, ja tämän jälkeen on erikseen harkittava, annetaanko tämän lisäksi vielä joillekin lukioille erityisresursseja. Mutta se tässä on nimenomaan asian juuri, että jokainen lukio tästä lähtien on erityislukio.

Ed. V. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaisin vain ed. Hämäläiselle, että tässä tulee näennäinen ristiriita sen takia, että painottaa koulutusta ja sivistystä on yksi asia ja toinen asia on se, kuinka paljon on rahaa sijoittaa siihen. Mutta minä olen aivan vakuuttunut, että jos ihmiskunnan historiaa tutkitaan, niin ihmiskunnan sivistyneimmät ja moraalisimmat ihmiset ovat valmistuneet aivan eri aikakautena kuin silloin, kun rahaa on syydetty suunnattomia määriä koulutukseen ja sivistykseen. Eivät rahan kanssa kaikki asiat kulje käsi kädessä. Nyt pitäisi käyttää mielikuvitusta ja kaikkia mahdollisia muita voimavaroja, jotta niukkeneva rahamäärä voitaisiin kompensoida jotenkin. Täällä vain itketään aina rahan perään, mutta ei se raha ratkaise. Meillä on ollut hyvin sivistyneitä ihmisiä äärimmäisen köyhyyden ja niukkuuden aikana, ja tänä päivänä moraalittomuus, itsekkyyks ja kaikki muut paheet ovat aivan huipussaan samalla, kun valtio on käyttänyt suunnattomasti rahaa koulutukseen ja sivistykseen.

Tekisi kyllä mieli lyhyesti vähän moittia ministeri Viinastakin sen takia, että hän täällä niin mahtavasti puolustautuu, mutta hän ei ollenkaan osaa puolustautua sitä vastaan, että valtio velkaantuu vieläkin suunnattomasti enemmän, kuin mitä se saisi velkaantua. Siitä käsittääkseni ministeri Viinanen kantaa vastuuta, koska toki hänellä olisi oikeus leikata niin paljon kuin pitäisi leikata.

Ed. P y k ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluan ed. Virrankoskelle todeta, että valinnaisuuden lisääminen sinänsä on hyvä asia, mutta se ei onnistu, ellei sille taata myös taloudellisia resursseja, eivätkä taloudelliset resurssit nyt salli aitoa valinnaisuutta. Jos ei ole riittävää tuntikehitystä, valinnaisuus on pelkästään sitä, että kunta päättää, mistä säästetään ja mistä ei, mutta siinä ei voi puhua opiskelijoiden ja koululaisten mahdollisuudesta valita haluamallaan tavalla haluamiaan kursseja.

Ed. V. Laukkaselle haluan todeta, että me elämme tällä hetkellä täysin erilaisessa maailmassa kuin ennen muinoin. Koulutuksen yksi tärkeä

tehtävä on käsittääkseni toteuttaa tietynlainen yhdenvertaisuuden periaate eli se, että mahdollistetaan jokaiselle Suomessa asuvalle suhtukohta tasavertaiset mahdollisuudet saada tietty peruskoulutuksen taso kykyjensä ja mahdollisuuksiensa mukaan.

Ed. O. Ojala: Arvoisa puhemies! Pyysin puheenvuoron ministeri Viinaseen puheenvuoron johdosta, mutta halusin kuulla myös vastauspuheenvuorot, ennen kuin käytän oman puheenvuoroni.

Ministeri Viinaseen avoimesti ja julkisesti ilmoitti halveksivansa eduskunnan työskentelyä, kun hän totesi, että ponsilla ei ole mitään merkitystä. Me oppositiosta yritämme valitettavasti myöskin tukea hallitusta ja pelastaa hallituksen kasvat tässä asiassa, jotta lukioasia saataisiin edes hieman kunniakkaampaan päätökseen, kuin mitä nyt näyttää käyvän. Mutta se, että ministeri Viinaseen ilmoittaa, että ponsilla ei ole mitään merkitystä, on tietysti hänen näkemyksensä ja ilmeisesti tämän hallituksen linja. Näinhän ei tarvitsisi olla. Hallitus voisi, jos haluaisi, ottaa eduskunnan hyväksymät ponnet huomioon, kun tekee päätöksiä ja linjaa esimerkiksi säästökohteita.

Eihän täällä lähestulkoonkaan kaikilla ponsilla ole läpimenomahdollisuuksia, mutta kun on käynyt ilmi, että tällä ponnella olisi myös tukea hallituspuolueissa, ministeri kaikin voimin yrittää nyt estää sellaisen päätöksen syntymisen salissa. Arvoisa puhemies! Minä oikeastaan kysyn, voiko ministeri todella estää kansanedustajia toimimasta siten kuin he pitävät oikeana tässä asiassa?

Ed. Karhunen totesi, että yleisö kiihottaa jotenkin tähän keskusteluun. Toteaisin, että kyllä opposition puolelta on puhuttu salissa koulukysymyksistä ja opiskelijoiden asemasta yöllä ja päivällä riippumatta siitä, onko lehterillä yleisöä vai ei.

Ed. Aittomies: Rouva puhemies! Päätetään tämä keskustelu oikein juhlavasti. Keskustelun talouspoliittisessa osassa ed. Savolainen soitteli Eldankaa ja poistui sen jälkeen salista. Minä sanoisin näin, että siihen aikaan kun Eldanka sävellettiin, maassa oli talvisodan henki, konsensus ja yhteen hiileen puhaltamisen meininki. Jos meillä olisi tällä hetkellä yhteen hiileen puhaltamisen meininkiä, mikä meiltä puuttuu ja on psykologinen lama, meillä olisi paljon paremmin asiat. Sen vuoksi on hyvä joskus soittaa vaikka vähän Eldankaa ja muistaa niitä aikoja, jolloin

puhallettiin Suomessa yhteen hiileen. Nyt ei puhalleta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Tykkyläinen ed. Ukkolan kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii vuoden 1995 talousarvion valmistelun yhteydessä erityislukioiden tuntikehystarpeista niin, että musiikki-, urheilu- ja kuvataidelukiot sekä kansainväliset lukiot voivat säilyä ja kehittyä niille annettujen erityistehtävien osalta."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Lopuksi on päätettävä perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Tykkyläisen ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 83 jaa- ja 85 ei-ääntä, 1 tyhjää; poissa 30. (Ään. 10)

Eduskunta on hyväksynyt ed. Tykkyläisen ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Ehdotukset opintotukilaiksi ja laiksi asumistukilain 2 ja 15 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 226
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 25

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Gustafsson: Arvoisa puhemies! Äskenäinen äänestystulos kertoo mielestäni eniten sii-

tä, että hallituspuolueidenkaan kansanedustajat eivät hyväksy sitä sanelua, jota ministeri Viinanen yritti äsken koulutuspoliittisesti tärkeässä asiassa suorittaa.

Uskallan ajatella sillä tavalla, että äsken hyväksytty ponsi on saman kaltainen kuin ponsi, joka hyväksyttiin ensi vuoden budjettia koskien ja jossa päätetty ruokahuollon järjestämismaksu jäi yksivuotiseksi. Eli, ministeri Viinanen, kyllä ponsilla on merkitystä.

Nyt käsittelyssä oleva opintotukilakiuudistus on isohko ja merkittävä asia. Tämäkin tärkeä asia jouduttiin toisessa käsittelyssä käsittelemään ja siitä äänestämään puolenyön jälkeen. Sen vuoksi on syytä muutamalla sanalla vielä koskella tätä merkittävää opintotukiasiaa.

Lain lähtökohtanaan on opintotukiuudistus, joka tehtiin vuonna 1992 korkeakouluopiskelijoiden osalta, jolloin keskiasteen opiskelijat jätettiin ulkopuolelle. Tätä opiskelijoiden eriarvoistamista eivät sosialidemokraatit tuolloin hyväksyneet. Nyt hallitus esittää opintotukiuudistuksen jatkoa siten, että keskiasteen opiskelijat tulevat merkittävämmän opintotuen piiriin. Tätä esitystä ja uudistusta pidämme tärkeänä ja kannatettavana.

Erityisiksi ongelmiksi ovat kuitenkin jäämässä, kun hävisimme lain yksityiskohtaisessa käsittelyssä tärkeänä pitämämme asiat, ikäraja ja opintotuen määrä. Vasta yli 20-vuotias saa täyttä opintorahaa, korkeakouluopiskelija 1 570 markkaa ja keskiasteen opiskelija 1 300 markkaa. Sen sijaan alle 20-vuotiaat saavat alempaa opintorahaa riippuen siitä, asuvatko vanhempien luona vai itsenäisesti. Kaikkein pienintä opintorahaa saavat vanhempien luona asuvat alle 20-vuotiaat, mutta erityisen vaikeaan asemaan jäävät alle 20-vuotiaat itsenäisesti asuvat opiskelijat. Heidän opintorahansa on 750 markkaa ja se on tavattoman pieni. Opintorahan pienuus on lykkäämässä monen opiskelijan opintojen aloitusajankohtaa. Odotetaan 20 vuoden ikää, että saataisiin korkeampaa opintotukea.

Kun luin vielä toistamiseen lävitse lain aiemmissa käsittelyissä käytetyt puheenvuorot, on pakko todeta, että ikärajakysymys on käsittelyssä jäänyt liian vähälle huomiolle. Sen koulutuspoliittiset ja yksilölliset vaikutukset voivat olla todella merkittäviä ja voivat tulla myös yhteiskunnalle rahassa mitattuina hyvin kalliiksi. Niinpä uskallan sanoa, että hallituksen esityksen räikein yksittäinen epäkohta on 20 vuoden keinokeinen ikäraja täyden opintorahan perusosan saamisessa. Kysyn, millä järkevällä perusteella

esimerkiksi 19-vuotias itsenäisesti asuva opiskelija saisi opintorahaa vain 500 markkaa kuukaudessa, kun samassa solussa asuva 20 vuotta täytännyt luokkatoveri saisi 1 300 markkaa.

Sivistysvaliokunnassa kuullut opiskelijajärjestöjen edustajat selvittivät meille hyvin perinpohjaisesti niitä ikäviä seurausvaikutuksia, joita tällä keinokeisella 20 vuoden ikärajalta tulee olemaan. Kuten totesin, se voi merkitä sitä, että opiskelun aloittamista siirretään. Se voi myös johtaa siihen, että opiskelija hakeutuu oppilaitokseen, jota on mahdollisuus käydä kotoa opiskellen. Se voi merkitä käytännössä sitä, että opiskelija opiskelee jonkin aikaa ehkä toisarvoiseksi katsomassaan oppilaitoksessa siirtyäkseen kenties myöhemmin saadessaan korkeamman ja paremman opintotuen toiselle paikkakunnalle tai jopa toisiin opintoihin.

Sosialidemokraattien ja myös koko opposition valitsema linjaus ikärajakysymyksessä oli se, mikä on kirjattu yhteiseen vastalauseeseemme, että vuonna 1994 ikäraja tulee alentaa korkeakouluopiskelijoiden kohdalta ja vuonna 1995 keskiasteen opiskelijoiden kohdalta.

Rouva puhemies! Haluan myös ottaa tässä keskustelussa vielä esille tärkeän ajankohtaisen asian, joka liittyy opintolainan takaisinmaksuun, koska johtuen yhteiskunnan työttömyystilanteesta monet opiskelijat ovat todella ongelmassa opintolainojen takaisinmaksujen kanssa. Myös sivistysvaliokunta mietinnössään käsittelee tätä asiaa ja toivoo tutkittavaksi mahdollisuuksia opintolainan takaisinmaksun muuttamiseen siten, että paremmin huomioitaisiin opiskelijoiden taloudellinen tilanne.

Itse olen sitä mieltä, että tässä asiassa tulisi mahdollisimman nopeasti pyrkiä sen kaltaiseen järjestelmään, joka on käytössä mm. Ruotsissa ja Norjassa. Siellä opiskelijalla on mahdollisuus, jos hänen olosuhteensa ovat heikot, siirtää opintolainojensa takaisinmaksua porrastamalla sitä ja saamalla siihen käytännössä joustoa.

Arvoisa rouva puhemies! Sivistysvaliokunnan mietinnön vastalauseessa valiokunnan oppositio on päätenyt esittämään kolmea lausumaa, joista tässä yhteydessä esitän kaksi.

Sunnuntain Helsingin Sanomissa Teemu Luukka artikkelissaan ”Valtio on valjastanut myös opiskelijat tukemaan pankkeja” käsittelee opiskelijoiden poskettoman suuria korkoja tällä hetkellä. Tilannetta kuvaa se, että opiskelijat joutuvat maksamaan tällä hetkellä yli 10 prosentin korkoa, kun esimerkiksi kulutusluotoista, asuntolainoista ja muista korko on merkittävästi al-

haisempi. Tämä ei voi olla oikein. Se loukkaa ymmärrykseni mukaan täysin oikein opiskelijoiden oikeustajua tällä hetkellä. Senpä vuoksi mielestämme valtioneuvoston ja opetusministeriön tulisi välittömästi puuttua opintolainakorkoihin. Meitä ei tyydytä se, että korkojen alennusta on ensi vuoden osalta siirretty huhtikuusta tammi-kuuhun. Se on tietysti hyvä, mutta ei lainkaan riittävä. Lainaankin Helsingin Sanomista Teemu Luukan artikkelia, jossa hän toteaa: ”Ei ole myöskään kovin merkittävää, jos pankki suostuu alentamaan riskittömän lainan korkoa 11,55 prosentista 10,1 prosenttiin neljä kuukautta sovittua aikaisemmin, kun maan korkotaso on kuutisen prosenttia ja suunta on edelleen alaspäin.”

Arvoisa rouva puhemies! Ehdotan eduskunnan hyväksyttäväksi tältä osin seuraavan lausuman, joka on vastalauseen mukainen:

”Eduskunta edellyttää, että hallituksen on puuttuttava opintolainojen korkoihin niiden ollessa kohtuuttoman korkeat.”

Rouva puhemies! Toisena epäkohtana, joka myös asiantuntijakuulemisessa tuli esille, on se, että ulkomailla opiskelevien määrä on kasvamassa ja opiskeluolosuhteet vaihtelevat suuresti. Mielestämme opintotuen määrittely ei saisi olla kaavamaisista, vaan siinä tulisi ottaa huomioon nykyistä paremmin opiskelumaan erityisolosuhteet. Tällä hetkellä käytännössä lähinnä vain opintolainojen takaus on 200 markkaa suurempi ulkomailla opiskelevilla. Muilta osin ulkomailla opiskelevien erityisolosuhteita ei juurikaan oteta huomioon. Senpä vuoksi ehdotan vastalauseen mukaisesti perusteluissa lausuttavaksi:

”Eduskunta edellyttää, että ulkomailla opiskelevan opintotuen määrästä päätettäessä on otettava huomioon opiskelumaan kustannustaso.”

Ed. L a a k s o : Arvoisa rouva puhemies! Pyydän ensinnäkin saada kannattaa ed. Gustafssonin tekemiä kahta lausumaehdotusta.

Ehdotan vielä kolmannen lausuman: ”Eduskunta edellyttää, että opiskelijoiden asumistukijärjestelmää selkeytetään siten, että luodaan yhtenäinen asumiskustannuksiin perustuva järjestelmä ja asumisen tuki erotetaan opintotuesta.”

Hallituksen opintotuki uudistus merkitsee siis sitä, että opintotukijärjestelmä, joka on toistaiseksi ulottunut korkeakouluopiskelijoihin, ulotetaan nyt koskemaan myös keskiasteen opiskelijoita. Tämä on sinällään tietenkin myönteinen asia.

Mielenkiintoista on nähdä se, millä tavalla

hallitus on aikonut rahoittaa opintotuki uudistuksen. Opintotuen ulottaminen keskiasteen opiskelijoihin tulee merkitsemään valtiolle lisäkustannuksia ensi vuonna noin 260 miljoonaa markkaa ja vuonna 1995 noin 500 miljoonaa markkaa. Hallituksen tarkoituksena ei ole ollut kuitenkaan myöntää lisärahoitusta opintotuki uudistuksen kattamiseksi, vaan hallituksen tavoitteena on ollut aikaansaada vastaavat säästöt leikkaamalla työttömyysturvaa eli ottamalla käyttöön työttömyyspäivärahan sijasta työmarkkinatuki. Eli käytännössä hallitus aikoo rahoittaa sinänsä myönteisen ehdotuksen heikentämällä työttömyysturvaa ja leikkaamalla mm. työttömien nuorten työttömyystukea. Tästä syystä tätä itse rahoitusta ei voida missään tapauksessa pitää myönteisenä asiana. Työmarkkinatukea käsiteltäessä olemme esittäneet omat näkemyksemme ja myös äänestäneet hallituksen työmarkkinatukiesityksen muuttamiseksi. Olemme tässä suhteessa saaneet aikaan myös tuloksia.

Kuten ed. Gustafsson jo totesi, perusongelma opintotukijärjestelmässä tulee myös ensi vuonna olemaan se, että opintoraha on varsin niukka. Vanhempien luona asuva 20:tä vuotta nuorempi korkeakoulussa opiskeleva saisi vain 350 markkaa kuukaudessa opintorahaa. Muussa oppilaitoksessa, keskiasteen oppilaitoksessa, opiskeleva saisi vain 250 markkaa kuukaudessa opintorahaa, mikäli hän ei ole täyttänyt 20:tä vuotta ja asuu kotona.

On aivan selvästi ja suoraan sanottava, että vaikuttaa siltä, että hallitus pyrkii siirtämään työttömyysturvan piiristä erilaisen, myös näennäisen, opiskelun piiriin nuoria vain siksi, että tätä kautta valtio voi säästää kustannuksissa. Tällaista suuntausta ei voida pitää oikeana. Tästä syystä vasemmistoliitto, vihreät ja myös sosiaalidemokraatit esittivät, että opintorahan määrää korotettaisiin nykyisestä tuntuvasti.

Meidän mielestämme tavoitteena pitäisi olla sen, että opintoraha määräytyisi kansaneläkkeen perusosan ja täyden lisäosan suuruiseksi. Pidämme myös huoltajakorotusta, jonka nyt hallitus on esittänyt poistettavaksi, merkittävänä tukena opiskelijaperheelle, jolla on lapsia, ja siksi vastustimme huoltajakorotuksen poistamista. Tavoitteena toisin sanoen tulisi olla sellainen opintotukijärjestelmän luominen, joka takaisi kaikille opiskelijoille tietyn perusturvan, joka suuruudeltaan olisi kansaneläkkeen perusosan ja täyden lisäosan suuruinen eli lähes 2 500 markkaa kuukaudessa. Sen jälkeen kun tämä tavoite saavutetaan, on välttämätöntä, että opintoraha sidotaan

elinkustannusindeksiin, jotta mahdollinen inflaatio ei vuosittain leikkaisi opintorahaa ja ettei opintorahan kehitys jäisi enää riippuvaiseksi valtioneuvoston kulloisistakin säästötarpeista.

Pidän itsestäänselvänä, että se hallitus, joka korvaa Ahon hallituksen, korjaa myös opintotukiudistuksen osalta ne keskeiset puutteet, jotka nyt hyväksyttävään lakiin jäävät.

Yksi suuri ongelma, johon täällä aikaisemmassa keskustelussa on viitattu, on se, että opiskelijat, sekä vielä opiskelevat että entiset, joutuvat maksamaan kohtuuttoman suuria korkoja. Aivan kummalliselta tuntuu se, että on syntynyt tilanne, jossa opiskelijasta on tullut pankeille tuottoisa asiakas ja opiskelijat rahoittavat itse asiassa opintolainojen korkojen avulla pankkeja.

Opintolainajärjestelmästä nykyisellään korkotukijärjestelmän purkamisen jälkeen on syntynyt pankkituen uusi muoto. Opiskelijat eivät suinkaan ole mitään mitättömiä lainanottajia. Nykyisillä ja entisillä opiskelijoilla on tällä hetkellä maksamattomia opintolainoja noin 12 miljardia markkaa. Opintolainojen korkea korko johtuu vuonna 1991 tehdystä uudistuksesta, jonka tuloksena opintolainojen korot jätettiin markkinavoimien armoille. Tuossa vaiheessa, jolloin korot olivat tavattoman korkeat, esimerkiksi opiskelijajärjestöt eivät riittävästi kiinnittäneet huomiota niihin vaaroihin, joita markkinajärjestelmään opintolainojen osalta siirtyminen tulevaisuudessa saattaa merkitä.

Nyt kuitenkin tilanne on muuttunut sellaiseksi, että opiskelijat maksavat todellakin lainoistaan korkoina enemmän kuin esimerkiksi kulutus- tai asuntoluottoja ottaneet henkilöt joutuvat lainoistaan maksamaan; sekin korko on usein kohtuuttoman korkea. Viime elokuussa opintolainoista maksettiin keskimäärin 11,48 prosenttia korkoa. Samaan aikaan asuntoluottokannan keskikorko oli 9,55 prosenttia ja kulutusluottokannan keskikorko 10,39 prosenttia.

Pankit painostivat erittäin voimakkaasti Ahon hallitusta, jotta silloisesta korkotukijärjestelmästä luovuttaisiin, ja muutos tehtiin nimenomaan pankkien vaatimuksesta. Pankit uhkasivat silloin myydä koko opintolainakantansa, ellei Ahon hallitus suostu romuttamaan korkotukijärjestelmää. Pankkien mielestä opiskelijat eivät silloin maksaneet riittävän korkeaa korkoa opintolainoistaan. On kuitenkin muistettava, että opintolainat, koska niissä on valtion takaus, ovat riskittömiä lainoja pankkilaitoksille. Tästä syystä on aivan oikein se, että pankkien niistä vaatima korko olisi alempi kuin lainoista, joihin sisältyy

pankeillekin tietty riski. Opiskelijat ovat toisin sanoen pankeille tällä hetkellä tuottoisia asiakkaita.

Sivistysvaliokunnassa yritimme kiinnittää huomiota opintolainojen koron kohtuuttoman korkeaan tasoon ja esitimme myös lakiesitystä siitä, että valtioneuvostolla olisi mahdollisuus puuttua opintolainojen korkoihin niiden ollessa kohtuuttoman korkeat. Valitettavasti hallituspuolueiden enemmistö sivistysvaliokunnassa ei ollut valmis sisällyttämään mietintöön missään muodossa sellaista lausumaa, joka olisi edellyttänyt hallituksen puuttumista opintolainojen koron kohtuuttoman korkeaan tasoon. Toisin sanoen myös opintolainojen osalta tämä hallitus on pankkien toiveita toteuttava hallitus.

Sivistysvaliokunnalle on yritetty väittää, että pankit ovat tulleet vastaan ja suostuneet alentamaan viime kesästä seuraavaa koronmaksua ja korkoa siten, että korot alenevat. Todettakoon, että tämän neljän kuukauden vastaantulon jälkeenkin pankkien opintolainoista perimien korkojen määrä on edelleen todella suuri, kohtuuttoman suuri.

Ensi tammikuussa opiskelijat joutuvat maksamaan opintolainoistaan vielä yli 10 prosentin korkoa eli 10,10 prosenttia. Tietenkin on myönteistä se, että opintolainojen korko alenee 11,55 prosentista 10,10 prosenttiin. Mutta kun vertaa tätä 10,10:tä prosenttia muiden lainojen korkoihin, niin olen varma siitä, että yksikään läsnä oleva, joka ei ole sujuvasti tottunut puhumaan totuuden vastaisesti, niin kuin useat ovat tottuneet, ei voi puhtaalla omallatunnolla sanoa, ettekö tämä laina olisi kohtuuton.

Totesin jo kannattavani ed. Gustafssonin ponsilausumaesityksiä ja tein oman esitykseni siitä, että tässä vaiheessa eduskunta kiinnittäisi huomiota myös opiskelijoiden asumistukijärjestelmään, jotta sitä selkeytettäisiin.

Pidän myönteisenä sitä, että sivistysvaliokunta yksimielisesti kehottaa tai edellyttää hallituksen toteuttavan pikaisesti sellaiset säännösmuutokset, joilla päätoimisesti opiskelevat iltaopiskelijat saatetaan opintotuen piiriin. Ahon hallitus kaikessa viisaudessaan ajoi tänä vuonna lävitse lainmuutoksen, jonka tuloksena noin 5 500 iltaopiskelijaa menetti kokonaisuudessaan oikeutensa opintotukeen. Eräissä tunneissa opiskelijoille kiellettiin myöntämästä toimeentulotukea. Koska he olivat opiskelijoita, he eivät myöskään saaneet työttömyysturvaa, eli lähes 5 500 opiskelijasta ei kaikkien tosin mutta eräiden osalta syntyi sellainen kummallinen tilanne, että he eivät

olleet minkäänlaisen tukijärjestelmän piirissä, itse asiassa lainvastainen tilanne.

On myönteistä se, että opetusministeriö havaitsi tämän epäkohdan, tosin varmaankin satojen kirjeiden ja puhelinsoittojen tuloksena, ja piti huolta siitä, että asia selvitettiin. Toivon, että opetusministeriö pitää huolta siitä, että saamme mahdollisimman pian eduskunnan käsittelyyn lainmuutoksen, jolla toteutetaan se, että päätoimisesti opiskelevat iltaopiskelijat saatetaan opintotuen piiriin.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Laakso puhui täyttä asiaa, mutta en hänen puheenvuorossaan kuullut ainakaan sinä aikana, kun olin täällä salissa, erästä seikkaa, joka kiinteästi liittyy näihin opintolainongelmiin tällä hetkellä. Se on aika, jolloin opiskelu on päättynyt eikä ole työstä tietoaakaan, jolloin työnantajan asemesta ensimmäisenä kätteleekin ulosottomiehen käsi. Sen seurauksena on myös sitten se, kun henkilöltä ei voida ulosmittausteitseäkään periä opintolainojen lyhennyseriä, että hänen tietonsa joutuvat luottorekisteriin ja silloin ollaan sillä linjalla, että on koko elämä tietyllä tavalla mennyttä. Olisin sitä mieltä, että näissä asioissa pitäisi kiireesti kiinnittää huomiota siihen, miten autetaan niitä opiskelijoita, jotka eivät ole saaneet työtä ja jotka eivät pysty maksamaan niitä lainojensa korkoja ja lyhennyksiä opiskelujen päätyttyä, koska tämä tilanne näyttää olevan sellainen, että se on meillä pidempiaikainen. Se ei muutu tänä vuonna eikä ensi vuonna, vaan työttömyys jatkuu ja myöskin nuorten työttömyys pidemmällä aikavälillä. Tämä asia olisi sellainen, johon näissä yhteyksissä pitäisi pyrkiä etsimään myös apua ja tulevaisuutta.

Ed. Virrankoski: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä oleva lakiesitys opintotukilain uudistamisesta liittyy johdonmukaisena Esko Ahon hallituksen opiskelijamyönteiseen linjaan. Vuonna 1992 säädettiin laki korkeakouluopiskelijan opintotuesta, ja se toi merkittävän muutoksen koko opintotukijärjestelmään. Se siirsi tuen painopisteen pois opintolainapainotteisesta tuesta opintorahapainotteiseen suoraan opintotukeen. Opiskelijoille taattiin opintoraha, jonka suuruudeksi päätettiin 1 570 markkaa kuukaudessa, ja se ei ole riippuvainen opiskelijan vanhempien tuloista. Alle 20-vuotiaille tuki määriteltiin lähinnä valtiontaloudellisista syistä pienemmäksi.

Uusi tukijärjestelmä on jo nyt osoittautunut tarkoituksenmukaiseksi. Opiskelijat ovat voineet

rauhassa keskittyä opintoihinsa. Opintolainojen kysyntä on ollut vähäistä, mikä osoittaa, että opiskelijat pyrkivät elämään ilman lainaa. Myös opintolainoihin liittynyt jonkin asteinen keinottelu on jäänyt vähiin.

Korkeakouluopiskelijain opintotuki uudistus merkitsi opintotukeen käytettävien voimavarojen lisääntymistä. Kun vuonna 1992 opintotukeen käytettiin 2,8 miljardia markkaa, tänä vuonna käytetään jo 347 miljoonaa markkaa enemmän. Jos ja kun tämä lakiesitys hyväksytään, käytetään opintotuen parantamiseen tämän hallituksen toimesta sen aikana lähes miljardi markkaa lisää resursseja.

Hallituksen satsaus opintotuen kehittämiseen on todella mittava ja oikeastaan ainut yhteiskuntapolitiikan ala, jota on voitu resurssien puolesta kehittää tämän hallituskauden aikana. Tästä syystä haluan lausua parhaat kiitokset koko hallitukselle, mutta erityisesti opintotukiasioista vastaavalle ministeri Tytti Isohookana-Asunmaalle.

Nyt käsittelyssä oleva opintotukiesitys laajentaa alunperin korkeakouluopiskelijain opintotukijärjestelmää peruskoulun jälkeiseen keskiasteen opiskeluun ja opiskelijoille. Opintorahan mitoituksessa on otettu huomioon keskiasteen opiskelijoille tarjottava ateriaetu, joka on arvoltaan noin 250 markkaa kuukaudessa. Valtiontakaus opintolainaan ulottuisi yli 18-vuotiaille 1 200 markkaan kuukaudessa, alle 18-vuotiaille 800 markkaan kuukaudessa, ja tarveharkinta poistettaisiin kaikista koulumuodoista.

Vastoin ed. Laakson esittämää näkemystä kaikki opiskelijat eivät suinkaan maksa opintolainoista hirmuista korkoa, vaan kysymys on lähinnä siitä, miten laina on voitu neuvotella.

Opintorahan tarveharkinta poistuu myös kaikilta yli 20-vuotiailta omia opiskelukuukausien aikaisia tuloja lukuun ottamatta. Alle 20-vuotiailta muilta kuin korkeakouluopiskelijoilta otettaisiin opintorahaa myönnettäessä opiskelijan vanhempien tulot huomioon, mutta myös opiskelevien sisarusten määrällä olisi merkitystä eräin edellytyksin opintorahaa korottavana tekijänä.

Koska opintorahan riittävyttä korkeakouluopiskelijan osalta on pyritty turvaamaan verotuksessa myönnettävän opiskelijavähennyksen avulla, tämä vähennys on tarkoitus ulottaa koskemaan kaikkia opiskelijoita aikuisopintorahaa saavia lukuun ottamatta. Eräs syy myönteiseen opintotuki uudistukseen on ollut työttömyyden perusteella maksettavien tukien ja opintotuen lä-

hentäminen toisiinsa tavoitteena saada omaehtoinen opiskelu passiivista työttömyyttä houkuttelevammaksi vaihtoehdoksi.

Arvoisa puhemies! Valiokunta kiinnittää mieltännössään huomiota eräisiin opintotukijärjestelmän puutteisiin. Yksi kysymys on opintotuen kesto, joka korkeakouluopiskelijoilla on 55 kuu-kautta. Valiokunta esittää selvitettäväksi, voidaanko erityisistä syistä pidentää tätä aikaa ilman, että se johtaisi yleiseen opiskeluaajan pidentämiseen.

Arvoisa puhemies! Tässä yhteydessä on kuitenkin kiinnitettävä huomiota erääseen koulutuksen alueellista tasa-arvoa koskevaan yksityiskohtaan. Parin viime vuoden aikana maaseudun opiskelijain hakeutuminen koulutukseen on merkittävästi vaikeutunut siksi, että koulumatkakustannukset ovat kasvaneet räjähdysmäisesti. Ensimmäiset säästötoimenpiteet kohdennettiin vapaan koulumatkan järjestämiseen, joka piteni 5 kilometristä 10 kilometriin.

Kuntien valtionosuusdistuksen myötä koulumatkan järjestäminen tuli vapaaehtoiseksi kunnille ja riippuvaksi koulun ylläpitäjän päätöksestä. Tästä on ollut seurauksena, että varsinkin suuret kaupungit sekä valtiovalta ovat nihkeitä järjestämään koulumatkoja, koska näillä ei ole niin sanoakseni omia oppilaitaan kyyditettäväänsä. Lisäksi oppilailta on alettu periä erisuuruisia maksuja. Tämä on merkinnyt nimenomaan maaseudun opiskelijoille oleellisia kuluja, joita heillä ei ole aikaisemmin ollut ja joita ei ole muilla opiskelijoilla. Opintotukiehdotus ei tuo tähän tilanteeseen parannusta. Opintotuki on sama, olipa koulumatka 100 metriä tai 100 kilometriä.

Asia tulee kuitenkin uuteen valoon opintotukiesityksen myötä. Jos alle 18-vuotias opiskelija, olkoonpa hän vaikka lukiolainen, asuu kotonaan, hän voi saada opintorahaa 250 markkaa. Jos hän siirtyy opiskelemaan koulupaikkakunnalle itsenäisesti, hän tukensa nousee 500 markkaan ja lisäksi on asumislisä, joka voi nousta jopa 956 markkaan, eli yhteiskunta tukisi tämän opiskelijan opiskelua 1 206 markalla enemmän, jos hän asuisi opiskelupaikkakunnalla, kuin jos hän kävisi kotoa koulua.

Tästä syystä, ellei oppilaiden koulumatkakäytöstä ratkaista tyydyttävällä tavalla, se merkitsee automaattisesti opintotukimenojen huomattavaa kasvua. Opiskelijoille on paljon edullisempaa asua koulutuspaikkakunnalla valtion tuella kuin kulkea omin varoin kotoa, kuten edellä oleva esimerkki osoittaa, joten jälkimmäinen, siis asuminen vieraalla paikkakunnalla, käynee

monissa tapauksissa selvästi houkuttelevammaksi ja ylivoimaisen edulliseksi. Paras ratkaisu olisi alkuperäinen käytäntö, jonka mukaan oppilaan kotikunta saisi päättää koulumatkan järjestämisestä ja saisi siihen valtionosuuslain mukaisen valtionosuuden. Uskon nimittäin lujasti, että ne kunnat, joiden opiskelijoilla on pitkät koulumatkat, omaavat siinä määrin sekä kohtuullista harkintakykyä että sivistystahtoa, että järjestäisivät vapaan koulukuljetuksen opiskelijoilleen.

Arvoisa puhemies! Edellä olleesta huomautuksesta huolimatta opintotukilakiesitys ja -uudistus on erittäin myönteinen ja tarpeellinen opiskelijoille. Toivon, että voimme sen suurella yksituumaisuudella hyväksyä.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Se muutos, joka uuden opintotukijärjestelmän myötä on tapahtunut, on osin sen suuntainen, mitä ed. Virrankoski kuvasi todeksaan, että uusi järjestelmä on muuttunut opintorahapainotteiseksi. Tästä on kuitenkin liian aikaista tehdä sellainen johtopäätös, että opinnot rahoitettaisiin ensi sijassa opintorahalla.

Näyttää siltä, että uuden järjestelmän myötä, jossa halukkuus ottaa lainoja on huomattavasti vähäisempi kuin aikaisemmin, on todellakin syntynyt tilanne, jossa koti, siis vanhemmat joutuvat aikaisempaa enemmän rahoittamaan opiskelijoiden opintoja. Tuntuu myös siltä, että tämä on hallituksen tavoitteenakin. Ainakin opetusministeriössä eräät virkamiehet ovat todenneet, että Pohjoismaita lukuun ottamatta vanhempien katsotaan olevan velvollisia osallistumaan lastensa koulutuskustannuksiin suuremmissa määrin kuin meillä, ja tällaiseen eurooppalaiseen, tarkasti sanoen länsieurooppalaiseen, Euroopan unionin piirissä käytössä olevaan pääsääntöiseen malliin eli siihen, että vanhemmat rahoittavat lastensa opinnot, näkyy haluttavan siirtyä myös Suomessa.

En pidä tällaista lähtökohtaa oikeana, vaan tavoitteenamme on se, että opintorahaa nostetaan, jotta sen varassa ilman lainoitusta ja ilman suurta vanhemmille tulevaa taakkaa opiskelijat voivat rahoittaa opintonsa.

Ed. V i r r a n k o s k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Henkilökohtaisesti olen vakuuttunut päinvastoin kuin ed. Laakso, että opiskelut rahoitetaan ensisijaisesti opintorahalla, koska sen suuruus on jo niin suuri, että se on ensisijainen rahoitusmuoto ottaen vielä huomioon asumislisän.

Ed. Ryyänen: Arvoisa puhemies! On helppo yhtyä ed. Virrankosken puheenvuorosaan esittämiin näkökohtiin aina koulukuljetusasiaa myöten. Minäkin toivoisin, että me voisimme kaikkien leikkauspäätösten ja lama-ankeuden keskellä myös iloita siitä, että jokin uudistus on saatu aikaan, joka kuitenkin selkeästi opiskelijoiden asemaa parantaa. Oli nimittäin erittäin suuri vaara, että tässä tilanteessa tätäkään uudistusta ei olisi voitu viedä eteenpäin eli laajentaa keskiasteelle. Olen iloinen, että näin kuitenkin on voitu tehdä ja tällainen painopiste valita. Totta kai parantamisen varaa on vieläkin, mutta tämä uudistus joka tapauksessa merkitsee ihan selkeää eteenpäin menoa.

Väliinputoajaryhmiin on kiinnitetty keskustelussa jo huomiota aivan oikein opposition taholta, ja niihin on kiinnitetty huomiota myös valtiokunnan mietinnössä. Minusta se antaa nyt selkeästi hallitukselle suuntaa jatkotyötä varten. Tämän suunnan mukaan on edettävä heti, kun se taloudellisesti on mahdollista. Minäkin haluan korostaa erityisesti alle 20-vuotiaiden opintotukiasiaa, sitä, että tarveharkinta olisi poistettava ja myös nostettava opintotuen tasoa. Samoin tietysti päätoimisesti opiskelevat iltaopiskelijat, jotka ovat siirtyneet päiväopiskelusta iltaopiskeluun, ovat ihan selvästi väliinputoajaryhmä.

Yhdyn myös siihen, että ongelma on edelleen vanhojen opintolainojen korot, jotka ovat jääneet liian korkealle tasolle. Tähän asiaan olisi saatava tuntuvampi korjaus kuin nyt on luvassa.

Ed. Gustafsson: Arvoisa rouva puhemies! Toivon, että ed. Ryyänen huomioi meidän ponsilausellemme, joka koskettaa korkoasioita.

Ed. Aittoniemi tuli nyt paikalle, ja hän kaipasi ed. Laakson puheenvuorossa kannanottoa ulosottomiesongelmaan. Tällä kertaa ed. Aittoniemen olisi kannattanut kuunnella minun puheenvuoroani, jossa tähän yksittäisongelmaan otin kantaa, jossa nimenomaan totesin, että pitäisi pikaisesti saada Suomessakin käytäntöön sellainen malli, joka on Ruotsissa ja Norjassa, joka ottaa huomioon joustavasti sen tulotason ja elämäntilanteen, jossa opiskelija on. On tärkeää, että opiskelijalla olisi varmuus siitä, että opintolainan takaisinmaksusta selvytyy ja että myös uskaltaisi sitten ottaa lainaa.

Arvoisa rouva puhemies! Haluan kannattaa ed. Laakson ehdottamaa, sivistysvaliokunnan mietinnön I vastalauseessa olevaa ensimmäistä perustelulausemaa, joka koskee opiskelijan asumistukiasiaa.

Ministeri Isohookana - Asunmaa: Arvoisa rouva puhemies! Ahon hallitus on joutunut toteuttamaan opintotukiudistuksen vaiheittain. Muistan erittäin hyvin silloin, kun ensimmäisen vaiheen hallituksen esityksenä esittelin eduskunnalle, sen myrskyn, joka opintotukiudistuksesta nousi siitä syystä, että se ei tyydyttänyt alkuunkaan eduskuntaa, koska se koski vain osaa opiskelijoista eli korkeakouluopiskelijoita. Vaikea taloudellinen tilanne pakotti kuitenkin siihen, että uudistus lähti etenemään vaiheittain, eikä uudistus vieläkkään ole toteutunut. Erittäin moniin epäkohtiin on kiinnitetty huomiota, ja toivon kovasti, että nämä epäkohdat voidaan sitten seuraavaksi poistaa ja lopulta meillä olisi voimassa sellainen opintotukilainsäädäntö, joka tyydyttäisi kaikkia ja olisi ennen kaikkea eri osapuolia ajatellen oikeudenmukainen.

Lain 20 vuoden ikäraja on keinotekoinen. Kukaan ei kiistä sitä, että tällainen ikäraja lakiin voitaisiin oikeudenmukaisesti asettaa. Kuitenkin, jos tämä ikäraja poistettaisiin, pitäisi olla useita satoja miljoonia markkoja, muistaakseni liki 300 miljoonaa markkaa enemmän rahaa, ja sitä ei nyt kerta kaikkiaan ole löydetty. Näin ollen tätä kohtaa ei ole voitu toteuttaa.

Opiskelijat ovat käsitykseni mukaan ymmärtäneet, että tällainen ikäraja, kun se korkeakouluopiskelijoita on jo aikaisemmin koskenut, voisi tilapäisesti olla vielä keskiasteellakin, mutta katson, että tämä on seuraava ponnistus, johon voimavaroja pitäisi löytyä ja 20 vuoden ikäraja saada pois.

Lainojen korkoasia ei ehkä niin suuri ongelma opiskelijan kannalta ole, kuin muun muassa ed. Laakson puheenvuoroissa on todettu, siitä syystä, että opiskelijallehan vanhoissa lainoissa korko on aina kiinteä ja valtio maksaa välyksen, mikä se kulloinkin on. Ensi vuoden budjetissa on muistaakseni noin 575 miljoonaa korkotukeen. Täytyy muistaa myös se, että on eräitä poikkeuksia, jolloin korkojen maksu opiskelijalla valmistumisen jälkeen ei ala, ja mm. työttömyys on yksi sellainen, joka katsotaan esteeksi koron maksulle.

Edellinen hallitus hyväksyi tietynlaisen mekanismin, millä tavalla korkoja valtion puolelta pankeille maksetaan. Tämä mekanismi on erittäin hankala, samoin valtion ja pankkien välinen sopimus, jota olemme kyenneet nyt rikkomaan juuri sen vuoksi, että korkokehitys on kulkenut alaspäin. Näin ollen budjettiriihessä onnistuimme siinä, että kesken sopimuskauden korkoa voidaan tarkistaa. Näin ollen ensi vuoden alusta korko laskee, mutta tämä hyöty ei tule kuin mur-

to-osalle, erittäin pienelle joukolle opiskelijoita juuri siitä syystä, että menettäjänä on useimmiten pankki eikä opiskelija. Lienee selvää, että ensi vuoden puolella korko tarkistuu jälleen kerran olettaen, että yleinen korkotaso pysyy alhaisena.

Kolmas laajempi ongelma, joka keskustelussa on tullut esille, ei liity suoranaisesti opintotukijärjestelmään mutta opiskelijan ja nimenomaan keskiasteen opiskelijan asemaan, ja se on matkakustannusongelma. Hallituksessa on asiaa käsitelty useita kertoja ja iltakoulussa mm. päätetty, että lakiesitys valmisteltaisiin siihen tapaan, kuin ed. Virrankoski puheessaan viittasi. Kuitenkaan tätä lakiesitystä ei vielä ole hallituksen käsittelyyn tullut.

Ymmärrän, että tämä on hyvin monessa tapauksessa erittäin iso ongelma, joka johtaa siihen, että opiskelijat ovat keskenään eriarvoisessa asemassa, kun koulun ylläpitäjä ei kaikkialla toteuta matkojen järjestämistä sillä tavalla kuin pitäisi. Tästä syystä on olemassa mietittynä montakin mallia, millä tavalla ongelma voitaisiin ratkaista. Yksi malli on se, jonka ed. Virrankoski esitteli. Toinen malli olisi se, että matkakustannukset maksettaisiin opintotukilainsäädännön kautta. Tätä mallia tietääkseni mm. Kuntaliitto kannattaa. Siinäkin on omat ongelmansa, ja ehkä juuri se, että näitä malleja on nyt niin monta, on syynä siihen, että esittelevä ministeri ei toistaiseksi hallitukselle lakiesitystä ole tuonut, vaikka iltakoulussa on sitä edellytetty.

Arvoisa puhemies! Toinen vaihe korkeakouluopiskelijoiden jälkeen koskee hyvin laajaa opiskelijajoukkoa, ammattikorkeakouluopiskelijoita, keskiasteen opiskelijoita ja lukiolaisia ja on merkittävä uudistus tässä taloudellisessa tilanteessa. On hyvä asia, että täällä on aika myönteisesti, niin olen ymmärtänyt, lakiesitykseen kuitenkin suhtauduttu siitä huolimatta, että siinä mainitsemani ja mainitut puutteet ovat olemassa.

Sivistysvaliokunta on perusteellisesti lakiesitystä käsitellyt ja kirjannut mietintöön oleellimmat puutteet, ja ne ovat vielä tarkemmin esillä vastalauseissa. Uskon, että meidän kaikkien etu on, että keskeiset epäkohdat saadaan mahdollisimman nopeasti päiväjärjestyksestä pois ja opiskelijoille tulisi suurin piirtein kohtuulliset mahdollisuudet opiskella.

Kuitenkaan meillä ei liene sellainen tavoite, ei ainakaan aikaisemmin ole ollut, että opiskelu olisi sataprosenttisesti julkisen vallan rahoittamaa. Ainakin niin kauan kuin itse olen eduskunnassa ollut, on lähdetty siitä, että jonkinlainen osa opiskelusta rahoittuu joko opiskelijan tai vanhempi-

en toimin tai jotakin muuta kautta, mutta suurin osa, noin 2/3 vähintään, julkisen vallan rahoittamana. Tämä 1 570 markkaa ja siihen asumislisä antanee ainakin seurantatyön mukaan opiskelijoille kohtuullisen mahdollisuuden opiskella tällä hetkellä. Mutta kaikki tiedämme sen, että jokaisella opiskelijalla on omat tottumukset ja omat tarpeensa, jotka vaihtelevat ja ovat erilaisia. Pidän tässä taloudellisessa tilanteessa tätä saavutettua summaa joka tapauksessa kohtuullisena.

Ed. L a a k s o : Arvoisa rouva puhemies! Pidän myönteisenä sitä, että opetusministeri Isohookana-Asunmaa asetti tavoitteeksi 20 vuoden keinokehoisen ikärajan poistamisen sekä korkeakouluopiskelijoilta että keskiasteen opiskelijoilta opintorahan saannissa.

Ongelma kuitenkin on se, että pelkään, että varsinkin jos nykyinen taloudellinen tilanne jatkuu, sellainen ideologinen suuntaus, että vanhempien on otettava suurempi vastuu opintojen rahoittamisesta, saa lisää vettä myllyynsä. Tiedän, että eräät henkilöt ovat jo tällaisella argumentilla perustelleet tätä keinokehoista ikärajaa, koska totta kai 20 vuoden ikärajan säilyttäminen niillä opiskelijoilla, jotka asuvat kotona, tekee valtiovallalle huomattavasti halvemmaksi opintorahan maksamisen kuin jos ikäraja poistettaisiin.

Todettakoon myös se, että ei tämä kovin kallista ole, jos me asteittain ryhtyisimme poistamaan tätä keinokehoista ikärajaa. Jos ikäraja olisi poistettu esimerkiksi korkeakouluopiskelijoilta jo ensi vuonna, niin lisäkustannukset olisivat vain 12 miljoonaa markkaa vuodessa. Näin siksi, että sellaisia korkeakouluopiskelijoita, jotka aivan olosuhteiden takia asuvat kotona ja ovat alle 20-vuotiaita, on suhteellisen vähän opintorahan saajina.

Pyydän myös anteeksi, jos ilmaisin itseni epätarkasti puhuessani keskimääräisistä opintolainojen koroista. Keskimääräinen korko todellakin on 11,48 prosenttia. On aivan totta, että valtiovalta tulee vastaan niitä opiskelijoita, joilla on vanhoja opintolainoja ja jotka vielä eivät ole ehtineet valmistua tai joiden valmistumisesta ei ole kulunut 1,5 vuotta. Mutta, jos vanha järjestelmä olisi voimassa, opintonsa päättäneet opiskelijat joutuisivat maksamaan vain 6,75 prosenttia lainoistaan, kun he nyt joutuvat maksamaan 11,55 prosenttia.

Ed. R y y n ä n e n : Arvoisa puhemies! Oli todella hyvä kuulla, että esitys koulukuljetusten

järjestämisestä pysyvällä tavalla on suunnitteilla ja tulossa. Olemme valtiovarainvaliokunnassa mietintöä tehdessämme juuri tätä ajatelleet edellyttää. Nimittäin koulukuljetustilanteiden korvaaminen on tällä hetkellä suurin eriarvoistava tekijä opiskelijoiden välillä ja siihen on pikaisesti saatava korjaus. Sitä korostaa erityisesti se, että kouluverkkoa on koko ajan harvennettu.

Kun hallituksen sisällä nyt pohditaan erilaisia malleja, toivoisin, että siinä otetaan kokonaisuus huomioon. Sen takia pitäisin aika hyvänä sitä mallia, mitä ed. Virrankoskikin esitti, että kotikunta saisi tästä asiasta päättää. Nimittäin jos matkakustannukset korvataan osana opintotukea, silloin tätä tukea ei tule samalla joukkoliikenteelle ja tällainen malli voi tulla kohtuuttoman kalliiksi yhteiskunnan kokonaisuutta ajatellen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Gustafsson ed. Laakson kannattamana tehnyt kaksi perustelulausumaehdotusta:

1) että vastalauseeseen sisältyvä toinen lausumaehdotus hyväksyttäisiin ja

2) että vastalauseeseen sisältyvä kolmas lausumaehdotus hyväksyttäisiin.

Ed. Laakso on ed. Gustafssonin kannattamana ehdottanut, että vastalauseeseen sisältyvä ensimmäinen perustelulausumaehdotus hyväksyttäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Lopuksi päätetään perustelulausumaehdotuksista.

Äänestykset ja päätökset:

Äänestys ed. Gustafssonin 1) ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Gustafssonin 1) ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 97 jaa- ja 68 ei-ääntä; poissa 34. (Ään. 11)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Gustafssonin 2) ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Gustafssonin 2) ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 97 jaa- ja 68 ei-ääntä; poissa 34. (Ään. 12)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Laakson ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Laakson ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 96 jaa- ja 68 ei-ääntä; poissa 35. (Ään. 13)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Ehdotukset laeiksi lapsilisälain ja tuloverolain muuttamisesta, kansaneläkelain 62 §:n väliaikaisesta muuttamisesta, vuodelta 1994 suoritettavasta vakuutetun sairausvakuutusmaksusta sekä asumistukilain 5 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely, ainoa käsittely

Hallituksen esitys n:o 75

Lakialoitteet n:ot 24 ja 26

Toivomusaloitteet n:ot 188, 210 ja 213

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 46

Suuren valiokunnan mietintö n:o 7

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista. Toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvät ensimmäinen, toinen ja viides lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteista.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Arvoisa puhemies! Perhetukipaketti on kyllä parantunut eduskuntakäsittelyn aikana huomattavasti,

mutta siitä huolimatta vasemmistoliiton eduskuntaryhmä ei voi tehdä muuta kuin ehdottaa tätä lakipakettia hylättäväksi, koska lapsiperheiden menetykset ensi vuonna pelkästään tämän perhetukipaketin johdosta ovat STM:n tarkennettujen laskelmien mukaan 245 miljoonaa tämän vuoden tasosta, ja jos otetaan huomioon vielä jo tänä vuonna tapahtunut valtionveron lapsenhoitovähennyksen leikkaus, joka oli 300 miljoonaa markkaa, niin yhteensä miinukselle lapsiperheet jäävät perhetukipaketin johdosta 545 miljoonaa markkaa. Vaikka kannatamme tätä rakenteen muutosta, sitä, että lapsiperheiden tuki ohjataan lapsilisien kautta, näin suurella miinusmerkillä varustettuna tätä esitystä emme voi hyväksyä. Se on sinänsä valitettavaa, sillä vasemmistoliiton ja sen edeltäjän SKDL:n eduskuntaryhmä on ollut ajamassa nimenomaan lapsiperheiden tuen suuntaamista suoran tuen kautta, jolloin myös pienituloiset hyötyvät siitä. Verovähennyksiähän kaikkein pienituloisimmat eivät ole saaneet. Ehdotan siis, että lakiehdotukset hylättäisiin.

Koska sosiaali- ja terveysministeriössä on vasta tänään pyynnöstäni laskettu viimeisten muutosten vaikutukset eikä ministeri Pekkarinenkaan varmaan niitä vielä tiedä, niin otan muuttaman esimerkin.

Ensinnäkin kahden huoltajan yksilapsisista perheistä kaikki muut perheet menettävät, vain ne, joissa ei ole ansiotuloja ollenkaan, pääsevät plussan puolelle. Mutta jos otetaan tyyppinen palkansaajaperhe G, jossa toisen vanhemman ansiotulot ovat 10 000 markkaa ja toisen 8 000 markkaa ja lapsi on 8—15-vuotias, niin miinukselle mennään 16 markkaa. Mutta tilanteessa eli perheessä H, jossa lapsi on 3—7-vuotias, menetys on 206 markkaa kuukaudessa. (Ed. O. Ojala: Tämä on normaali perhe!) Tämä on erittäin tyyppinen perhe.

Tällä hetkellä meillä on paljon perheitä, joissa molemmat vanhemmat ovat työttöminä tai ainakin toinen on työtön. Otetaan vaikka sellainen esimerkki, että toinen on työtön eikä saa esimerkiksi peruspäivärahaa, niin jos on 10 000 markan kuukausitulo, niin perheellä F, jossa lapsi on 3—7-vuotias, miinusta on 206 markkaa kuukaudessa. Huomautan tässä yhteydessä, että yhdessäkään näistä sosiaali- ja terveysministeriön laskelmista ei esimerkiksi ole otettu sellaista tapausta, jossa on vielä vaippalisän menetys eli 107 markkaa kuukaudessa. No jaa, on täällä muutamia sellaisiakin, mutta näissä tuloluokissa näitä esimerkkejä ei ollut.

Joka tapauksessa STM:n arvion mukaan perhe, joka menettää kaikkein eniten, on kaksilapsinen perhe, joista toinen lapsi on alle 3-vuotias ja toinen 3—7-vuotias. Jos me ajattelemme, miten lapset perheissä yleensä syntyvät, niin juuri tällainen on erittäin tyyppinen kaksilapsinen perhe: toinen alle 3-vuotias ja toinen 3—7-vuotias. Tämä on siis perhe, joka menettää kaikkein eniten edelleenkin näiden muutosten jälkeen. Tätä me emme voi pitää oikeana.

Otetaanpa sitten yksinhuoltajaperheet. Jos ansiotuloja ei ole lainkaan, niin tietysti silloin ollaan plussan puolella. Toinen esimerkki, jossa ollaan plussan puolella, on näin hurja tuloluokka kuin toisen vanhemman ansiotulot 3 000 markkaa ja alle 3-vuotias lapsi. Tällainen perhe pääsee 74 markkaa plussan puolelle. Peruspäivärahaa saava perhe on tällainen. Mutta palaan tähän perhetyyppiin vielä myöhemmin toimeentulotukeen liittyen. 5 000 markkaa saava yksinhuoltaja menee miinukselle 100—150 markkaa. Perheessä, jossa ansiotulot ovat 8 000 markkaa ja lapsi 8—15 vuotias, miinusta on 36 markkaa, ja jos lapsi on 3—7-vuotias, niin miinusta 186 markkaa. Tässäkään ei sitä esimerkkiä ole, että vaippalisä olisi mennyt.

Kaksilapsisissa perheissä miinusmerkki on melkein kaikissa perhetyypeissä, ja nimenomaan silloin, kun on pienempiä lapsia perheessä, aina mennään miinusmerkkille.

Kolmilapsisissa perheissäkin löytyy pari miinusmerkkiä. Kun meillä on 45 prosenttia perheitä yksilapsisia ja oliko se 38 vai 39 prosenttia kaksilapsisia, niin tämän perhetukipaketin seurauksena valtaosa lapsiperheistä edelleen menettää. Otan esimerkin yksinhuoltajaperheiden palkoista. Soitin juuri Tehyyn, koska he ovat lähettäneet meille kirjelmän, jossa kerrotaan, mikä on esimerkiksi lastenhoitajan keskiansio. Siinä on mukana kaikki periodityön palkat. Keskiansio on 7 859 markkaa kuukaudessa. Työehtosopimusratkaisun mukaan he tulevat menettämään arviolta 500 markkaa kuukaudessa. Se riippuu tietysti siitä, miten kunnissa päätökset tehdään, miten leikkaukset tehdään. Palkan alennuksen lisäksi he menettävät myös perhetukipaketin johdosta, eikä tässä vielä ole otettu huomioon verojen kiristyksiä. En usko, että ne verohelpotukset, joita on tullut, pystyvät edes työttömyysvakuutusmaksun nostoa kompensoimaan. Sairaanhoidajan keskiansio on 9 977 markkaa kuukaudessa, palkka ensi vuonna miinus 600 markkaa. Tällaisella yksinhuoltajalla saattaa lapsilisän johdosta mennä vielä 200 markkaa miinukselle. Esimer-

kiksi osastonhoitajan keskiansio on 11 760 markkaa, miinusta tässä tuloluokassa on jo lähemmäs 700 markkaa kuukaudessa palkkatarkistuksen johdosta odotettavissa. Perhetukipaketti merkitsee lisäksi yli 200 markan menetystä. Ei tällainen esitys voi olla hyväksyttävä.

Haluaisin puhua vielä toimeentulotuen vaikutuksista. Meillä on paljon työttömiä, jotka saavat toimeentulotukea. Ja kun aion ryhtyä puhumaan 3 000 markan tuloja saavasta yksinhuoltajasta, niin peruspäivärahaa saava yksinhuoltajahan on juuri sellainen, saa bruttona 2 500 ja siihen lapsikorotus, joten saa varmasti juuri tuon noin 3 000 markkaa kuukaudessa miinus verot. Näissä tapauksissa he ovat varmasti aina toimeentulotuen varassa, koska peruspäiväraha on niin pieni. Myös tällaisen perheen toimeentulotuki tulee vähenemään, koska lapsilisä otetaan tuloina huomioon ja silloin mennään miinukselle. 3—9-vuotiaiden kohdalla voi päästä plussan puolelle, mutta muissa ikäryhmissä reilusti miinukselle.

Kun hallitus laskelmissaan esittää, että monilapsiset perheet saavat tuhansia markkoja lisäystä, niin tosiasia on, että monilapsisissa perheissä, joissa myös tavallista useammin joudutaan olemaan toimeentulotuen varassa, lopputulos on tästä perhetukipaketista, että ne, joiden piti olla kaikkein suurimpia voittajia, todennäköisesti tulevat olemaan kaikkein suurimpia häviäjiä.

Nyt hallituspuolueiden keskuudessa on herännyt huoli siitä, mikä tämä toimeentulotukipäätös oikein on. Opposition taholta olemme auliisti jakaneet hallituspuolueiden edustajille valtioneuvoston 18.11. tekemää päätöstä toimeentulotuen uusista perusteista. Toivomme, että tämä valtioneuvoston päätös vielä tullaan muuttamaan ennen vuodenvaihdetta, että ei käy niin kuin äsken totesin, että niistä, joista piti tulla suurimpia voittajia, tuleekin suurimpia häviäjiä.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pesälä.

Ed. V e h k a o j a : Arvoisa herra puhemies! Tämä hallituksen esityshän on periaatteiltaan myönteinen siinä mielessä, että se rakenteellisesti korjaa nykyistä tilannetta niin, että voitaisiin luopua verotuksen lapsivähennyksistä ja siirtyä suurempien lapsilisien muodossa tukemaan perheitä suoraan. Tämän esityksen heikkous on se, että tämän nettovaikutus kuitenkin suomalaiselle lapsiperheelle on kielteinen. On täällä esitetty eri-

laisia arvioita siitä, miten paljon lapsiperheet nyt joutuvat tukemaan valtiota tämän uudistuksen yhteydessä. Kenties se on 240 miljoonaa markkaa, kenties luku on jotakin muuta. Mutta keistä on se, että valtio ei nyt aiokaan lisätä lapsiperheiden tukea, vaan lapsiperheet aikovat lisätä tukeaan valtiolle.

Arvoisa puhemies! Aion itse kiinnittää huomion lähinnä kahteen seikkaan, josta toisesta olen tehnyt jo pöydille jaetun ponsiesityksenkin.

Kaimani Marjatta Stenius-Kaukonen käsitteli jo sitä seikkaa, että tällä hallituksen esityksellä on yhteys myös lapsiperheiden toimeentulotukeen. Valtioneuvosto on 18.11. tehnyt päätöksen, jossa se on muuttanut tätä laskentatekniikkaa niin, että sen lopputuloksena on, että lapsiperheet, jotka ovat toimeentulotuen varassa, häviävät uudistuksen seurauksena.

Olemme perjantaisessa käsittelyssä käyneet osin kiivastakin keskustelua siitä, minkälaisilla summilla perheet häviävät. Tässähän on vaihteleväli lasten lukumäärästä ja iästä riippuen. Häviöt ovat kuukautta kohti 4 markasta yli 200 markkaan kuukaudessa, ja ainoastaan ryhmässä 3—9-vuotiaat lapset löytyy plussaa 50 ja 100 markan välillä kuukautta kohti.

Tähän asiaan on pakko kiinnittää huomiota sen vuoksi, että hallitus yleisperusteluissaan sivulla 5 toteaa seuraavaa: ”Kun lapsilisä nyt ehdotetaan korotettavaksi huomattavasti, tulisi toimeentulotuen perusosia lasten kohdalta vastaavasti alentaa. - - Etuuden saajien asema säilyisi ennallaan: heille maksettaisiin korkeampaa lapsilisää, mutta se pienentäisi vastaavasti toimeentulotukea.”

Tämä on tietysti luonut sen ajatuksen, että uudistus kohtelisi kaikkein vaikeimmassa asemassa, siis toimeentulotuen varassa olevia perheitä neutraalisti. Eli nämä korkeat lisäykset lapsilisissä otettaisiin vain vastaavilta osin vähennyksenä huomioon. Nyt on kyllä syytä peräänkuuluttaa sitä, mikä on ollut ensinnäkin tämä historia, joka on ajallisesti kovin nopeasti kehittynyt, että juuri tämä lupaus on jätetty unholaan.

Olen sitä mieltä, että eduskunnan on ponnekaasti tässä asiassa lausuttava, ja sen takia ehdotankin, että ponsi tulee voimaan, vaikka hylkäsimmekin koko esityksen. Ehdotus kuuluu näin: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto muuttaa 18.11.1993 tekemäänsä päätöstä toimeentulotuen yleisistä perusteista siten, ettei lapsiläuudistus vaikuttaisi toimeentulotuen perusosiin siten, että se heikentää lapsiperheiden asemaa nykyisestä.”

Jos sallitaan, niin vielä olisin muotoillut sanan ”lapsilisä uudistus” niin, että se kuuluisi muodossa ”etteivät lapsilisät vaikuttaisi”. Luen siis lausumaehdotuksen vielä sen takia uudestaan. Sisältö ei muutu, mutta se voidaan näin lopullisesti irrottaa tästä päätöksestä siltä osin, onko tuloksena hylky vai hyväksyntä. Se siis kuuluu seuraavasti: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto muuttaa 18.11.1993 tekemänsä päätöstä toimeentulotuen yleisistä perusteista siten, etteivät lapsilisät vaikuttaisi toimeentulotuen perusosiin siten, että se heikentää lapsiperheiden asemaa nykyisestä.”

Arvoisa puhemies! Sitten toiseen asiaan. Se koskee 17-vuotiaita, joiden kohdalla tämä uudistus luo uuden tukiaukon. Tästä kysymyksestä edustajatoverini Muttilainen tulee puhumaan ja tekemään oman ponsiesityksen, mutta haluan omasta puolestani vielä korostaa sitä seikkaa, että minä en näe yhtäkään hyväksyttävää syytä siihen, minkä takia juuri 17-vuotiaat pudotetaan kaikkien tukien ulkopuolelle. Verotuksen lapsivähennyshän poistetaan, mutta mitään kompensatiota 17-vuotiaiden kohdalla ei nyt esitetä.

Myös, niin kuin äskeisessä asiassa, voin todeta, että toimeentulotukipuolella 17-vuotiaiden markkamäärät vähenevät muuten juuri yli 200 markkaa kuukaudessa. Sitten tiedämme, että sama toistuu työmarkkinatuessa, joka myöhemmin on tänään listalla. Siinäkin vanhempien luona asumisesta sakotetaan ja aiotaan esittää, että nämä nuoret saavat tyytyä vain 60 prosenttiin siitä korvaustasosta, jota muille esitetään.

Tämän suuntaisia heikennyksiä nuoriin ikäluokkiin en voi mitenkään hyväksyä. Toivon, että täällä salissa tulee laajempaa kannatusta sille ajatukselle, että tätä tukiaukkoa uudistuksen yhteydessä ei aiheuteta.

Arvoisa puhemies! Mitä tulee lain hyväksyttävyyteen tai hylkäämiseen, olen tällä kohtaa vielä jonkin verran epävarma. Sanoisin kuitenkin niin, että tämä rakenteellinen puoli, kertaan vielä, on puolustettavissa uudistuksessa, että mennään suoriin tukiin verovähennysten sijasta, mutta se seikka, että lapsiperheet kokonaisuutena häviävät satoja miljoonia, aiheuttaa sen, että joudun vielä pohdiskelemaan tehtyä hylkäysesitystä, tulenko sitä kannattamaan vai en.

Sosiaali- ja terveysministeri H u u h t a n e n : Arvoisa puhemies! Mielestäni ed. Vehkaoja aivan oikein totesi tästä uudistuksesta, että kyseessä on myönteinen uudistus, jota paljolti eduskunnassa, riippumatta mihin suuntaan katsoo, on toivottu.

Nyt olemme näin pitkällä asiassa, ja mielestäni se on vietävä loppuun mietinnön mukaisesti.

Kyse on todellakin rakenteellisesta uudistuksesta, jossa verotuksen lapsivähennykset on muutettu suoraksi taloustueksi lapsiperheille lapsilisen muodossa. Mutta se, mikä täällä salissa unohtetaan, on toinen suoran tuen muoto, asumistuki. Kun ed. Stenius-Kaukonen luetteli juuri edellä näitä lukuja, niin hän referoi ministeriöstä annettua aivan hyvää selvitystä uudistuksen vaikutuksista, mutta hän jätti viisaasti, omalta kannaltaan viisaasti ... (Ed. O. Ojala: Kyse on vain vääryyden oikaisemisesta!) Kuitenkin, kun asiaan hyvin olennaisesti kuuluu asumistuki, haluan tämän vielä kertaalleen selvittää. (Ed. Stenius-Kaukonen: Se palauttaa vain tehdyn menetyksen, tänä vuonna tehdyt leikkaukset!) — Kuunnelkaapa nyt. Totta kai minä tässä asiassa lähdän tämän hetken tilanteesta, mikä on asumistuen taso tänä vuonna.

Nimenomaan kun pyrittiin ja päästiin rakenteelliseen uudistukseen, nähtiin keskeisesti tarkoituksenmukaiseksi, että lapsiperheitä tuetaan asumistukeineilla, koska silloin ne kohdentuvat lapsiperheille nimenomaan sosiaalisesti kaikkein oikeudenmukaisimmin. Suomalaisen sosiaaliturvan ja asumistuen yhteensovittaminen on suuria tulevia haasteita, kuinka sen järjestämme. Tässä tapauksessa se on järjestynyt niin, että suoran taloudellisen tuen, lapsilisan, lisäksi annetaan lapsiperheille asumistukea. Tämän arvo on 370 miljoonaa markkaa, joka kokonaisuudessaan on 1 000 miljoonaa markkaa luonnollisesti on hyvin huomattava osa. Haluan vielä kertaalleen sanoa, että asumistuki menee pelkästään lapsiperheille, se ei mene muille, ja se menee lapsiperheistä niille, jotka ovat tuen tarpeessa.

Kun sekä ed. Stenius-Kaukonen että ed. Vehkaoja totesivat, että lapsiperheet ovat tässä menettäneet, niin en pyri sitä kokonaisuudessaan edes kieltämään. (Ed. O. Ojala: Ei sitä voi kieltää!) Edelleenkin 180 miljoonaa markkaa tästä 1 000 miljoonan markan potista on jäänyt saamatta lapsiperheille takaisin. Mutta niin on tapahtunut monen muunkin uudistuksen kohdalla. On jouduttu kerta kaikkiaan valtiontalouden tilasta johtuen erilaisten etuisuksien leikkaamiseen, ja tämä on jokseenkin siinä suhteessa kuin muutkin arviot leikkauksista. Tosin olen sitä mieltä, että jatkossa ja jo vuoden 95 budjettia ajatellen myöskin tämän 180 miljoonan markan palauttaminen lapsiperheille on oikea toimenpide ja nimenomaan oikea toimenpide, kun heitä vertaillaan niihin perheisiin, joissa lapsimenoja ei ole.

Mitä tulee ed. Vehkaojan arvioon lapsilisäajan päättymisestä, tämä on myöskin ministeriössä ollut pohdinnan kohteena. Olemme mietineet, missä kohden lapsilisän pois jääminen olisi tarkoituksenmukaista, eikä se välttämättä ole juuri 18 vuotta, vaan se voi olla joku muukin kohta nuoren elämässä. Nythän kuitenkin monia tukia, mm. toimeentulotuki, työmarkkinatuki, opintotuki, tämän tyyppiset tuen muodot täytyy sopeuttaa ja suhteuttaa lapsilisän jatkoksi niin, että todellakaan ei tapahtuisi mitään väliinpuotoamisia. Siinä suhteessa voin yhtyä ed. Vehkaojan kritiikkiin. Ei ole tarkoituksenmukaista näin, mutta tähänastinen sosiaaliturvalainsäädäntö on ollut niin mutkikas, että juuri tässä tilanteessa kokonaisuutta ei pystytty korjaamaan. Korostan: tätä asiaa selvitetään jatkossa.

Oikeastaan näillä huomioilla totean vielä keran, että kyseessä on merkittävä myönteinen uudistus lapsiperheiden kohdalla ja tätä uudistusta ei millään tavoin kannata panna vaaranalaiseksi käsitellyn loppuvaiheessa.

Ed. P u i s t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ymmärrän ministeri Huuhtasen tuskan hänen yrittäessään leikatuista rahoista jakaa vielä hyvää lapsiperheille, mutta faktat ovat faktoja, ministeri Huuhtanen. Asumistuki, jonka heikkennyksiä nyt pyritään korjaamaan, katetaan sairausvakuutusmaksujen korotuksella ja toimeentulotuen leikkauksilla, jotka tekevät suurin piirtein saman suuruisen summan. On muistettava, että tämä ei ole edes vielä vuonna 92 sovelletulla tasolla.

Kun puhuitte 17-vuotiaitten taloudellisesta tilanteesta, niin kipeimpään loukkuun kyllä putoavat ne lukiolaiset ja opiskelevat nuoret, jotka eivät saa lapsilisän suuruista opintotukea tai työttömyysturvaa. On arvioitu, että tämän ikäluokan kattaminen maksaisi ehkä noin 400 miljoonaa markkaa, joka on se osuus, joka vielä jää palauttamatta silloin, kun lasketaan kahden vuoden aikana tehdyt leikkaukset. Vasta silloin oltaisiin tasoissa.

Aivan eri asia on sitten perheet, jotka menettävät tässä. Tarvittaisiin huomattavasti paljon enemmän vielä rahaa, kuin mitä on lapsiperheiltä leikattu pois, mikäli ed. Stenius-Kaukosen mallia noudatettaisiin.

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Huuhtanen sanoi, että olen jättänyt asumistuen tahallani huomioon ottamatta. (Min. Huuhtanen: En ole

sanonut, että tahallaan!) — Tämä oli se ajatuksen sisältö kumminkin, ehkä ministeri käytti eri ilmaisuja.

Minä tein sen todella tahallani juuri sen vuoksi, että tämän vuoden huhtikuun alusta, siis tänä vuonna, ministeri Huuhtanen, asumistukea leikattiin lapsiperheiltä, ja tässä asumistuen korjaamisessa on kysymys vain tämän todella suureksi virheeksi havaitun epäkohdan korjaamisesta osittain. Näin ollen ei ole mitään syytä laskea sitä parannukseksi, kun tehty virhe korjataan.

Korostan edelleen sitä, että toimeentulotuen saajat tulevat menettämään, ja he ovat usein myös asumistuen saajia sen vuoksi, että toimeentulotuen määriä on pienennetty. Mehän esitimme jo toisessa käsittelyssä, että lapsilisää olisi maksettu 18 vuoteen asti, ja jos saa jotain muuta etuutta, niin se olisi vähennetty tai olisi vain erotus maksettu. Kun näiltä 17-vuotiailta viedään verovähennys, niin heidän toimeentulotukeansa pienennetään 1 686 markasta 1 448 markkaan eli miinus 238 markkaa, siis niissä perheissä, joissa toimeentulo on kaikkein heikoin, että he joutuvat toimeentulotuen varassa olemaan.

Kun me esitämme tämän hylkäämistä, niin emme tarkoita sitä, että pitäisi palata vanhaan malliin, vaan me tarkoitamme sitä, että tässä on kyllä aivan hyvää aikaa vielä säätää laki niin, että puuttuvat sadat miljoonat markat saadaan.

Kuten totesin, nimenomaan julkisen sektorin palkkaratkaisut, jotka koskevat erityisesti naisia ja yksinhuoltajia, merkitsevät huomattavia tulojen vähennyksiä. Siinä mielessä perhetukipaketilla vielä miinuksen tekeminen näihin perheisiin on täysin kohtuutonta.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei toki riitä, että ministeri pohtii sitä, missä kohdassa lapsilisän maksaminen lopetetaan. Tällä kertaa, juuri tässä uudistuksessa, on nimenomaan kysymys siitä, millä tavoin verovähennyksissä aikaansaatu vähennys korvataan 17-vuotiaille. Nyt sitä ei korvata mitenkään. Myöhemmin kompensaatioon on hyvin vaikea yltää.

Minusta lapsilisää voisi tarkastella eräänlaisena lapsen kansalaispalkkana. Se olisi ulotettava siihen saakka kuten esimerkiksi verolaeissa, jotka ovat verovähennysten kautta lapsen määritelmän ulottaneet 18 vuoteen. Muut tuet, opintotuet jne., olisi yhteensovitettava siihen, aivan niin kuin muut tuet sovitetaan kansaneläkkeeseen vanhusten kohdalla.

Ed. Stenius-Kaukonen puuttui asumistukiin, ja hänen huomautuksensa oli myös paikkansapitävä. Lisään siihen vielä sen, että sen asumistuen korjauksen, johon nyt on palattu, maksavat toiset lapsiperheet.

Edelleen, ministeri Huuhtanen, ette ilmeisesti ole huomannut, että siinä hallituksen öisessä päätöksessä, jossa eräänlaisena hyvityksenä kansalaisille olitte päättäneet uusista pienituloisten verovähennyksistä, käykin niin, että kun te ensin poistatte lapsiperheiden vähennykset, niin pienituloisten verovähennyksestä entistä harvempi lapsiperhe pääsee osalliseksi. Veronmaksajain Keskusliitto on laskenut, että siitä enää 10 prosenttia koituu todellisuudessa lapsiperheiden eduksi.

Ed. U. Anttila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olen samaa mieltä kuin ministeri Huuhtanen siitä asiasta, että siirtyminen verovähennystyypistä järjestelmästä järjestelmään, jossa jaetaan suoraan tukea, onärkevä ja oikeudenmukaisuutta edistävä muutos, mutta sinänsä kokonaisuutena tätä esitystä ei voida pitää oikeudenmukaisena, kun otetaan huomioon ne menetykset, joista lapsiperheet ovat joutuneet näinä lamavuosina kärsimään. Useiden selvitysten mukaan lapsiperheet ovat menettäneet suhteessa eniten, siis suhteessa muihin kansalaisryhmiin eniten. Mielestäni tätä esitystä valmisteltaessa ja käsiteltäessä tämä fakta olisi pitänyt ottaa vakavammin huomioon.

Mitä sitten tulee ryhmiin, jotka erityisesti kärsivät, niitä ovat yksiläpiset perheet kaiken kaikkiaan ja merkittävä osa kaksiläpistä perheistä, ja yksiläpisisistä perheistä erityisesti yksinhuoltajat. Mielestäni näiden ryhmien lapsilisäkorotuksilla olisi voitu kompensoida tilannetta ratkaisevasti.

Pidän valitettavana sitä, että huolimatta siitä, että neuvotteluja hallituksen sisällä käytiin, tämän suurempiin muutoksiin ei päästy. Ongelma on myös se, että jos tarkastellaan perheen elämäntilannetta pelkästään bruttotulojen kautta, tällöin saattaa jäädä havainnoimatta se, että hyvin monilla lapsiperheillä on elämäntilanteensa vuoksi erittäin suuret asumiskustannukset joko vuokramenoina tai asuntolainoina sekä opintolainaa, jolloin pelkästään bruttotulot eivät kerro perheen elämäntilanteesta kovinkaan paljon.

Ed. Muttilainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen myös samaa mieltä siitä ministeri Huuhtasen ja monien muiden täällä puhuneiden kanssa, että on oikein, että verotues-

ta siirrytään suoraan tukeen lapsilisien muodossa. Mutta sosialidemokraattien mielestä kaikki se raha, mikä oli käytettävissä, olisi tullut käyttää lapsiperheille. Nämä esityksethän toisessa käsittelyssä äänestettiin, ja sen äänestyksen tuloksen hävisimme. Sen lisäksi lapsiperheet joutuvat maksamaan erittäin paljon korkeampia päivähoitomaksuja kuin aikaisemmin, ja tämä on kaikki pois lapsiperheiden lompakosta.

Toiseksi ministeri Huuhtanen kantoi huolta 17-vuotiaista, ja se on todellakin aivan aiheellista. Jos nämä lakiehdotukset hyväksytään, niin sen jälkeen se verovähennys poistuu. Alle 18-vuotiaista on tämä verovähennys myönnetty, ja nyt kuitenkin lapsilisää ei makseta 17-vuotiaille. Tästä keskusteltiin kovasti myös toisen käsittelyn yhteydessä, ja toivonkin, että ministeri Huuhtanen voisi olla mukana tukemassa ponsiesitystä, jossa selvitystä edellytetään, ja näille väliinputojille maksetaan lapsilisää. Se ei varmasti ole ihan koko ikäluokka 17-vuotiaista. En osaa tarkkaa lukua sanoa, mutta sen selvityksen jälkeen hallitus voisi ryhtyä toimenpiteisiin ja maksaa lapsilisää niille, jotka eivät ole opintotuen, työmarkkinatuen tai työttömyysturvan piirissä.

Ed. Vehkaja (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Huuhtanen toi esille aikomuksia, mitä 17-vuotiaiden kohdalla ehkä aiotaan tulevaisuudessa tehdä. Minä sanoisin, että nyt näyttäisi olevan hyvin ristiriitainen tilanne hallituksen sisällä sen suhteen, miten nuorten taloudellista toimeentuloa tuetaan. Alle 18-vuotiaista ei nyt haluta tukea ollenkaan. Häntä ei tueta kuten lasta, mutta taas 18 vuotta täyttänyt ei nähdä itsenäisenä kansalaisena vaan oletetaan, että vanhempien huoltovastuu jatkuu, niin kuin tiedämme monista esimerkeistä.

Arvoisa ministeri Huuhtanen, meillä on olemassa valmis ikäraja. Miksi sitä ei pidetä pyhänä ja kunnioitettavana? Miksi näitä etuuksia ei yhteensovitetta 18 vuoden täysi-ikäisyysikärajan kanssa? Ihmettelen todellakin, miksi nuorten toimeentulokysymyksistä on tehtävä vaikeampi kysymys kuin on ollenkaan tarpeen. Pannaan se raja sinne 18 vuoteen, ja jos ongelmaksi jää se, että puhutaan lapsilisistä, niin muutetaan nimi ja puhutaan lapsi- ja nuorisolisästä.

Minä tiedän, että monet teini-ikäiset inhoavat ajatusta, että heitä kutsutaan lapsiksi sen jälkeen, kun he ovat 12 täyttäneet. Mutta nämähän ovat ihan korjattavissa olevia asioita, jos haluamme myös psyykeä hoitaa, mutta eihän se nimi voi tässä olla minkäänlainen este. Toivon todellakin,

että ministeri pikaisesti lähtee toimiin yksinkertaisimmalla mahdollisella tavalla laajentamalla lapsilisän saajien joukkoa 17 vuotta täyttäneisiin, eikä puhu mistään muista sekavista systeemeistä.

Sosiaali- ja terveysministeri H u u h t a n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Puisto totesi, että asumistuki rahoitetaan sairausvakuutusmaksujen korotuksella. Kaikki tuet, koko toimeentuloturva, sosiaaliturva täytyy tietenkin jotenkin rahoittaa, siitähän ei kukaan pääse yli eikä ympäri, ellei veroilla, niin veronluonteisilla maksuilla, sava- tai keva-maksuilla ja monilla muillakin maksuilla. Tällä tavoin me ylipäättensä voimme pitää sellaista yhteiskuntaa yllä, jossa tietynlaista tulontasausta tapahtuu toimeentuloturvan maksuksien kautta, jolla pitää olla oma rahoituksen- sa.

Mitä tulee todella tarpeessa olevien keskias- teen opiskelijoiden opintotukeen, niin tässä samassa salissa tähän asiaan liittyen, ennen kaikkea seuraavana käsittelyssä olevaan työmarkkinatu- keen liittyen, tehdään sellainen uudistus keskias- teen opintotuelle, jossa taso huomattavasti nou- see korkeakouluopiskelijoiden tasoiseksi.

Ed. Stenius-Kaukonen, kyllä asia kuitenkin niin on, että me elämme juuri tällä hetkellä asu- mistukikäytännössä voimassa olevan lain mu- kaan, ja sen taso on sen verran heikompi. Milloin heikennys on tapahtunut, siihen en ota kantaa, muuta joka tapauksessa tähän tulee korjata. Se tulee korjatuksi 1.1.94, ja luonnollisesti sillä on oma arvonsa, 370 miljoonaa markkaa. (Ed. Hämäläinen: Se kerätään muuta kautta pois!) — Ei kerätä ... (Ed. O. Ojala: Sava-maksuilla!) — Ni- menomaan, palaan vielä siihen, että kaikella yh- teiskunnan tuella täytyy olla oma rahoituksensa, eikä niin, ed. Hämäläinen, ja tässä tapauksessa rahoitus toimii sava-maksujen kautta. (Ed. Hämäläinen: Tätä on turha kuvitella vähennyksen kompensatioksi, tämä on hokkuspokkustemp- pu!) — Tämä ei ole hokkuspokkustempu, vaan nimenomaan uudistus, jossa tukea suunnataan juuri niille lapsiperheille, jotka sitä eniten tarvit- sevät.

Mitä tulee ed. Hämäläisen puheenvuoroon ve- rotuksen muuttumisesta ensi vuoden alussa, myönnän olevani erittäin huono veroasiantuntija enkä tähän keskusteluun liity ja puutu muutoin kuin toteamalla, että itse käyttööni saamat tilastot näyttävät, että kun otetaan huomioon sekä kun- nallisverotus että valtionverotus, nimenomaan pienituloisimmat hyötysisivät tästä uudistuksesta eniten. (Ed. Hämäläinen: Ministeri erehtyy!)

Ed. U. Anttila kuten eräät muutkin puheen- vuoron käyttäjät ovat pystyneet yksittäisiä lapsi- perheitä luetteloimaan, joiden etuustaso on las- kenut. Minä korostan vielä, että kyseessä on uu- distus, jossa on pyrittykin siihen, ettei kaikki ole mennyt yksi yhteen, eihän se muuten uudistus olisikaan. Koska on todettu, että nykyinen käy- täntö ja kohdentuminen ei ole oikea, se täytyy kohdentaa toisella tavalla. Jos se kohdentuu so- siaalisesti oikeudenmukaisemmin, kuten pää- sääntöisesti tapahtuu, niin tässäkin suhteessa uudistus on täysin puolusteltavissa.

Ed. Muttilainen vetosi, että yhtyisin ponteen, joka ilmeisesti hänen nimissään on jaettu tai jaeta- taan. Minun ei tarvitse siihen millään tavoin yh- tyä, kun tiedän, että ministeriössä asiaa selvitel- lään jo täyttä päätä. Tämä kertoo osittain näiden ponsien merkityksestä: vaaditaan, aivan oikein, asioita selviteltäväksi, jotka ministeriössä ovat jo paraikaa työn alla.

Ed. Vehkaoja, 17-vuotiaitten problematiikka on myös todellinen. Kun kaikkia uudistuksia ei kerralla voi tehdä, totean vain tässä vaiheessa, että tässäkin menemme eteenpäin ja mietimme, missä kohden lapsilisien poisjäanti on oikea toi- menpide. Liittyykö se ikään vai ihmisen koulu- tuskehitykseen tai muuhun tilanteeseen, sitä en vielä pysty kertomaan. Voin kertoa vain, että asia on myös työn alla.

Ed. O. O j a l a : Arvoisa puhemies! Aivan ensiksi kannatan ed. Stenius-Kaukosen tekemää hylkäysehdotusta ja perustelen kannatustani hie- man myöhemmin.

Arvoisa puhemies! Samoin kannatan myös ed. Vehkaojan tekemää lausumaehdotusta.

Me kansanedustajat olemme saaneet kirjeitä, ja meidän saamme niitä jatkuvasti hyvin monilta yhteiskuntaryhmiltä ja eri tahoilta, jotka halua- vat viestittää meille näkemyksiään täällä tekeillä olevista uudistuksista. Lapsilisäasiassa myös mo- net tahot ovat kääntyneet puoleemme ja lähesty- neet meitä kirjeitse. Ryhmään nimeltä Lapsus kuuluu persoonia, henkilöitä eri tahoilta. He edustavat kulttuuria, lastensuojeluyhdistyksiä, yksinhuoltajia, veronmaksajia jne., vaikka ovat- kin siis persoonina mukana tässä. Ryhmä ot- tanut itsellensä nimen Lapsus. Mielestäni nimi on tosi hauska, koska ilmeisesti sen lähtökohtana on ollut se, kun he saivat tietoa täällä tekeillä olevasta perhetukipaketista, niin he pitivät sitä varmaan lapsuksena. He ajattelivat, ettei tällaista uudistusta muutoin voi tehdä, kyseessä täytyy olla lapsus.

Valitettavasti tämä lapsus ei ollutkaan siis lapsus, vaan, kuten ministeri Huuhtanen äsken sanoi, kyseessä on aivan harkittu teko, jolla halutaan nimenomaan yksi- ja kaksilapsisia perheitä rokottaa, keskituloisia erityisesti, ja sehän näkyy luvuista, jotka ed. Stenius-Kaukonen jo esitteli ja joihin palaan myös itse myöhemmin.

Mutta todella nyt ei voida kyllä puhua minikäänlaisesta lapsimyönteisyydestä tässä yhteiskunnassa, kun lapsiperheiltä ollaan yli 0,5 miljardia markkaa viemässä rahaa, aivan kuten ed. Stenius-Kaukonen oikein jälleen kerran täällä sanoi. Nämä faktathan ovat tulleet muissakin käsittelyissä, mutta ne on syytä toistaa, koska tilanne on se mikä on.

Ne pehmennykset, joita täällä monivaiheisen ja värikkäänkin käsittelyn aikana on saatu aikaiseksi, eivät siis poista sitä tosiasiaa, että lapsiperheet tukipaketin seurauksena joutuvat kärsimään lamasta eräitä muita kansalaisryhmiä enemmän. Ehdotetut lapsilisien korotukset eivät siis korvaa täysimääräisesti verovähennysten poistumista, eivätkä ne kohdistu kaiken kokoihin perheisiin tasapuolisesti.

Arvoisa puhemies! On ehkä hyvä myös, että pöytäkirjoihin jää se, mitä tässä uudistuksessa poistuu ja miten uudistus toteutetaan. Kunnallisverotuksessahan lapsivähennys on tällä hetkellä 10 500 markkaa per lapsi. Se poistetaan. Kunnallisverotuksen yksinhuoltajavähennys on 12 500 markkaa vuodessa, ja se poistetaan. Valtionverotuksen lapsenhoitovähennys on 8 400 markkaa tänä vuonna. Se poistetaan. Tässä on hyvä muistaa, että tämän vuoden alusta lapsenhoitovähennys muuttui. Vielä viime vuoden verotuksessa eli vuoden 1992 verotuksessa lapsenhoitovähennys valtionverotuksen osalta oli 13 200 markkaa. Se oli näin suuri, ja ero on juuri se 300 miljoonaa markkaa, joka tänä vuonna vietiin lapsiperheiltä. Se on hyvä muistaa. Alle 3-vuotiaille korotettu lapsilisiä eli ns. vaippalisä poistetaan. 16-vuotiaat tulevat lapsilisen porrastuksen piiriin.

Vastineeksi korotetaan lapsilisien markkamääriä. Kävin lävitse jälleen kerran markkamäärät. Jos otamme keväisen tilanteen, mistä uudistus lähti liikkeelle, niin alun perin hallitus esitti 546 markkaa ensimmäisestä lapsesta ja valiokunta 560 markkaa. Värikkäiden viime viikon tapahtumien jälkeen salissa tehty esitys vahvistettiin 570 markaksi eli pitkän taistelun jälkeen ensimmäisestä lapsesta maksetaan 24 markkaa enemmän kuin hallitus alun perin kaavaili. Vastaavasti toisesta lapsesta maksettaisiin lisä muuttui keväi-

sestä 663 markasta ensin 700 markkaan valiokunnassa ja sitten viime viikolla salissa 720 markkaan eli tähän on tullut 57 markkaa lisää. Vastaavasti kolmannesta ja useammasta lapsesta on tullut ensin kolmannesta miinus 2 markkaa, neljänestä miinus 15 markkaa ja viidennestä ja sitä useammasta miinus 22 markkaa keväälliseen tilanteeseen.

Näin on tapahtunut, mutta aivan kuten ed. Stenius-Kaukonen sanoi, juuri sosiaali- ja terveysministeriöstä tänään tuoreeltaan saaduista tiedoista, joissa on todella lukuissa määrä esimerkiksi perheitä, käy selvästi ilmi se, että nimenomaan kaikki ne, joilla on vain yksi lapsi, menettävät kaikissa tuloluokissa lukuun ottamatta sitä perhettä, jossa ei ole ollenkaan tuloja, joita ei varmasti löydykään. Menetykset ensimmäisestä lapsesta vaihtelevat 16 markasta 296 markkaan. Miten yksinhuoltajien osalta voidaan tehdä tällainen esitys? On hyvin paljon yksinhuoltajia, joilla on yksi tai kaksi lasta. Heille, joilla on vain yksi lapsi, tulee selvästi menetyksiä. Se on mielestäni täysin kohtuutonta tässä tilanteessa, missä tänä päivänä elämme.

Arvoisa puhemies! Olisin vielä halunnut kiinnittää huomiota siihen, että valiokunnassahan meillä oli tiedossa jo se asia, että valtioneuvoston päätös toimeentulotuen ja lapsilisen yhteensovittamisesta heikentää lukuisten toimeentulotukea saavien lapsiperheiden asemaa. Tämä käy kiistatonta ilmi myös valiokunnan mietinnöstä sivulta 4. Valitettavasti tässäkin ei haluttu lähteä edes valiokunnan taholta vaatimaan tähän muutosta. Sen takia juuri ed. Vehkaojan ponsiehdotus on erittäin tärkeä.

Vaikka täällä mitä sanottaisiin säästöjen tarpeellisuudesta ja muusta, sitä en voi ymmärtää, että kehdataan leikata niiltä, joilla kaikkein huonimmin tässä yhteiskunnassa menee. Se on aivan selvästi poliittinen arvovalinta, se on valinta köyhien potkimiseksi ja kaikkein heikoimmassa asemassa olevien potkimiseksi. Minusta siihen ei kerta kaikkiaan löydy mitään muuta selitystä kuin se, että hallituspuolueet ovat sitä mieltä, että heitä saakin kurittaa, heidät täytyy nöyryyttää aivan lopullisesti. Ilmeisesti teidän pyrkimyksenne onkin, että soppajonot saavat kasvaa ja nälkäisten lasten lukumäärä kouluissa saa lisääntyä. Kuten te hyvin tiedätte, opettajat ovat jo kauan viestittäneet sitä, että maanantaisin monien perheiden osalta näkyy se, että lapset todella ovat nälissään, kun tulevat maanantaina kouluun, koska ilmeisesti viikonloppuna ei ole ollut riittävästi ruokaa saatavilla.

Edelleen toteaisin asumistukiasiasta, jota ministeri Huuhtanen kovasti nyt kehuu, että se tuo jotakin lisää lapsiperheille. Minäkin haluan vielä kerran todeta, että ei se tuo mitään lisää. Se vain oikaisee tänä vuonna tapahtuneen vääryyden, ja kyse ei ole mistään lisästä, hyvästä, mitä lapsiperheille oltaisiin antamassa.

Lopuksi, arvoisa puhemies, toteaisin sen, että olen erittäin iloinen, että ed. Muttilainen tulee tekemään myöhemmin ponsiehdotuksen, joka koskee nimenomaan 17—18-vuotiaiden asemaan parannusta, jos se täällä menee lävitse. Vasemmistoliiton edustajat jäämme valitettavasti aivan yksin valiokunnassa. Ilmeisesti oli niin, että sosialidemokraatit eivät jostain syystä siinä vaiheessa havahtuneet tähän asiaan. Mehän jäämme 17—18-vuotiaiden osalta ihan yksin valiokunnassa emmekä saaneet silloin tukea keneltäkään muulta.

Kyllä mekin vasemmistoliitossa voimme olla hyväksymässä sitä, niin kuin meidän esityksistämme näkyy jo, että ei samanaikaisesti tarvitse maksaa monia tukimuotoja, niille, jotka saavat opintotukea tai vastaavaa opintorahaa, ei tarvitsi tietenkään enää maksaa lapsilisää. Se on kirjattu meidän esityksemme 8 §:stä, että lapsilisää ei makseta 18-vuotiaalle, jos lapsi saa kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä, työttömyysturvalain mukaista työttömyyspäivärahaa tai opintotukilain mukaista lapsilisää suurempaa opintorahaa. Näinhän se tänne pykälään kirjoitettiin, mutta kun pykälää ei oltu valmiita hyväksymään.

Kyllä minä ymmärsin ministeri Huuhtasen kanssa viime viikolla käymäni keskustelun perusteella, että hallituksessa ilmeisesti kaavailaankin sitä, että lapsilisän maksaminen lopetetaan heti peruskoulun jälkeen. Näin hän minulle sanoi, että tällaista hallituksessa tällä hetkellä pohditaan. Kyllä on arveluttavaa, jos se tehdään ilman, että on huolehdittu siitä, että nuori on joko saanut työpaikan tai että hän saa opiskeluhinsa opintorahaa tai vastaavaa. Mutta minusta tämä näyttää arveluttavasti siltä, että aiotaankin palata vanhoihin aikoihin. Monet meistä muistavat sen, että koulutuskin oli etuoikeus ja se oli nimenomaan etuoikeus hyväosaisten lapsille. Monissa perheissä ei ollut varaa kouluttaa lapsia. Mikäli tähän suuntaan mennään jatkossa eli tuodaan lukukausimaksut kouluihin, niin kuin näyttää tämän hallituksen tavoitteena olevan, ja päätäkistään lapsilisät peruskoulun jälkeen, sehän tulee ehdottomasti merkitsemään sitä, että pienituloisten perheistä

ei ole enää mahdollisuus enää samassa määrin lähettää lapsia lukion kautta sivistämään itseään ja sillä tavalla parantamaan yhteiskunnallista asemaansa.

Toivottavasti kaikkia näitä tuho- ja tihutöitä Ahon hallitus ei ehdi tehdä vaan tähän maahan saadaan toinen hallitus, joka harjoittaa toisenlaista koulutus-, sivistys- ja sosiaalipolitiikkaa.

Ed. Muttilainen: Arvoisa puhemies! Puutun enää vain yhteen yksityiskohtaan tässä asiassa. Se koskee juuri 17-vuotiaiden asemaa. Siitä on jo tässäkin yhteydessä käyty kovasti keskustelua. Kaikille on selvinnyt, että 17-vuotiaiden asema jää näiden muutosten jälkeen erittäin ongelmalliseksi. Asian toisessa käsittelyssä kannatimme vasemmistoliiton tekemää pykäläesitystä, vaikka valiokuntavaiheessa ja siinä käsittelyn yhteydessä kaipasimme vielä asiaan lisäselvityksiä. Mutta niiden saamisen jälkeen todella selkeästi näkyy se, että 17-vuotiaat ovat väliinputoajia. Sen vuoksi ehdotankin perusteluissa lausuttavaksi seuraavaa:

”Kunnallisverotuksen lapsivähennys on myönnetty alle 18-vuotiaasta lapsesta. Lapsivähennysten poistuttua 17-vuotiaat lapset jäävät ilman tukea, koska heille ei makseta lapsilisää.

Lapsilisän maksaminen 17-vuotiaille, jotka eivät saa lapsilisää suurempaa opintotukea tai työmarkkinatukea tai työttömyysturvaa, olisi oikeudenmukaista.

Hyväksyessään lakiehdotuksen eduskunta edellyttää hallituksen selvittävän 17-vuotiaat eri tukimuotojen väliinputoajat ja ryhtyvän toimiin lapsilisän maksamiseksi 17-vuotiaille väliinputoajille.”

Aikaisemmassa keskustelussa ministeri Huuhtanen sanoi, että itse asiassa asiaa selvitetään. On hyvä asia, jos sitä selvitetään. Silloin mielestäni eduskunta voisi yksimielisesti hyväksyä myös tämän perustelulausuman.

Ed. U. Anttila: Arvoisa puhemies! Tämän lakiesityksen aiemmissa käsittelyissä olen tuonut julki mielipiteeni siitä, että perusidea verovähennyksistä siirtymisestä suoraan tukeen lapsilisien kautta on järkevä. Kuitenkaan en ole ollut tyytyväinen siihen tapaan, jolla perhetuki uudistus on toteutettu. Esitystä voidaan kritisoida siitä, että se jättää huomiotta yksilapsisia perheitä. Tässä ryhmässä hyvin monet perheet menettävät huomattavia summia kuukausittain. Myös merkittävä osa kaksilapsisista perheistä kuuluu menettäjiin. Erityismenettäjien joukkoon kuuluvat yksi-

lapsiset yksinhuoltajat. Näiden ryhmien asema on kiistatta epäkohta. Tämä epäkohta koskee muitakin kuin suurituloisia perheitä. Se koskee osin pieni- ja keskituloisia perheitä.

Näin ollen en voi pitää uudistusta tässä muodossa tyydyttävänä. Esitin toisen käsittelyn yhteydessä sellaista mallia, jossa ensimmäisen lapsen lapsilisä olisi ollut 700, toisen 600, kolmannen 912 ja neljännen 1 045 markkaa kalenterikaudessa. Tämä olisi merkinnyt sitä, että ensimmäisen lapsen lapsilisä olisi painottunut selvästi, ja toisaalta, että viidennestä lapsesta ei olisi enää erityistä lisää maksettu, vaan viidennen ja sitä seuraavan lapsen lapsilisä olisi ollut sama kuin neljännen lapsen lapsilisä.

Olin myös toivonut, että yksinhuoltajakortus ensimmäisen lapsen kohdalta olisi ollut suurempi kuin hallitus on esittänyt.

Mietintöön nähden tämä esitys olisi tuonut huomattavan lisäkustannustarpeen ja sanoisinko ns. kustannusneutraaliin perhetukipakettiin nähden lisäkustannuksia noin 300 miljoonaa markkaa. Huomioon ottaen sen, että perheet monien aiempien esitysten yhteydessä ovat hävinneet huomattavia summia, en kuitenkaan voi pitää tätä minään populistisena esityksenä siinä mielessä, että tällä olisi vain korjattu niitä menetyksiä, joita lapsiperheille on lamavuosina tullut, ei niitäkään edes aivan täysimääräisesti.

Pidän epäkohtana myös sitä lähtökohtaa, jonka ministeri Huuhtanen on useasti tuonut esiin arvioidessaan perhetuen kohdentumista lähinnä vain nostaan esiin kysymyksen perheen bruttotuloista. Kun arvioidaan sitä, miten erilaisissa elämäntilanteissa lapsiperheet ovat ja miten esimerkiksi asumiskustannukset, opintolainan korot, opintolainan takaisinmaksut jne. voivat perheitä rasittaa, niin verraten suurillakin bruttotuloilla perheen käteenjäävä osuus tuloista voi olla melko pieni. Näin ollen mielestäni lapsiperheiden tukea ja sen oikeudenmukaisuutta tulee tarkastella kokonaisuutena ja ottaa huomioon ne erilaiset elämäntilanteet, joissa lapsiperheet ovat. Keskimäärin lapsiperheissä, varsinkin perheissä, joissa on pieniä lapsia, on monia sellaisia kustannuksia, joita ei ole sellaisissa perheissä, joiden taloudellinen tilanne on vakiintunut myöhemmän elämänsä kaaren myötä.

Myös lama kohdentuu nuoriin perheisiin hyvinkin voimakkaasti, eli lama kohdistuu siinä mielessä pahasti vastavalmistuneisiin henkilöihin. Heillä on ollut suuria vaikeuksia saada työtä, ja näin ollen työttömyys on monien lapsiperheiden ongelma.

Arvoisa puhemies! Vaikka tässä esityksessä on paljon kritisoitavaa, en kuitenkaan ole saanut perusteluita sille, että esitys tulisi hylätä. Mielestäni siirtyminen suoraan tukeen lapsilisien kautta on järkevän suuntainen ehdotus. Koska omat esitykseni ja opposition esitykset erilaisista kompensatioista ovat kaatuneet, en kuitenkaan haluaisi olla mukana kaatamassa sitä järjestelmän muutosta, jossa siirrytään tähän suoraan tukeen.

Kiinnittäisin huomiota myös siihen, että me emme tässä yhteydessä kaada maan hallitusta. Eli vaikka kuinka haluaisimme saada lisää rahaa perhetukeen, niin tämän esityksen kaataminen merkitsee vain sitä, että vanha järjestelmä tulisi voimaan hyvin todennäköisesti siten, että säästöt etsittäisiin jollakin muulla tavalla tuista, jotka kohdistuvat lapsiperheisiin. Eikä minulla ole mitään takuita siitä, että tällainen tilanne olisi lapsiperheiden kannalta sen oikeudenmukaisempi kuin tämä esitys, joka on käsitellyssä.

Mitä tulee vielä eräisiin esityksiin, joita kolmanteen käsittelyyn on tullut, niin, arvoisa puhemies, kannatan mielelläni ed. Muttilaisen tekemää ehdotusta, jossa kiinnitetään huomiota 17-vuotiaiden asemaan. Mielestäni tämä selvitystyö, jota ponsiesityksessä edellytetään, on erittäin järkevä ja tarpeellinen. Toivon, että se johtaa toimenpiteisiin, joilla 17-vuotiaiden taloudellinen asema saataisiin selvitettyksi ja oikeudenmukaiseen jamaan.

Pidän myös oikeanlaisena ja järkevänä ed. Vehkaojan tekemää esitystä, jossa kritisoidaan perhetukiudistuksen yhteyttä toimeentulotukeen, siihen päätökseen, jonka valtioneuvosto on 18.11. antanut näistä yhteensovituksista, mitä päätöstä en voi pitää oikeudenmukaisena.

Ed. P u i s t o : Arvoisa puhemies! Kun lapsiperheiden asemasta puhutaan, on surullista, että me emme voi koskaan puhua kokonaisuudesta eli siitä, mitkä kaikki seikat samanaikaisesti vaikuttavat lapsiperheiden asemaan. Me tiedämme, miten me olemme käsitelleet sairauskulujen vähenyksen poistoa aikanaan, joka siirrettiin hammashuoltoon, joka myöhemmin vesitty kokonaan, miten lääkekulujen korvaukset ovat pienentyneet, miten asumistukea on heikennetty, miten lapsiperheiden verotusta on kiristetty ja miten kuntien palvelumaksuja nostetaan. Nämä ovat niitä samoja ihmisiä, sen saman perheen äiti, isä tai yksinhuoltaja ja heidän lapsensa, joihin nämä rasitteet kohdistuvat. Siksi tämä asia aina vääristyy silloin, kun katsomme vain kapea-alaisesti, yhden ikkunan kautta samaan mökkiin sisään.

Tosiasia on se, että meidän lapsiperheemme voivat todella heikosti. Tiedämme sen, että lapsiperheet ovat joutuneet asuntojen kovan hinnan aikana hankkimiaan asuntoja työttömyyden kohdistuttua perheeseen myymään näitä asuntoja. Tiedämme, että täällä on päätetty siten, että kun heille on edelleen jäänyt velkaa, he eivät edes sen korkoja saa vähentää jne. Näitä voisi nostaa vaikka kuinka paljon yhteen ja samaan lapsiperheeseen kohdistuvia seikkoja.

Sen takia on aikamoista populismia puhua siitä, että nyt olisi kohdennettu jokin suuri sosiaalipoliittinen uudistus lapsiperheille. Siitä rahasta, siitä miljardista, joka kahden vuoden aikana on imuroitu lapsiperheiltä, ollaan palauttamassa yhteensä ensin 400 ja sitten 150 miljoonaa päälle. Minä arvostan erittäin suuresti, kuultuani värikkään vanhemmuuskeskustelun siitä, onko 150 miljoonan markan lisän isä kepu vai kokoomus, sitä että olette edes yrittäneet ja tämän saavuttaneet, mutta se ei oikeuta kiistämään sitä tosiasiaa, että lapsiperheet tässä todella rankasti taas keran häviävät.

On esitetty koko esityksen hylkyä. Mitä todennäköisimmin tulen hylkäämisen puolesta lopuksi äänestämään, tosin hyvin raskain sydämin, koska tiedän, että jos tämä hylky valmistelemattomana menisi läpi, myös silloin pienempituloiset jäisivät edelleen epätasa-arvoiseen asemaan, koska kaikkein epäsosiaalisin tukimuoto ovat lapsiperheiden verovähennykset, joihin pienituloisimmat eivät koskaan ole edes yltäneet. Hylky kuitenkin tulee auttamattomasti eteen silloin, kun parannusesityksiä, joita on esitetty, ei ole voitu hyväksyä ja kun tiedämme, että lapsiperheiltä vähennettyjä varoja menee budjetin yleiskatteeksi.

Asumistukeen kohdentaminen on sinänsä hyvä asia, ja ministeri Huuhtasen tänään esiin tuomat näkökulmat siitä, että entisiä virheitä pyritään korjaamaan, ovat hyviä. Mutta se 370 miljoonaa, jota asumistukeen kohdennetaan, on siltä osin, kuten muun muassa ed. Hämäläinen sanoi, kuin hokkuspokkustemppu. Se on sitä siltä osin, että toimeentuloturvaa on leikattu ja samanaikaisesti sava-maksuja nostettu, eli suuri osa jo äsken puhumistani lapsiperheistä rahoittaa itse oman asumistuksensa korjauksen. Tietysti siihen osallistuvat jotkut muutkin.

Yhteensovituksesta on tehty ponsiehdotus, ja toivon, että se todella tulee selvitettäväksi. Ei voi olla tarkoitus, että "suuren perhepaketin" yhteydessä nostetaan lapsilisämaksua hyvätuloisille, jotka voivat pistää sen kuten ennenkin korkeaa-

korkoiselle tilille ja antaa sen ylioppilalahjaksi sitten lapsilleen, ja niiden perheiden toimeentuloa, jotka elävät toimeentulotuen varassa, joille se todella tulee siihen tarkoitukseen, josta syystä tämä instituutio on aikoinaan saatu aikaiseksi, että voidaan hankkia lapselle lapsen tarvitsemat tarvikkeet, vaatteet, ruoka ja tukea lapsen kasvu-elinolosuhteita, ja joissa odotetaan lapsilisäpäivää tätä tarkoitusta varten, heikennetään valtioneuvoston päätöksellä, toimeentulotuen ja lapsilisän yhteensovittamisella. Onko tämä vahinko vai todella tarkoitus? Toivon, että ponsiehdotus saa tuen eduskunnalta, että olisi edes tahtoa selvittää tällaiset vääryydet.

Toinen asia on 17-vuotiaiden väliinpuotoaminen. Olen pahoillani, että tästä ollaan tekemässä vasemmistoliiton taholta poliittista kysymystä. Mielestäni on niin isoista asioista kysymys, että tämä ei ole pisteittenkeruupaikka. Se, että emme ole valiokunnassa allekirjoittaneet vasemmistoliiton aloitetta, ei tarkoita, että me olemme vasemmistoliiton tavoitteita tai tahtoja vastaan. Me olemme äänestäneet ed. Stenius-Kaukosen esittämän pykälämuutosehdotuksen puolesta, ja minusta se on tahdonilmaisu, ei se, että kaikki esitykset menisivät johdonmukaisesti jonkin valiokunnan jäsenen nimiin. Me teemme yhdessä töitä, ja vasemmistoyhteistyö ei voi olla toinen toistensa haukkumista salissa. (Ed. Hämäläinen: Aivan oikein, ed. Puisto!)

Olen pahoillani, että me olemme menossa koh- ti sitä vanhaa mallia, jossa hallituksen huonot teot taisteluttavat oppositiota salissa. Tämä ei ainakaan edistä lapsiperheiden asemaa. Tämän epäkohdan selvittämiseksi ed. Muttilainen on ehdottanut perustelulausuman, jota ed. Ulla Anttila on kannattanut. Toivon, että tämä seikka tulee selvitetyksi.

Samalla varmasti on syytä sosiaali- ja terveysministeriön selvittää yhteensovituksesta myös se, onko todella yhteiskunnan tarkoitus, että esimerkiksi perhe, joka saa kotihoidon tukea, saa kaksinkertaisen määrän verrattuna esimerkiksi kaksilapsiseen perheeseen, jossa vanhemmat käyvät työssä ja jossa lapsilisät eivät riitä edes näiden kahden lapsen päivähoitomaksuihin.

Ed. N o r d m a n : Herra puhemies, herr talman! Minäkin haluan valitettavana tosiasiana todeta sen, että pienlapsiperheet menettävät uudistuksen johdosta, vaikka valiokunta on tehnytkin parannuksia alkuperäiseen esitykseen hallituksen lisämäärärahalta ja tuella. Tästä huoli-

matta on Väestöliitto vielä kerran muutosten jälkeen todennut, että suurimpina häviäjinä ovat perheet, joilla on alle kouluikäisiä lapsia. Tämän tuloksen olemme oikeastaan tietäneet jo alusta lähtien.

Det skulle alltså ha behövt ett förhöjt barnbidrag för barn under skolåldern men av någon för mig ofattbar anledning så har det inte funnits stöd för en sådan här lösning.

Tämä osoittaa, että olisi pitänyt luoda korotettu lapsilisiä tämän ikäisille lapsille. Jostakin minulle käsittämättömästä syystä tähän ei ole löytynyt kunnollista tukea uudistuksen valmistelussa. Toivottavasti tämä heikkous otetaan huomioon, kun seuraavan kerran tarkistetaan lapsilisiä tai muulla tavoin perhetukipolitiikassa.

Det är att hoppas att den här svagheten tas i beaktande när man nästa gång justerar barnbidrag eller beaktas på annat sätt i familjepolitiken.

Ed. L a i n e : Herra puhemies! Käsittelen perhetukipaketin yhtä osaa. Sitä ennen haluaisin kuitenkin todeta, että kun ministeri Huuhtanen kävi käsiksi, jos näin kansanomaisesti sanoo, ed. Stenius-Kaukosen puheenvuoroon sen johdosta, että ministerin mielestä ed. Stenius-Kaukonen ei tarkastellut asioita täysin totuudelliselta pohjalta, koska hän jätti asumistukietuuksien parane-
misen huomioon ottamatta, ministeri tarkoitti sitä luvattua parannusta, joka ensi vuonna tul-
taisiin tekemään. Mutta minusta juuri ministeri itse käyttäytyi omalaatuisesti, kun hän ei ota huomioon sitä asumistuen leikkausta, jonka eduskunta hallituksen esityksestä saattoi voimaan 1. huhtikuuta tänä vuonna, tosin toisen ministerin esityksestä, ei sosiaaliministerin. Mutta erityisesti minua kummastutti se, että kun tästä syntyi sitten repliikkien vaihto ja ed. Stenius-Kaukonen muistutti, mistä silloin huhtikuun 1 päivänä oli kysymys, ministeri sanoi, että hän ei ota kantaa tähän ajankohtaan vaan ottaa kantaa siihen, mikä nyt on voimassa.

Kun mielestäni jäi nyt epäselväksi ministerillekin, mikä astui voimaan 1. huhtikuuta ja mikä on tänään, vielä tällä hetkellä, voimassa, mihin olo-
tilaan silloin tultiin, haluan nyt todeta, että 1. huhtikuuta voimaan astunut asumistukilain muutos merkitsi kolmen hengen ruokakunnissa keskimäärin 722 markan menetystä kuukaude-
ssa. Kun yritin nyt etsiä papereista, mitä merkitsee tämä ensi vuoden alusta luvattu asumistuen li-

säys kolmen hengen ruokakunnassa, nyt seuraavat numerot luen asuntohallituksen 25.5. tänä vuonna päiväämästä paperista, jonka tekijäksi tässä paperissa on kirjoitettu Raimo Kärkkäinen.

Hän esittää, että 5 000 markan kuukaositulotasolla ensi vuonna voimaan astuva asumistuki merkitsee 402 markan lisäystä, 8 000 markan kuukaositulotasolla 510 markan, 10 000 markan kuukaositulotasolla 618 markan ja 12 000 markan kuukaositulotasolla 751 markan lisäystä eli vasta 12 000 markan kuukaositulotasolla saavutetaan se keskimäärätaso, joka huhtikuun alussa leikattiin. Tästä on pakko tehdä se johtopäätös, että samassa tuloluokassa leikattiin silloin vielä paljon enemmän ja samoin kaikissa äsken mainitsemisani tuloluokissa leikattiin paljon enemmän, jopa satoja markkoja enemmän kuin ensi vuonna halutaan antaa.

Ellei sosiaaliministeriä tällainen asiantila kiinnostaa, minä ihmettelen. Eikö sosiaaliministerin tehtävänä hallituksessa, eduskunnassa, tässä maassa ole nimenomaan toimia sen puolesta, että sen väestöosan, joka on vaikeuksissa, lapsiperheiden, jotka menettävät, etujen parantamisen puolesta kamppaillaan, koetetaan kuroa kiinni sellainen tappiotaso kuin nyt esimerkiksi asumistuen osalta on tapahtunut?

Toinen esimerkki: Nyt ei aina välttämättä ole kysymys enää lapsiperheistä, kun puhun kahden hengen ruokakunnista. Kahden hengen ruokakunnan menettivät keskimäärin 643 markkaa kuukaudessa, ja kun taas nojaan asuntohallituksen tilastoon viime toukokuulta, jossa on ensi vuoden asumistuen nousu otettu huomioon, tämän mukaan 5 000 markan tulotasolla tulee lisää 386 markkaa, 8 000 markan tulotasolla 520 markkaa, 10 000 markan tulotasolla 598 markkaa ja 12 000 markan tulotasolla 244 markkaa. Siis kaikissa näissä tuloryhmissä ensi vuonna annettava asumislisän korotus on huomattavasti, olennaisesti pienempi kuin se leikkaus, joka huhtikuun alussa tehtiin.

Nyt käytettävissäni ei ole sellaisia numerotietoja, jotka osoittaisivat, miten käy neljän, viiden ja kuuden hengen ruokakunnissa, mutta näiden ruokakuntien osalta asuntohallituksen tilasto osoittaa verraten pieniä lisäyksiä, äsken mainittuja pienempiä lisäyksiä ensi vuonna. Kun arvelen äsken mainittujen lukujen suurin piirtein pitä-
vän paikkansa huhtikuun leikkausten osalta, päädyn siihen, että ministerin olisi aiheellista kuitenkin tutustua tällaisiin numerotietoihin.

Ilman ministerin aikaisempaa puheenvuoroa en tätä puheenvuoroa olisi käyttänyt, mutta han-

kin sen puheenvuoron jälkeen nämä numerotiedot.

Ed. H ä m ä l ä i n e n : Arvoisa puhemies! Olen itse ajanut uudistusta lapsiperheiden tukeen. Olen ajanut sellaista uudistusta, jossa perhetuki jaettaisiin suorana tukena lapsilisien kautta eikä verovähennyksinä. Tämä periaate on edelleenkin mielestäni oikea. Mutta en voi kannattaa nyt käsillä olevan lakiesityksen hyväksymistä sen vuoksi, että käytännön toteutus on ollut epäonnistunut. Tapa, jolla tähän uudistukseen on käyty, on lapsiperheille vihamielinen.

Keskustelussa on jo useaan otteeseen käynyt ilmi, että häviäjiä tässä uudistuksessa ovat useimmat lapsiperheet ja tyypillisimmät ryhmät. 17-vuotiaille ei lainkaan kompensoida niitä menetyksiä, jotka verovähennyksistä koituvat. Pienten, alle kouluikäisten lasten perheet ovat suuria häviäjiä, koska heidän vähennyksiään, heidän perhetukeaan leikataan eniten. Silloin erityisesti tämä heikennys koskettaa nimenomaan nuoria perheitä, jotka usein ovat alle kouluikäisten lasten vanhempia opintolainoiheen, asuntolainoiheen. Menettäjät ovat myös pienituloisia. Toimeentulotukeen tehtävät leikkaukset tämän uudistuksen yhteydessä merkitsevät sitä, että pienituloiset perheet ovat menettäjiä. Menettäjiä ovat myös monilapsiset perheet, joiden lapsilisiä toki tässä uudistuksessa nostetaan huomattavasti, mutta sama leikataan heiltä pois edelleenkin toimeentulotuen perusteiden muutosten myötä.

Ministeriltä on useaan otteeseen tivattu selitystä toimeentulotukea koskevaan valtioneuvoston päätökseen. Emme ole saaneet selitystä. Valtiovarainvaliokunnan verojaostossa, joka myös käsitteli tätä ns. perhetukipakettia ja antoi siitä lausunnon sosiaalivaliokunnalle, me saimme hyvin yksinkertaisen selityksen ministeri Huuhtasen alaisilta. He kertoivat, että toimeentulotuen perusteiden muutos tapahtuu sen vuoksi, että kun mm. monilapsisten perheiden lapsilisiä nyt korotetaan niin voimakkaasti kuin korotetaan, on leikattava toimeentulotukea, jotta tuki jaksantuisi oikeudenmukaisesti.

Haluun tämän kertoa selityksenä vielä tässä vaiheessa asioiden käsittelyä, kun edelleenkin eduskunnassa näyttää vallitsevan sellainen käsitys, että monilapsiset perheet olisivat tämän uudistuksen myötä todellisia voittajia. Monilapsisten perheiden joukossa saattaa niitä hyvätuloisiakin perheitä olla, mutta monilapsiset perheet hyvin, hyvin usein Suomessa ovat toimeentulotuen piirissä juuri siitä syystä, että perheen tulot

eivät riitä kattamaan kuudesta, kahdeksasta, kahdestatoista lapsesta aiheutuvia elättämismenoja, ja lapsilisien korotuksen myötä heidän mahdollisuutensa toimeentulotukeen tulevat oleellisesti pieneneen, oleellisesti pieneneen, erityisesti heidän.

Kun menettäjiä tarkastellaan, niin yleisesti ottaen voidaan sanoa, että menettäjien joukossa tässä uudistuksessa ovat tyypillisimmät suomalaiset lapsiperheet ja suurin osa suomalaisista lapsiperheistä. Väestöliitto ja Veronmaksajain Keskusliitto ovat verojaostolle tehneet laskelmia näistä tulonmuutoksista, jotka lapsiperheitä kohtavat, ja ne kertovat juuri samaa. Yhden lapsen perheet, kahden pienen lapsen perheet tulevat kuukaudessa häviämään sadoissa markoissa, pienituloisetkin parinsadan markan luokkaa kuukaudessa.

Väestöliitto nimenomaan kiinnitti huomiota viimeisessä lausunnossaan siihen, että ne hallituksen tekemät viime hetken korjausesitykset ja pehmennysesitykset verotukseen, joita perhetukipaketinkin osakseen saama kritiikki on täällä aiheuttanut ja jotka hallitus päätyi ilmeisesti tekemään juuri kritiikin vaikutuksesta, eivät riitä kompensoimaan edelleenkin niitä menetyksiä, joita lapsiperheille tästä aiheutuu.

Väestöliitto kiinnittää huomiota siihen, että veroperusteisiin tehtyjä muutoksia ei voida pitää perhepoliittisena tukimuotona, koska kaikki ne muutokset kohdistuvat myös lapsettomiin perheisiin. Nimenomaan tämän viimeisen ”korjauksen”, tähän kuuluu tietysti pöytäkirjaan kirjoitettaessa lisätä sitaatit, tuloksena monien lapsiperheiden taloudellinen asema verrattuna lapsettomiin perheisiin tulee päinvastoin huononemaan. Tämäkään ei täytä niitä alkuperäisiä perhetuki-uudistuksen tavoitteita, joissa lapsiperheet asetettaisiin parempaan asemaan kuin samoissa tuloiluokissa olevat lapsettomat perheet.

Perhetuki-uudistusta valmisteltaessa ei ole ilmeisesti käytetty eikä ole haluttu käyttää riittävän yksityiskohtaisia laskelmia näiden monien muutosten yhteensovittamisesta ja vaikutuksista eri perhetyyppiin, jos todella on haluttu pyrkiä tasapuoliseen kohteluun eri perhetyyppien välillä.

Kaiken kaikkiaan tämä perhetuki-uudistus, aivan niin kuin Väestöliitto sanoo lausunnossaan, on nykymuodossaan perusteiltaan horjuva ja perhepoliittisesti erittäin arveluttava.

Kun aikaisemmin sosialidemokraatit mm. kovasti painottivat tämän tyyppisen uudistuksen tarpeellisuutta, jossa lapsiperheiden tuki annet-

taisiin suorana tukena perheille, oli muiden puolueiden kesken tästä asiasta hyvin erilaisia käsityksiä. Sosialidemokraattien ja kokoomuksen hallitusyhteistyössä tätä uudistusta ei voitu toteuttaa, koska siihen aikaan kokoomus painotti nimenomaan verovähennyksiä eikä ollut halukas verovähennysten poistamiseen lapsilisiä kompensoimalla.

Kun me nyt olemme nähneet tämän viime päivien kädenväännön eduskunnassa, kun kerran taas tätä uudistusta on lähdetty toteuttamaan, on edelleen minussa vahvistunut näkemys, että nykyisten hallituspuolueiden kesken ei sittenkään myöskään vallitse tästä periaatteesta yhteisymmärrystä, minkä jälkeen tämä uudistus on lopullisesti mennyt solmuun ja sotkuun, koska viime kädessä on pitänyt myös pyrkiä edelleenkin lisäämään verovähennyksiä ja kompensoimaan myös verovähennyksillä tulon menetyksiä, mutta kompensoimaan myös tavoilla, jotka eivät kohtaannu lapsiperheisiin.

Veronmaksajain Keskusliitto nimenomaan on myös lausunnoissaan näistä viime hetkellä sovitusta verovähennyksistä huomauttanut, että niistä koituu pienituloisille perheille suorastaan menetyksiä tämän perhetukiudistuksen myötä. Kun tämän perhetukiudistuksen myötä pienituloisilta perheiltä perhepoliittiset verovähennykset poistuvat, niin näistä pienituloisista perheistä melkoinen osa putoaa pois pienituloisille tarkoitettujen perusvähennysten piiristä. Niinpä ne eivät myöskään voi välttämättä käyttää täysimääräisesti hyväkseen sitä ansiotulovähennystä, josta hallitus viime metreillä näiden valvottujen öiden aikana sopi. Veronmaksajain Keskusliitto puolestaan on laskenut, että näiden viimeisten uudistusten ja korjausten jälkeen pienituloiset tulevat menettämään 200—250 markkaa kuuksissa. Tämä tulee olemaan hallituksen lahja lapsiperheille ja pienituloisille ja monilapsisille perheille.

Aiemmin on totuttu siihen, että kaikkina aikoina, oli sitten lama tai korkeasuhdanne, ainakin lapsiperheitä on haluttu tukea ja lapsilisiä on pyritty nostamaan kaikissa vaiheissa. Minun oma tulkintani nykyisestä tilanteesta on se, että hallituksen taloudellinen epäonnistuminen on nyt niin syvä, että tänä vuonna ei ollut varaa esittää ensi vuodelle edes lapsilisien korotuksia, kassa on ilmeisesti niin tyhjä, ja kun tämä havaittiin, päädyttiin purkamaan vähennyksiä ja yritettiin tehdä sellainen silmäkääntötempu, jolla yritetään uskotella kansalaisille, että ensi vuonakin kansalaiset tulisivat tavanomaiseen tapaan

saamaan lapsilisien korotuksia. Minä olen aikaisemmin sanonut, että tämä on silmäkääntötempu, jossa yhdellä kädellä otetaan, toisella annetaan. Monimutkainen verovähennysten ja perhetukien sisäinen siirtely, asumistuet mukaan lukien, aiheuttaa sen, että hallituksen on tässä vaiheessa helppo hämätä omia edustajiaankin salissa, jotka varmasti tulevat tämän uudistuksen puolesta äänestämään ja osa ehkä vielä tänään siinä uskossa, että perheille on tällä uudistuksella todellista hyötyä saavutettu.

Mutta tilanne tulee selviämään kaikille kansalaisille viimeistään silloin, kun verokortit tulevat ja niiden perusteella annettavat ensimmäiset palkkapussit. Kansalaisilla on silloin hyvin yksinkertainen tapa laskea palkkapussiaan ja laskea käteen jääviä lapsilisiä. Silloin kansalaiset tulevat huomaamaan, että menettäjiä tässä uudistuksessa tulee olemaan todella paljon ja sellaisia menettäjiä, joiden menetyksille ei erityisesti tällaisina aikoina voi löytää mitään perustetta.

Ed. K e m p p a i n e n : Herra puhemies! Kun on seurannut tämän päivän keskustelua, on pakko todeta, että hirmuisen epäoikeudenmukaisesti tätä esitystä on kohdeltu. Kuten aikaisemmin keskustelussa ed. Taina on todennut, lapsilisien kokonaismäärä on 9 miljardia markkaa ja siitä laskennallisesti lapsiperheiltä leikatuksi tulee 150 miljoonaa eli prosenttiosuuksina 0,00..., mitä siitä tuleekaan. Kyllä tämä näissä lamaolosuhteissa on erittäin merkittävä uudistus. Keskustelussa on viimeksi ed. Hämäläinen todennut, että erityisesti monilapsiset perheet tässä uudistuksessa kärsivät. Erikseen täällä on sanottu, kuten aikaisemminkin, yksilapsisten perheiden kärsivän, kaksilapsisten perheiden kärsivän jne. Eihän tämä matemaattisesti ole mahdollista.

Mutta silloin, kun hallitus on uskaltanut tehdä ja tehnyt oikean suuntaisen perhepoliittisen muutoksen eli siirtyä verovähennyksistä suoraan tulotukeen, totta kai yksittäisille perheille voi käydä näin, että menetyksiä tulee. Mutta lähes sataprosenttisesti kohdentaminen on oikean suuntaisen. Eli kyllä me uskallamme hallituspuolueena ottaa 150 miljoonan markan leikkauksen leikkauksena. Mutta todella, päinvastoin kuin ed. Hämäläinen totesi, lapsiperheet tulevat näkemään jo tammikuussa, että lapsilisiä saavien perheiden, nimenomaan kun otetaan huomioon vielä asumistuen lisäys, käytettävissä oleva rahamäärä lisääntyy.

Monet opposition edustajat ovat sanoneet, että he kyllä kannattavat tätä lakiesitystä periaat-

teessa, että uudelleenkohdennetaan lapsilisiä, mutta ette te ole silloin rehellisiä, jos te kaivatte täällä erilaisia laskelmia, joita on tarkoitushakuisesti kerätty, siten että joku kärsii. Teidän pitää sanoa, että emme kannata periaatteessa, koska joissakin laskelmissa tulee menetyksiä. Kuten ministeri alussa totesi, useimmissa laskelmissa ei ole asumistuen parantamista otettu huomioon. Eikä asumistuen lisääminen ole pelkästään sen aikaisemman päätöksen korjaamista, vaan kyllä me tietysti tunnustamme, että yleisestä asumistuesta leikattiin kaikilta. Mutta tässä se tulee nimenomaan takaisin lapsiperheille, ja silloin se kohdentuu meidän mielestämme ihan oikeudenmukaisesti ja oikeaan paikkaan.

Kun näitä esimerkkejä on otettu, niin totta kai siellä tulee myös alenemia, kun katsotaan lasten ikää, koska meillä on ollut vaippalisä ja lapsenhoitovähennys valtionverotuksessa 3—7-vuotiaiden osalta. Mutta siihen, että lapsiliset kohdennetaan nyt suorana tulotukena ja saman ikäisille lapsille saman suuruisena — eroja on lapsiluvun mukaisesti — on erittäin painavat perusteet. Itse asiassa tukea pitäisi enemmänkin siirtää kouluikäisistä ja alemmista ikäryhmistä puberteettikään, koska kyllä sen me tiedämme, että silloin lapsiperheiden kulutus on suurimmillaan. Mutta tietysti sieltä löytyy tietyllä tavalla laskemalla esimerkkejä, että yksi perhe voi sinä hetkenä hävitä. Sekin on muistettava, että jokaisessa perheessä joka vuosi lapsiktras siirtyy ikäluokkaa vanhemmaksi ja tulee koko lapsuuden aikana, sanotaan ainakin tasoittuvassa määrin, saamaan saman perhepoliittisen tuen sinä aikana, kun he lapsilisien maksamisessa ovat.

Herra puhemies! Lopuksi haluan todeta, kun täällä valtaosassa puheenvuoroja on jäänyt sellainen levy päälle ja tavallaan yhtä virttä veisattu, että kyllä periaatteessa kannatetaan mutta yhtään ainutta alenemaa emme tule hyväksymään, että se ei ole poliittisesti rehellistä, koska kaiken kaikkiaan, toistan vielä lopuksi, 150 miljoonan markan leikkaus, joka lapsiperheille jää, on hirmuisen marginaalinen juttu. Me tunnustamme sen, että ministeri tappeli kyllä lähes vuoden ajan koko miljardin umpeen kuromiseksi, mutta vielä siihen ei päästy. Sen takia mielestäni tästä keskustelusta on jäämässä vähän väärä kuva tämän uudistuksen merkityksestä.

Ed. H ä m ä l ä i n e n : Arvoisa puhemies! Haluan vielä ed. Kemppaiselle muistuttaa siitä, että ne laskelmat, joita hän tässä tarkoitushakuisiksi nimitti, olemme saaneet Veronmaksajain

Keskusliitosta, jota nykyään johtaa ministeri Viinosen entinen sihteeri. Ne me olemme saaneet myös Väestöliitosta, jota on yleensä perhepoliittisena asiantuntijana tässä maassa arvostettu. Väestöliitto nimenomaan kirjallisessakin lausunnossaan pitää tätä uudistusta perhepoliittisesti hyvin arveluttavana.

Ed. Kemppainen sanoi, että lapsiperheet ilahutuvat tammikuussa. He tulevat ilahtumaan tammikuussa, kun he saavat käsiinsä lapsilisien korotukset, aivan oikein, mutta kauhistus on kaksin verroin suurempi maaliskuussa, kun astuvat voimaan uudet verokortit, joissa on entistä suuremmat ennakonpidätykset, ja heidän käteen jäävät tulonsa laskevat enemmän kuin he ovat koskaan kuvitelleetkaan. Maaliskuussa tulevat vielä ennakonpidätyksissä huomioiduiksi nekin tammi- ja helmikuun ennakonpidätykset, joissa tätä vähennystä ei ole vielä ehditty toteuttaa. Maaliskuussa ennakonpidätyksistä tulee todella suuri lasku, ja ed. Kemppainen, minä toivon, että te silloin kysytte lapsiperheitä ja kannattajiltanne, oliko tämä uudistus hyvä ja kannatettava. Me voimme silloin jatkaa tästä asiasta keskustelua.

Ed. V e h k a o j a : Herra puhemies! Ed. Kemppainen ei puheenvuorossaan maininnut mitään toimeentulotuen varassa olevien perheiden tilanteesta, kun lapsilisiä uudistus toteutetaan. Hän totesi, että tämä uuskohdentaminen on oikean suuntainen. Kannattaa kuitenkin muistaa, että hallitushan lupasi, että etuuden saajien asema säilyisi ennallaan. Näin ei kuitenkaan nyt ole käymässä, kun valtioneuvosto on tosiaan tehnyt tämän tiedossa olevan päätöksen. Onkin syytä kysyä ed. Kemppaiselta, pitääkö hän tätä kysymystä liian marginaalisena siitä huolimatta, että tiedämme, että se tulee koskemaan satojatusiansia perheitä, jotka ovat kaikkein varattomimmassa tilanteissa ja toimeentulotuen varassa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

T o i n e n v a r a p u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. O. Ojalan kannattamana ehdottanut, että toisessa käsitteilyssä päätetyt lakiehdotukset hylättäisiin.

Ed. Vehkaoja on ed. O. Ojalan kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto muuttaa 18.11.1993 tekemäänsä päätöstä toimeentulotuen yleisistä perusteista siten, etteivät lapsiliset vaikuttaisi toimeentulotuen perusosiin siten, että se heikentää lapsiperheiden asemaa nykyisestä."

Ed. Mutttilainen on ed. U. Anttilan kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: ”Kunnallisverotuksen lapsivähennys on myönnetty alle 18-vuotiaasta lapsesta. Lapsivähennyksen poistuttua 17-vuotiaat lapset jäävät ilman tukea, koska heille ei makseta lapsilisää. Lapsilisan maksaminen 17-vuotiaille, jotka eivät saa lapsilisää suurempaa opintotukea tai työmarkkinatukea tai työttömyysturvaa, olisi oikeudenmukaista. Hyväksyessään lakiehdotuksen eduskunta edellyttää hallituksen selvittävän 17-vuotiaat eri tukimuotojen väliinputoajat ja ryhtyvän toimiin lapsilisan maksamiseksi 17-vuotiaille väliinputoajille.”

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Ensimmäisen, toisen ja viidennen lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy toisessa käsittelyssä päätetyt ensimmäisen, toisen ja viidennen lakiehdotuksen, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on lakiehdotukset hylätty.

Toinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Ala-Harja, Ala-Nissilä, Anttila S-L., Anttila U., Antvuori, Björkenheim, Dromberg, Enestam, Haavisto, Hassi, Hautala, Heikkinen, Hiltunen, HUUHTANEN, Häkämielinen, Ihamäki, Isohookana-Asunmaa, Jansson, Jokiniemi, Joupila, Järvi-Lahti, Jääskeläinen, Kaarilahti, Kalli, Kallis, Kankaanniemi, Karhunen, Kauppinen, Kempainen, Kivelä, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korkeaoja, Korva, Koski, Kuittinen, Kääriäinen, Laakkonen, Lahtinen, Laivoranta, Lamminen, Laukkanen M., Lehtosaari, Leppänen J., Liikkanen, Lindqvist, Linnainmaa, Louvo, Luukkainen, Malm, Markkula, Mattila, Moilanen, Morri, Mäki-Hakola, Mölsä, Niinistö, Nikula, Nordman, Ollila, Paloheimo, Pekkarinen, Pelttari, Perho-Santala, Pietikäinen M., Pietikäinen S., Puhakka, Pulliainen, Pykäläinen, Rauramo, Renko, Renlund, Rossi, Rusanen, Ryytänen, Saapunki, Saari, Saastamoi-

nen, Salolainen, Sasi, Savela, Seivästö, Suhola, Taina, Tiuri, Toivonen, Turunen, Vanhanen, Vihriälä, Viinanen, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Väistö, Westerlund, Zyskowiec ja Ääri.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Aittoniemi, Apukka, Astala, Backman, Gustafsson, Hacklin, Halonen, Helle, Hurskainen, Hämäläinen, Jurva, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Korhonen, Koskinen, Laakso, Laaksonen, Lahti-Nuuttila, Laine, Laitinen, Luhtanen, Luttinen, Mutttilainen, Myller, Mäkelä, Mäkipää, Nyby, Ojala A., Ojala O., Polvinen, Puisto, Rask, Rimmi, Rinne, Roos T., Savolainen, Seppänen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Tennilä, Tuomioja, Tykkyläinen, Törnqvist, Vehkaoja, Viljamaa, Vistbacka, Vähäkangas, Vähänäkki ja Wahlström.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aho E., Aho R., Alaranta, Alho, Andersson, Aula, Bell von, Biaudet, Donner, Iivari, Jaakonsaari, Jäätteenmäki, Kanerva, Kuuskoski, Lahikainen, Laukkanen V., Laurila, Lax, Lehtinen, Leppänen P., Lindroos, Lipponen, Louekoski, Metsämäki, Norrback, Näsi, Paakkinen, Paasio, Pesälä, Pokka, Polvi, Pura, Rajamäki, Ranta, Rehn E., Rehn O., Riihijärvi, Roos J., Rätty, Rönnholm, Röntynen, Saario, Suhonen, Takala, Ukkola, Uosukainen, Urpilainen, Varpasuo, Vuoristo ja Väyrynen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 98 jaa- ja 51 ei-ääntä; poissa 50. (Ään. 14)

Eduskunta on hyväksynyt toisessa käsittelyssä päätetyt ensimmäisen, toisen ja viidennen lakiehdotuksen.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekevänsä päätöksessä hallituksen esitykseen sisältyvien kolmannen ja neljännen lakiehdotuksen sekä lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Nyt on päätettävä perusteluja koskevista ehdotuksista.

Äänestykset ja päätökset:

Äänestys ed. Vehkaojan ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Vehkaojan ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 87 jaa- ja 62 ei-ääntä; poissa 50. (Ään. 15)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Muttilaisen ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Muttilaisen ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 89 jaa- ja 62 ei-ääntä; poissa 48. (Ään. 16)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Eduskunta yhtyy sosiaali- ja terveysvaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteiden hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Ehdotukset työmarkkinatukea koskeviksi laeiksi sekä laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta

Kolmas käsittely, ainoa käsittely

Hallituksen esitys n:o 235

Lakialoitteet n:ot 11, 49 ja 54

Toivomusaloitteet n:ot 1593/1991 vp, 335 ja 353/1992 vp sekä 196

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 47

Toinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista. Toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvät seitsemän lakiehdotusta sekä sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnössä ehdotetut kahdeksas, yhdeksäs ja kymmenes lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteista.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Stenius - Kaukonen: Herra puhemies! Olemme työmarkkinatuesta ja työttömyysturvalain heikennyksistä puhuneet täällä pitkään jo viime viikolla ensimmäisessä ja toisessa käsittelyssä. Tästä asiasta riittäisi kyllä vieläkin paljon puhumista. Tässä on niin monta yksityiskohtaa, jotka heikentävät monen työttömän toimeentuloturvaa, ja erityisesti voimaantulosäännös merkitsee sitä, että moni työtön on ensi vuonnakin kokonaan ilman työttömyysturvaa, vaikka uudet säännökset tulevatkin voimaan. Mutta ne tulevat koskemaan vain niitä, joilla työttömyys alkaa ensi vuonna.

Herra puhemies! Ehdotan, että nämä lakiehdotukset hylätään, ja ehdotan, että toinen lakiehdotus, joka pitää sisällään odotusajan määrittämisen kolmeen kuukauteen, jätetään lepäämään.

Perustuslakivaliokunta on todennut, että odotusaika niin työttömyysturvalaissa kuin työmarkkinatukilaisissa on asia, joka voidaan jättää lepäämään. Nyt on kuitenkin hyväksytyt se tulkinta, että aika voi olla kolmen kuukauden mittainen. Muistutan siitä, että vuosi sitten, kun odotusaika pidennettiin kuudesta viikosta kolmeen kuukauteen, se oli silloin lepäämään jätettävissä, mutta sosialidemokraatit tekivät hallituksen kanssa kaupat ja tämä hyväksyttiin kahden kolmasosan enemmistöllä. Se ei tee mielestäni asiasta kuitenkaan sellaista, että se ei edelleenkään olisi lepäämään jätettävissä. Näillä perusteilla siis esitän, että tässä tapauksessa toinen lakiehdotus, joka pitää odotusajan sisällään, jätetään lepäämään.

Ed. Skinnari: Herra puhemies! Kannatan ed. Stenius-Kaukosen hylkäysehdoista. Jos ehdotus jostakin käsittämättömästä syystä ei menisi täällä läpi, siltä varalta teen ehdotuksen, että hyväksyttäisiin seuraava lausuma:

”Eduskunta edellyttää, että hallitus kiirehtii toimiaan vähintään 40 000 työttömän nuoren koulutuspaikkojen perustamisesta eri puolille Suomea.”

Kun Suomessa työttömyystilanne on näinkin vaikea ja meillä on korkeasuhdanteen aikana rakennettu korkeatasoisia kouluja erilaisine palveluineen ja on työttömiä opettajia tai opettajia, joilla on varaa tehdä vielä enemmänkin työtä, niin näiden sadantuhannen työttömän nuoren osalta koulutuksen avaaminen Suomessa Keski-Euroopan tapaan on yksi tärkeä keino, jolla työt-

tömyyttä voidaan vähentää. Monissa Keski-Euroopan yliopistoissahan ei ole sellaista kattoa opiskelupaikoissa kuin suomalaisessa korkeakouluelämässä ja yliopistoissa on.

Hallituksen piirissä ns. kansliapäällikkötyöryhmän piirissä on selvitetty tätä asiaa. Käsitteäkseen asiat ovat niin pitkälle selvillä, että päätös voitaisiin tehdä koska tahansa. Tämän takia minusta tässä ei pidä enää odottaa, vaan hallituksen pitäisi tehdä päätös mahdollisimman nopeasti. Tämä olisi tehokkain keino vähentää niin nuorten kuin myös työttöminä olevien opettajien työttömyyttä.

Ed. O. Ojala: Arvoisa puhemies! Aivan ensiksi kannatan ed. Stenius-Kaukosen tekemää lepäämäänjättämisehdotusta toisen lakiesityksen osalta. Edelleen kannatan ed. Skinnarin tekemää lausumaehdotusta.

Työttömyys on tämän yhteiskunnan kaikkein vakavin ongelma. Viitataan tässä yhteydessä professori Ilkka Niiniluodon puheenvuoroon, jonka hän käytti Suomen henkinen tila ja tulevaisuus-tilaisuudessa aivan hiljattain. Hän totesi siellä muun muassa: ” -- lähellämme on varoittavia esimerkkejä siitä, miten yhteiskuntamoraalin haperuminen voi nopeastikin rapauttaa sosiaalisen järjestelmän ja johtaa luhistumispiteeseen. Räjähdysherkkyuden kasvusta, korkealta pudonneen keskiluokan hermostumisesta ja sen myötä yhteiskunnallisen tasapainon huojumisesta on meilläkin jo nähtävissä merkkejä, jotka varmasti vielä lisääntyvät laajenevan työttömien joukon tippuessa peruspäivärahan varaan.” Näinhän tulee käymään ensi vuonna.

Ed. U. Anttila: Arvoisa puhemies! Myös minä olen näiden lakiehdotusten hylkäämisen kannalla, ja mikäli ne tulevat hyväksytyiksi, ed. Skinnarin esittämän perustelulausuman kannalla.

Pidän sinänsä valitettava sitä, että työmarkkinatukipaketista käydyt neuvottelut hallituksen kanssa kariutuivat. Oppositiolla oli esitettävänä lukuisia ehdotuksia, joilla olisi voitu muuttaa työttömyysturvajärjestelmää nykyistä aktiivommaksi. Näillä ehdotuksilla olisi myös poistettu niitä epäkohtia, jotka liittyvät hallituksen esitykseen ja valiokunnan mietintöön, joka siis sisältää lukuisia työttömiä eriarvoistavia elementtejä.

Arvoisa puhemies! Toivon, että työttömyysturvan jatkovalmisteluissa, jatkoesityksissä, joita tehdään, otettaisiin paremmin huomioon ne sei-

kat, joita oppositio on esittänyt ja joita sosiaali- ja terveysvaliokunta on aiemmissa mietinnöissään esittänyt siitä, että työttömille tarjottaisiin paremmat mahdollisuudet toimeliaisuuteen, kuten opiskeluun, sinä aikana, kun he ovat työttöminä. Vain tällä lailla voidaan estää kansan kahtiajako niihin ihmisiin, jotka jäävät pitkäksi aikaa toimeleaisuuden, työn, ulkopuolelle, ja niihin, joilla vielä on mahdollisuus olla palkkatyössä.

Ed. Tenillä: Herra puhemies! Esitys työmarkkinatueksi on yksi törkeimpiä, mitä porvarihallitus on tehnyt. Siinä lähdetään liikkeelle siitä, että työttömyysturvaa todella rajusti huononetaan hyvin monilta ratkaisevilta ja tärkeiltä osiltaan. Onneksi tässä tuli kuitenkin vastaan eräiden pahimpien esitysten osalta ensinnäkin perustuslaki ja toisaalta mahdollisuus jättää lakisäätöiseen perusturvaan kajoaminen lepäämään. Vielä pidemmälle olisi hallitus mennyt ja yrittä mennä, mutta nämä tulivat vastaan, ja oppositio onneksi löysi riveissään yksimielisyyden ja näin saadaan tiettyjä heikkennyksiä pois sen ansiosta, että on saatu tämä rintama aikaiseksi eikä hallitus pystynyt sitä pirstomaan.

Tässähän saadaan aikaan se, että odotusaika lyheni, ennen kuin päästään työmarkkinatuen piiriin, lapsikorotukset saatiin pelastettua ja ikärajaa ei pystytty nostamaan 17:stä 18 vuoteen. Mikä tärkeätä, päivärahan kokonaan katkaiseminen, joka oli sellainen suuri tavoite, saatiin nyt estettyä eli ei tule tilannetta, jolloin mennään kassalta sossulle, mikä oli tarkoitus. Minusta tässä on nyt näyttö siitä, miten täällä oppositio yhteisvoimin pystyy vaikuttamaan, jos me saamme rivit kasaan. Nämä ovat tärkeitä saavutuksia, joista varsinkin arvostan sitä — no, kaikkia niitä pitää arvostaa, vähäinkin korjauksia ja parannuksia — että ei ole saatu poikki työttömyysturvan kesto eli kassalta sossulle -ideaa hallitus ei saa läpi. Se on minusta suuren luokan kysymys, sillä siinä olisi voitu nipistää aina kuukausi kuukaudelta ja vuosi vuodelta alemmas sitä, minkä veran työttömyysturva kestää.

Tässä on otettu nyt todella iso periaatteellinen kanta, että työttömyysturva on hallitusmuodon 6 §:n suojeluksessa. Tämä kansa juontaa siitä keskustelusta ja niistä aikaisemmista tilanteista, jolloin me vaadimme tähän maahan täystyöllisyyttä. Sellainenkin aika oli, ja vasemmistoliihto kyllä sitä vaatii edelleenkin ja tulee siitä omat esityksensä tekemään. Silloin meille vastattiin, että vuonna 72 hallitusmuotoon tullut lisäys, joka velvoittaa hallituksen huolehtimaan siitä, että jo-

kaisella Suomen kansalaisella on oikeus tehdä työtä, tulkitaan siten, että työttömyysturva on se, mikä tavallaan takaa tämän oikeuden. Näinhän perustuslakivaliokunta tuli onneksi — tässä tilanteessa voi sanoa jo: onneksi — aikanaan kantaa ottaneeksi. Nyt tämä tulkinta sai aikaan sen, etteivät perustuslakivaliokunnan jäsenet voineet lähteä siitä, että työttömyysturva voidaankin katkaista ja ihminen heittää kokonaan tämän systeemin ulkopuolelle. Tätä pidän tärkeänä saavutuksena.

Herra puhemies! Työmarkkinatukeen sisältyy edelleen suuria heikkouksia. Sitä ei kannata kunnistella ollenkaan. Se tuki on vain 116 markkaa päivältä. Se on tarveharkintainen osalta aikaa. Tarveharkinta tulee taas siellä loppupäässä tai keskivaiheilla, kun oli aluksi ajatuksena, että 300 päivää olisi kokonaan tarveharkinnasta vapaata eli saisi edes sen 116 markkaa siltä ajalta. Mikä jää edelleen voimaan, on se, että työmarkkinatu- en aikana työllistäminen tapahtuu ilman työsuhdetta. Yhä edelleen tämä perusheikkous tässä esityksessä on.

Shän johtaa siihen, että ensinnäkin työttömyysturvalle pääsyn ongelma tai paluun ongelma jää edelleenkin olemaan, koska työttömyysturvaan tarvittavia päiviä ei kerry, kun ei ole työsuhdetta. Sitten tästä seuraa se, että tähän maahan ollaan tätä kautta edelleenkin, ja valitettavasti siinä emme pystyneet näköjään mitään tekemään, luomassa kahdenlaiset työmarkkinat. Työmarkkinatuella olevat ihmiset voidaan määrätä töihin 116 markalla. Sinne on sitten mentävä. Kerran voi kieltäytyä. Sen jälkeen jos kieltäytyy, tulee karenssia kuusi viikkoa, ja taas pitää tämän systeemin lähteä pyörimään uudelleen. Tämä voi johtaa ja tulee varmasti johtamaan ihan ilman muuta selvään keinotteluun.

Minä ajattelen esimerkiksi jotain matkailualan yritystä jossain Ylläksellä, otetaan ihan konkreettinen esimerkki. Se on sesonkiluonteista työtä. Ei sinne tulla palkkaamaan, näin minä ajattelen, ”normaalialia työvoimaa” työehtosopimuksen mukaisin eduin muutamaksi kuukau- deksi. Soitetaan työvoimatoimistoon ja pyydetään työmarkkinatuella olevia ihmisiä. Saadaan nämä ilmaiseksi, ja nämä ihmiset joutuvat menemään 116 markalla tekemään sellaista työtä, josta normaalisti saisi monta sataa markkaa enemmän päivältä, jos olisi työehtosopimuksen mukaisen työsuhteen piirissä. Tällainen ongelmahan tähän jää.

Näin meille ruvetaan tekemään halpatyövoimaa. Tässä on nyt kyllä kova haaste ammattiyh-

distysliikkeelle, mitä tämän ongelman kanssa tehdään, kun tällainen kirraus ja pelin paikka on nyt työnantajille annettu. Siis tässä tarjotaan työnantajille ilmaista työvoimaa ja toisaalta työntekijöiden keskuuteen syntyy halpatyövoimaryhmä. Tätä perustellaan kauniilla periaatteella, että tulee mahdollisuus mennä töihin ja aktivoitudaan jne. Okei, kaikki oikein, mutta tehdään kaikki se työsuhteen piirissä. Minkä takia työsuhdetta? Siinä se suuri kysymys juuri onkin, ja sitä minä kritisoin jyrkästi edelleenkin ja tulen varmasti aina kritisomaan. Tässä on selvä ideologinen ajattelutapa pohjalla.

Kun oli työllisyyslain velvoittavuus voimassa, työ oli työsuhteista, ja siitä saatiin kohtuupalkka, ei hääppöinen, mutta kohtuullinen kuitenkin. Nyt mennään 116 markalla töihin. Ne, jotka tämän esityksen puolesta äänestävät, äänestävät tältä osin halpatyövoiman luomisen puolesta. Muistakaa se!

Ed. N o r d m a n : Herra puhemies, herr talman! Målsättningen för arbetsmarknadsstödet bör framför allt vara att aktivera arbetslösa. Någonting som i första hand bör ske genom att erbjuda arbete i någon form.

Päätavoitteena tulee edelleen olla ensisijaisesti mahdollisimman monen työttömän työllistäminen ja toissijaisesti harjoittelun ja koulutuksen tarjoaminen. Näin varmasti useimmat työttömät itsekin näkevät tilanteesta, ja tämä olisi hyödyllistä tuotannon ja kansantalouden kannalta. Kaikkia mahdollisuuksia onkin tässä mielessä kokeiltava.

Tämän vuoksi haluan viitata työasiainvaliokunnan vaatimukseen sen selvittämisestä, miten väliaikaisena ratkaisuna erittäin huonon työllisyystilanteen parantamiseksi voitaisiin työttömien saamia työttömyyskorvauksia käyttää tukena työttömien työllistämiseen osana palkkausta. Tämä voisi merkitä työttömälle mahdollisuutta tarjota työttömyyskorvauksensa työnantajalle, joka sitoutuu tarjoamaan työtä ja maksamaan normaalin palkan, ja korostan tätä normaalia palkkaa. Tietenkin tällaiset tukitoimenpiteet vääristävät helposti kilpailua, vaikka kyseessä olisikin normaali palkka. Tämän vuoksi työasiainvaliokunta korostaa toimenpiteiden väliaikaisuutta, mutta kuten sanottu, uusia mahdollisuuksia on kokeiltava tällaisessa tilanteessa, jossa olemme. Toivon todella, että hallitus tarttuu tällaiseen vaihtoehtoon.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Oikeastaan ed. Nordmanin puheenvuoroon ja samalla ed. Skinnarin puheenvuoroon haluan todeta, että koulutus ylläpitää ja varmasti jopa lisääkin ammattitaitoa. Eräs merkitys sillä on myöskin se, että se täyttää sitä henkistä tyhjiötä, joka on työttömänä olevalla ihmisellä sosiaalisen yhteisön, työyhteisön, ympäriltä kadottua. Se täyttää tätä henkistä puolta.

Mutta koulutus on aina korviketta työlle. Se on kuin pettuleipää ruisleivän rinnalla. Se ei koskaan korvaa työtä, jonka tarkoitus on tuotannollinen. Sen vuoksi kyllä syvin pyrkimys on tietysti se, että me saamme kulutuskysynnän tavalla tai toisella liikkeelle tässä maassa, saadaan tavara-ruuhkat purettua, että saadaan suora yhteys tuotannosta kulutukseen. Silloin on normaali työllistävä vaikutus olemassa. Nämä ovat koulutuspuolella, niin kuin sanoin, ammattitaidon ylläpitämistä, ehkä vähän lisäämistä ja henkisen tyhjiön täyttämistä, mikä on hyvin tärkeä asia. Mutta ei saa luopua ja ajatella, että se tulee olemaan tulevaisuuden työtä, koulutus ja opiskelu. Se on kuin pettuleipää ruisleivän rinnalla.

Ed. Rimmeri: Arvoisa puhemies! Työmarkkinatukiasian kohdalla kiinnittäisin huomiota vielä nuorten ihmisten sortamiseen taikka ei yksistään nuorten vaan sanotaan kotona asuvien. On aika käsittämätöntä, että 116 markan työmarkkinatukisummaa kotona asuvien osalta vielä leikataan 40 prosentilla. 69,60 markkaa saisi työmarkkinatukea esimerkiksi kotonaan asuva vaikka aikamiespoika taikka aikamiestyttö. Ovatkohan asian valmistelijat ja arvoisat hallituspuolueiden kansanedustajat lainkaan ajatelleet sitä, että siinä samassa kodissa voivat olla vaikka molemmat vanhemmat työttöminä tai siellä voi olla koulutettavia sisaruksia tai siellä voi olla kovin paljon asuntovelkoja taikka siellä kotitaloudessa voi asua vaikka hyvin pienellä eläkkeellä oleva isä tai äiti, jonka eläkeindeksinkin tämä hallitus viime viikolla päätti olla toteuttamatta? Minusta tämä asia koskettaa hyvin vakavasti ihmisten perusturvaa, ja olin todella hämmästynyt siitä, että perustuslakivaliokunnan kannanotto tältä osin oli sen suuntainen, että tämä ei olisi perusturvaan puuttumista, kun 116 markasta leikataan 40 prosenttia.

Kokonaisuudessaan työmarkkinatukiasia pitää sisällään hyvin paljon vielä puutteellisuksia, esimerkiksi juuri sen, että työsuhdetta ei olisi olemassa silloin, kun työssä ollaan. Olen aivan samaa mieltä kuten edellä ed. Tennilä siitä, että

on tulossa hyvin hyvin helposti kahdet työmarkkinat, ja työnantajat ovat mielestäni myöskin joutumassa hyvin eriarvoiseen asemaan, mihin kannattaisi kiinnittää huomiota.

Ed. Laine: Herra puhemies! Perustuslakivaliokunnan lausunto saattaa moniltakin osin olla arvostelun alainen. Kiinnitän huomiota siihen, että lausunnossa on vastalauseita, sanoisin ko, toiseen suuntaan seitsemän edustajan allekirjoittamana ja sitten vielä toiseen suuntaan valiokunnan puheenjohtajan ja ed. Varpasuon vastalause.

Mutta tämän puheenvuoron pyysin nimenomaan sen vuoksi, että vähän äkkiä tässä joutuu palauttamaan viimevuotista tilannetta muistiin. Silloin oli kysymys siitä, että työttömyysturvan odotusaika oli hallituksen esityksessä neljä kuukautta. Kuudesta viikosta neljään kuukauteen ehdotettiin korotettavaksi, ja perustuslakivaliokunta totesi sen, jos nyt oikein muistan, lepäämään jätettäväksi. Sitten tuo määrä muutettiin kolmeksi kuukaudeksi, minkä silloinen perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja edelleen totesi olevan myös lepäämään jätettävissä. Mutta kun eduskunnassa ei ollut riittävästi niitä, jotka olisivat olleet esityksen lepäämään jättämisen kannalla, niin eduskunta hyväksyi tuon hallituksen esityksen. Mutta minun käsitykseni on se, ettei tällä voitu tehdä tyhjäksi lepäämäänjättämissäännöstön sitä kohtaa, josta kysymys oli. Näin ollen minun mielestäni tämä nyt ehdotettu kolmen kuukauden odotusaika on tälläkin kertaa lepäämään jätettävissä, aivan siten kuin ed. Stenius-Kaukonen puheenvuorossaan ehdotti.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. Skinnarin kannattamana ehdottanut, että toisessa käsitellyssä päätetyt lakiehdotukset hylättäisiin.

Lisäksi on ed. Stenius-Kaukonen ed. O. Ojalan kannattamana ehdottanut, että toinen lakiehdotus, mikäli se tulee hyväksytyksi, jätettäisiin lepäämään.

Ed. Skinnari on ed. O. Ojalan kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että hallitus kiirehtii toimiaan vähintään 40 000 työttömän nuoren koulutuspaikkojen perustamisesta eri puolille Suomea."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Ed. Stenius-Kaukosen tekemästä lepäämäänjättämisehdotuksesta totean, että perustuslakivaliokunnan lakiehdotusten säätämisyjärjestyksestä antama lausunto ja sosiaali- ja terveysvaliokunnan lakiehdotuksiin tekemät muutokset sekä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n 7 momentin säännös huomioon ottaen en katso voivani ottaa lepäämäänjättämisehdotusta käsiteltäväksi.

Keskustelu puhemiehen menettelystä:

Ed. Stenius - Kaukonen: Herra puhemies! Ehdotan, että puhemiehen menettely lähetetään perustuslakivaliokunnan tutkittavaksi.

Jos nyt tämä tulkinta hyväksytään, tästä seuraa se, että meillä ei ole mitään toimeentulon lakisäätteistä perusturvaa, mitään tasoa, mikä katsotaan turvatuksi. Jos on kahden kolmasosan enemmistö lepäämään jätettävässä asiassa, jos siitä tulee aina pohjataso, tällä tavalla toimeentulon lakisäätteen perusturva voidaan purkaa kokonaisuudessaan. Tätä menettelyä ei voida pitää hyväksyttävänä. Perustuslakivaliokunnan pitäisi tämä ratkaista eikä perustuslakivaliokunnan sihteerin ja eduskunnan muun sihteeristön. Tämä on niin iso periaatteellinen kysymys, että tämä on perustuslakivaliokunnan selvitettävä. Se pystyy tähän nopeasti ottamaan kantaa. Ei meillä ole toimeentulon lakisäätteistä perusturvaa, jos tämä menettely hyväksytään.

Ed. Tennilä: Herra puhemies! Minä kannatan ed. Stenius-Kaukosen ehdotusta.

Tällä tulkinnalla todellakin toimeentulon lakisäätteen perusturva voidaan sulattaa kokonaan pois. Jos edellinen päätös on perustelu sille, mikä on huononnuksen raja seuraavaan, niin kun on muutama vuosi näin edetty, ollaan nolllilla. En tiedä, mitä sitten tehdään, kun on nollaesitys ja aletaan vielä siitäkkin mennä eteenpäin. Tällä tavalla sulatetaan koko perusturvan käsite pois, jos puhemiehen menettely nyt hyväksytään.

Ed. Skinnari: Herra puhemies! Kannatan sitä, että puhemiehen menettely lähetetään perustuslakivaliokuntaan, koska tässä on todella epäselviä kohtia.

Keskustelu puhemiehen menettelystä julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. Tennilän kan-

nattamana ehdottanut, että eduskunta ei tyytyisi puhemiehen menettelyyn, vaan että menettely lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy puhemiehen menettelyn, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on ed. Stenius-Kaukosen ehdotus hyväksytty.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 88 jaa- ja 61 ei-ääntä; poissa 50. (Ään. 17)

Eduskunta on hyväksynyt puhemiehen menettelyn.

Toinen varapuhemies: Nyt on äänestettävä toisessa käsittelyssä päätettyjen, hallituksen esitykseen ja sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöön sisältyvien lakiehdotusten hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on lakiehdotukset hylätty.

Toinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Ala-Harja, Ala-Nissilä, Anttila S-L., Antvuori, Aula, Björkenheim, Dromberg, Enestam, Heikkinen, Hiltunen, HUUHTANEN, HÄKÄMIES, Ihamäki, Isohookana-Asunmaa, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Järvilahti, Kaarilahti, Kalli, Kallis, Kankaanniemi, Karhunen, Kemppainen, Kivelä, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korkeaoja, Korva, Koski, Kuittinen, Kääriäinen, Laakkonen, Lahtinen, Laivoranta, Lamminen, Laukkanen M., Lehtosaari, Leppänen J., Liikkanen, Lindqvist, Linnainmaa, Louvo, Malm, Markkula, Mattila, Moilanen, Morri, Mäki-Hakola, Mölsä, Niinistö, Nordman, Norrback, Ollila, Paloheimo, Pekkarinen, Pelttari, Perho-Santala, Pietikäinen M., Pietikäinen S., Puhakka, Rauramo, Renko, Renlund, Rossi, Rusanen, Ryyänänen, Saapunki, Saari, Saastamoi-

nen, Salolainen, Sasi, Savela, Seivästö, Suhola, Taina, Takala, Tiuri, Toivonen, Turunen, Vanhanen, Vihriälä, Viinanen, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Väistö, Westerlund, Zyskowitz ja Ääri.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Aittoniemi, Anttila U., Apukka, Astala, Backman, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hassi, Hautala, Helle, Hurskainen, Hämmäläinen, Iivari, Jurva, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Korhonen, Koskinen, Laakso, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Laine, Laitinen, Luhtanen, Luttinen, Luukkainen, Muttillainen, Myller, Mäkelä, Mäkipää, Nikula, Nyby, Ojala A., Ojala O., Polvinen, Puisto, Pulliainen, Pykäläinen, Rask, Rimmi, Rinne, Roos T., Savolainen, Sepänen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Tennilä, Tuomioja, Tykkyläinen, Törnqvist, Ukkola, Vehkaoja, Viljamaa, Vistbacka, Vähäkangas, Vähänäkki ja Wahlström.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aho E., Aho R., Alaranta, Alho, Andersson, Bell von, Biauudet, Donner, Gustafsson, Jaakonsaari, Jääskeläinen, Jätteenmäki, Kanerva, Kauppinen, Kuuskoski, Laukkanen V., Laurila, Lax, Lehtinen, Leppänen P., Lindroos, Lipponen, Louekoski, Metsämäki, Näsi, Paakkinen, Paasio, Pesälä, Pokka, Polvi, Pura, Rajamäki, Ranta, Rehn E., Rehn O., Riihijärvi, Roos J., Rätty, Rönnholm, Röntynen, Saario, Suhonen, Uosukainen, Urpilainen, Varpasuo, Vuoristo ja Väyrynen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 91 jaa- ja 61 ei-ääntä; poissa 47. (Ään. 18)

Eduskunta on hyväksynyt toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Nyt on päätettävä perusteluja koskevasta ed. Skinnarin ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Skinnarin ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 90 jaa- ja 61 ei-ääntä; poissa 48. (Ään. 19)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Eduskunta yhtyy sosiaali- ja terveystieteiden ehdotukseen toivomusaloitteiden hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

10) Ehdotus laiksi pienyrittäjän vuosilomarahasta annetun lain soveltamatta jättämisestä

Kolmas käsittely, ainoa käsittely

Hallituksen esitys n:o 54

Toivomusaloitteet n:ot 1029, 1059, 1073, 1146, 1158, 1271, 1348 ja 1352/1991 vp

Sosiaali- ja terveystieteiden mietintö n:o 49

Toinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta. Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteista.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Ehdotan, että valiokunnan mietintöön sisältyvä lakiehdotus hylätään ja että budjettiin otetaan tarvittavat määrärahat, jotta pienyrittäjille voidaan maksaa vuosilomarahaa myös ensi vuonna ja sitäkin seuraavana vuonna, jota varten tarvitaan rahat vasta seuraavan vuoden budjetissa.

Valiokunta on muuttanut esitystä. Hallitus esitti, että koko pienyrittäjien vuosilomarahalaki olisi kumottu. Valiokunta muutti sitä nyt niin, että kahdelta seuraavalta vuodelta vuosilomarahaa ei pienyrittäjille maksettaisi lainkaan. Ne pienyrittäjät, jotka ovat tämän piirissä olleet, ovat todella pieniä yrittäjiä ja näin tämä heikennys vie kaikkein heikoimmassa asemassa olevilta.

On tämäkin aika erikoista, että kaiken sen kädenväännön jälkeen, mitä koko syksyn tämän asian tiimoilla on ollut — tähän annettiin jo

kevällä, silloin sitä ei edes ruvettu käsittelemään — lopputulos oli se, että käytännössä pienyrittäjien vuosilomaraha viedään. Ihmettelen niitä pienyrittäjien edustajia, jotka täällä ovat tähän asti kauniisti puhuneet, mutta ehkä he osoittavat yritystystävällisyytensä äänestämällä meidän mukamme lain hylkäämisen puolesta.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Suominen.

Ed. S k i n n a r i : Herra puhemies! Kannatan ed. Stenius-Kaukosen hylkäysehdotusta.

Minustakin on todella käsittämätöntä se, että erällä yrittäjillä, jos maatalousyrittöystoiminta tässä mielessä on yrittöystoimintaa, vastaava summa on tänä vuonna noussut 1,4 miljardiin markkaan lisäbudjettien kanssa. Tosin viime syksynä todettiin, että se on 1,1 miljardia, jotta maatalousyrittäjät osallistuisivat tulojen ja etujen leikkaukseen, mutta lisäbudjeteilla tämä on rikottu.

Siinä kokoomus on mukana, mutta kun puhutaan pienyrittäjistä, joista kokoomus on täällä toittanut vuosikymmeniä, niin edes näitä muutamia kymmeniä miljoonia markkoja tähän toimintaan ei löydy, jotta pienyrittäjä voisi pitää edes jossakin määrin lomaa. Tämä on hyvin merkittävä asia myös siinä mielessä, että kun ministeri Salolaisen johdolla ollaan Eurooppaan menemässä, niin siellä pienyrittöystoiminta kaikilla tavoin on paljon arvostetumpaa kuin meillä täällä Suomessa. Tämän takia tuntuu todella käsittämättömältä, että kokoomus tässä asiassa on käyttäytynyt niin kuin on käyttäytynyt. Uskoisi näiden kaikkien puheiden perusteella, että kokoomuksesta löytyy sentään jonkin verran pienyrittäjien asian ajajia tässäkin tapauksessa.

Ed. M ä k i p ä ä : Arvoisa puhemies! Haluan myös lyhyesti ihmetellä, että maamme oikeistohallitus näkee pienyrittäjät suorastaan rosvoina. Kyllä täytyy ihmetellä, että pienyrittäjät ja esimerkiksi maatalousyrittäjät ovat tässä aivan eri asemassa. (Ed. Rinne: Eiväthän he yrittäjiä ole maataloudessa!) Nythän lomaraahan oikeutettuja olisi ollut 30 000. Hallitus perusteluissaan mainitsee, että tämä on niin vähäpätöinen ja pieni asia, mutta kyllä ainakin pienyrittäjiltä on saanut ihmetystä, kuinka maamme oikeistohallitus tekee pienyrittäjiä kohtaan juuri tällaisia lakeja. Huomenna on odotettavissa lisää pienyrittäjien rankaisulakeja. Pitäisi miettiä, mitä hallitus todella tekee.

Ed. H a l o n e n : Arvoisa puhemies! Nyt käsiteltävänä oleva pienyrittäjien vuosilomaraha varmasti kuuluu niihin vanhoihin sinipunahallituksen virheisiin, joita tämä hallitus haluaa nyt pyyhkäistä pois.

Minä jäin ihmettelemään sitä, että kokoomus kuitenkin koko oppositio kautensa ajan puolusti pienyrittäjien asemaa ja väheksyi niitä tekoja, joita silloiset hallitukset tekivät pienyrittäjien vuosilomarahan puolesta. Tulee olemaan hyvin mielenkiintoista jatkossa seurata niitä puheita, niitä vetoamuksia ja väitteitä erityisesti verrattuna historiallisesti niihin sopimuksiin, joita tehtiin maanviljelijöiden osalta samasta asiasta. On mitä mielenkiintoisinta koettaa kertoa pienyrittäjille sitä, millä tavoin kokoomus nyt hallituksessa ollessaan säästää pienyrittäjillä, mutta ei pysty puuttumaan maanviljelijöiden vastaaviin etuuksiin. Kaikkien pitää säästää mutta kovin eri tahdissa nähtävästi.

Ed. L u u k k a i n e n : Arvoisa puhemies! Tämä esityshän on vain yksi johdonmukainen toimenpide hallituksen talouspoliittisissa linjoissa. Hallitus ilmeisesti laskee sen varaan, että kun se politiikallaan tappaa kaikki pienyrittäjät, niin sen jälkeen ei tarvitse maksaa pienyrittäjille lomaraahaakaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. Skinnarin kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on lakiehdotus hylätty.

P u h e m i e s : Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Ala-Harja, Ala-Nissilä, Antvuori, Aula, Björkenheim, Dromberg, Enestam, Heikkinen, Hiltunen, Huuhtanen, Häkämies, Ihamäki, Isohookana-Asunmaa, Jansson, Jokiniemi, Jouppi, Järvilahti, Kalli, Kallis, Kankaanniemi, Karhunen, Kivelä, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korkeaoja, Korva, Koski, Kuittinen, Kääriäinen,

Laakkonen, Laivoranta, Lamminen, Laukkanen M., Lehtosaari, Leppänen J., Liikkanen, Lindqvist, Linnainmaa, Louvo, Malm, Markkula, Moilanen, Morri, Mäki-Hakola, Mölsä, Niinistö, Nordman, Norrback, Ollila, Pekkarinen, Pelttari, Perho-Santala, Pesälä, Pietikäinen M., Pietikäinen S., Rauramo, Renko, Renlund, Rossi, Rusanen, Ryyänen, Saapunki, Saari, Saastamoinen, Salolainen, Sasi, Seivästö, Suhola, Taina, Takala, Tiuri, Turunen, Vanhanen, Viinanen, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Väistö, Westlund, Zyskowitz ja Ääri.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Aittoniemi, Anttila U., Apukka, Astala, Backman, Bell von, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hasi, Hautala, Helle, Hurskainen, Hämäläinen, Iivari, Jurva, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Korhonen, Koskinen, Laakso, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Lahtinen, Laine, Laitinen, Luhtanen, Luttinen, Luukkainen, Mutttilainen, Myller, Mäkelä, Mäkipää, Nikula, Nyby, Ojala A., Ojala O., Paloheimo, Polvinen, Puisto, Pulliainen, Pykäläinen, Rimmi, Rinne, Roos T., Savela, Savolainen, Seppänen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Tennilä, Tuomioja, Tykkyläinen, Törnqvist, Ukkola, Vehkaoja, Viljamaa, Vistbacka, Vähäkangas ja Wahlström.

”Tyhjää” äänestää ed. Puhakka.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aho E., Aho R., Alaranta, Alho, Andersson, Anttila S-L., Biaudet, Donner, Gustafsson, Jaakonsaari, Jääskeläinen, Jääteenmäki, Kaarilahiti, Kanerva, Kauppinen, Kempainen, Kuuskoski, Laukkanen V., Laurila, Lax, Lehtinen, Leppänen P., Lindroos, Lipponen, Louekoski, Mattila, Metsämäki, Näsi, Paakkinen, Paasio, Pokka, Polvi, Pura, Rajamäki, Ranta, Rask, Rehn E., Rehn O., Riihijärvi, Roos J., Rätty, Rönholm, Röntynen, Saario, Suhonen, Toivonen, Uosukainen, Urpilainen, Varpasuo, Vihriälä, Vuoristo, Vähänäkki ja Väyrynen.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 82 jaa- ja 63 ei-ääntä, 1 tyhjää; poissa 53. (Ään. 20)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta yhtyy sosiaali- ja terveystieteiden ehdotukseen toivomusaloitteiden hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

11) Ehdotus laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 250

Sosiaali- ja terveystieteiden mietintö n:o 51

Suuren valiokunnan mietintö n:o 6

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n : Herra puhemies! Sairausvakuutuslakiin tehdään muutokset, jotka merkitsevät valiokunnan tekemistä parannuksista huolimatta lääkekulujen kasvamista. 100 prosentin lääkekorvausryhmään tulee 25 markan omavastuu, siis 100 markkaa vuodessa. Vielä pahempaa on se, että nykyisin 80-prosenttisesti korvattavat lääkkeet pudotetaan 75 prosentin korvausluokkaan ja myös niihin tulee ensin 25 markan omavastuu.

Hallituksen tarkoitus oli myös pudottaa lukuisia lääkkeitä ilmaisilääkkeistä tähän uuteen 75 prosentin korvausluokkaan. Jos näin tapahtuu, se merkitsee huomattavaa lääkekulujen kasvua määrättyissä sairauksissa. Nyt valiokunta on tehnyt ponnin, että näitä lääkkeitä ei saa siirtää alempaan korvausluokkaan ilmaisilääkeryhmästä. Mutta erityisesti hallituspuolueiden on hyvin tarkoin vartioitava sitä, että pontta noudatetaan, kun valtioneuvoston päätös annetaan, koska tällä hetkellä siitä ei ole mitään muuta taetta kuin valiokunnan tekemä ponsi, joka nyt tulee tietysti eduskunnan ponneksi, kun tämä mietintö hyväksytään.

Tässä on kuitenkin niin paljon heikennyksiä, vaikka joitakin parannuksia on, että me emme voi tätä hyväksyä, vaan tämä pitäisi valmistella uudelleen. Sen vuoksi ehdotan, että lakiehdotus hylätään.

Ed. O. O j a l a : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Stenius-Kaukonen tekemää hylkäysehdotusta.

Toteaisin myös, että hallituksen piirissä oli kaavailuja sen suuntaisesti, että 100-prosenttises-

ti korvattavista mm. vaikean psykoosin ja muiden vaikeiden mielenterveyden häiriöiden, mstaudin, epilepsian, glaukooman, rintasyövän, eturauhassyövän, leukemian, eräiden gynekologisten syöpien ja monen muun sairauden lääkkeet olisi siirretty alempaan korvausluokkaan. Tämä olisi, arvoisat kansanedustajat, tapahtunut täysin tämän salin ulkopuolella valtioneuvoston omin toimenpitein. Onneksi valiokunta tässä suhteessa oli valppaana, ja kuten mietinnöstä käy ilmi, sinne on sisällytetty ponsi. Mutta kun kuulimme ministeri Viinaseen puheenvuoron, jossa hän ilmoitti, että ponsilla ei ole mitään merkitystä, nyt tietysti täytyy olla hyvin huolissaan siitä, käykö tässäkin tapauksessa niin, että tämä hallitus kehittää todella lähteä pudottamaan 100-prosenttisesti korvattavista lääkkeistä huomattavan määrän pois 100 prosentin korvauksen piiristä. Se nimittäin kyllä tulisi merkitsemään sitä, että kustannukset yhteiskunnassa monelta osin kasvaisivat, koska sairaalahoitojaksoja tulisi runsaasti monien potilasryhmien osalta, mikäli näin menetellään.

Ed. Polvi merkitään läsnä olevaksi.

Ed. U. A n t t i l a : Arvoisa puhemies! Toisen käsittelyn yhteydessä tein ehdotuksen, jossa sairausvakuutusjärjestelmää ja lääkekorvauksia olisi kustannusneutraalilla tavalla muutettu eikä olisi tullut vähennyksiä, joita hallitus on esittänyt.

Pitkin hampain olen kuitenkin valmis esityksen tässä käsittelyssä hyväksymään, kun todellakaan takuita siitä, että rahoja tähän saataisiin, ei ole ja koska vaarana on se, miten kävisi valiokunnan ponnin. Siinä yhteydessä jos lakiehdotus hylättäisiin, sen asema olisi hieman vaakalaudalla. Ponsihan on olennainen juuri niiltä osin, että nimenomaan kalliita 100-prosenttisesti korvattavia lääkkeitä ei siirrettäisi 75-prosenttisesti korvattaviin. Pidän tätä kysymystä erittäin keskeisenä terveyspoliittisesti, koska nämä ovat erittäin välttämättömiä lääkkeitä ja usein hyvin kalliita. Toivon, että tämä yksiselitteisesti jää eduskunnan kannaksi tässä asiassa.

Sinänsä suhtaudun kriittisesti sairausvakuutuksen heikennyksiin kaiken kaikkiaan ja erityisesti lääkekorvausten heikennyksiin, jotka saattavat johtaa tilanteeseen, jossa terveydenhuollon kustannukset kaiken kaikkiaan kasvavat.

Ed. T a i n a : Arvoisa puhemies! Ed. O. Ojala totesi, että tämä asia jää eduskunnan ponnin varaan ja että ponsilla ei olisi ollut aikaisemmin kovin paljon merkitystä. Hän on aivan oikeassa siinä, että näin usein on. Mutta tähän lisärahaan, jonka pitäisi näkyä sairausvakuutuksen toteuttamisessa, liittyy poliittinen sopimus. Kyllä me hallituspuolueiden kansanedustajat vielä toistaiseksi luotamme siihen, että ministerit pitävät poliittisista sopimuksista kiinni. Jos eivät pidä, se on sitten kokonaan toinen juttu.

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n : Herra puhemies! Tässä on mainittu useita lääkeryhmiä, jotka hallituksen oli tarkoitus siirtää alempaan erityiskorvattavien luokkaan. Ed. O. Ojala puheenvuorossaan näitä mainitsi, mutta hän ei maininnut diabeteksen hoitoon käytettäviä oraalisia lääkkeitä eli tabletteja. Hallituksen tarkoituksena oli myös pudottaa nämä alempaan korvausluokkaan, jossa omavastuu on 25 markkaa ja 75 prosenttia ylimenevältä osalta tulee korvausta. Tuntuu nyt jossain määrin olevan vieläkin epäselvää, mitä hallituksen keskinäisissä neuvotteluissa on tästä sovittu.

Valiokunnan mietinnön lausuma edellyttää, että myöskin tabletit diabeteksen hoitamisessa säilytetään kokonaan korvattavissa lääkkeissä. Siis omavastuu 25 markkaa tulisi, mutta niitä ei siirretä alempaan korvausluokkaan. Erityisesti tämän osalta oletan, että Diabetesliiton valtuuston jäsenenä edustajat Taina, Väistö ja Jäätteenmäki tästä huolehtivat. Ed. Savolainen tietysti varmasti omalta osaltaan on valmis siihen, mutta hän on opposition edustaja.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. O. Ojalan kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on lakiehdotus hylätty.

P u h e m i e s : Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Ala-Harja, Ala-Nissilä, Anttila S-L., Anttila U., Antvuori, Aula, Backman, Bell von, Björkenheim, Dromberg, Enestam, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hassi, Hautala, Heikkinen, Hiltunen, Hurskainen, Huuhtanen, Häkämies, Hämäläinen, Ihamäki, Iivari, Isohookana-Asunmaa, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Järvilahti, Kaari-lahti, Kalli, Kalliomäki, Kallis, Kankaanniemi, Karhunen, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Kempainen, Kivelä, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korkeaoja, Korva, Koski, Koskinen, Kuittinen, Kääriäinen, Laakkonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Lahtinen, Laitinen, Laivoranta, Lamminen, Laukkanen M., Lehtosaari, Leppänen J., Liikkanen, Lindqvist, Linnainmaa, Louvo, Luhtanen, Luttinen, Luukkainen, Malm, Markkula, Mattila, Moilanen, Morri, Muttilainen, Myller, Mäki-Hakola, Mölsä, Niinistö, Nikula, Nordman, Norrback, Nyby, Ojala A., Ollila, Paloheimo, Pekkarinen, Pelttari, Perho-Santala, Pesälä, Pietikäinen M., Pietikäinen S., Puhakka, Puisto, Pulliainen, Pykäläinen, Rask, Rauramo, Renko, Renlund, Rinne, Roos T., Rossi, Rusanen, Ryytänen, Saapunki, Saari, Saastamoinen, Salolainen, Sasi, Savela, Savolainen, Seivästö, Skinnari, Suhola, Taina, Takala, Tiuri, Toivonen, Tuomioja, Turunen, Tykkyläinen, Törnqvist, Ukkola, Vanhanen, Vehkaoja, Vihriälä, Viljamaa, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Väistö, Westerlund ja Ääri.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Aittoniemi, Apukka, Astala, Helle, Jurva, Korhonen, Laakso, Laaksonen, Laine, Mäkelä, Mäkipää, Ojala O., Polvi, Polvinen, Rimmi, Sepänen, Stenius-Kaukonen, Tennilä, Vistbacka, Vähäkangas ja Wahlström.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aho E., Aho R., Alaranta, Alho, Andersson, Biaudet, Donner, Gustafsson, Jaakonsaari, Jääskeläinen, Jätteenmäki, Kanerva, Kauppinen, Kuuskoski, Laukkanen V., Laurila, Lax, Lehtinen, Leppänen P., Lindroos, Lipponen, Louekoski, Metsämäki, Näsi, Paakkinen, Paasio, Pokka, Pura, Rajamäki, Ranta, Rehn E., Rehn O., Riihijärvi, Roos J., Rätty, Rönnholm, Röntynen, Saario, Suhonen, Uosukainen, Urpilainen, Varpasuo, Viinanen, Vuoristo, Vähänäkki, Väyrynen ja Zyskowitz.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 131 jaa- ja 21 ei-ääntä; poissa 47. (Ään. 21)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

12) Ehdotus laiksi Kera Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 274

Talousvaliokunnan mietintö n:o 48

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. L u h t a n e n : Arvoisa puhemies! Tämän lain hyväksymisen tai hylkäämisen yhteydessä on huomattava, että laki sinänsä on hyvä siinä mielessä, että se mahdollistaa Keran avustukset myös yritysten ulkomaiseen toimintaan. Mutta on jälleen kerran huomattava, että hyväksyttäessä 11 § hallituksen esityksen muodossa samalla mahdollistetaan hallituksen esityksen mukaan Etelä- ja Väli-Suomesta näiden alueiden yrittäjiltä pois lisäkorkotuet. Tämä on johdonmukaista politiikkaa jälleen tälle hallitukselle. Erityisesti tässä ihmettelen myös kokoomuslaisten näkökantoja sen suhteen, että yrittäjiltä on viety lisäkorkotuki pois. Mutta koska tämä on kokonaisuutena, ilman 11 §:ää, hyvä, kannatan sen hyväksymistä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

13) Ehdotus laiksi työsopimuslain 4 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 239

Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 12

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. N i k u l a : Arvoisa puhemies! Tätä esitystä tutkaillessaan jää miettimään, minkä tähden se on tuotu tänne. Minkä tähden on nyt tarpeen huonontaa työelämässä työntekijän oikeutta saada työnantajalta kirjallisesti tiedot työsuhteen ehdoista? Ainakaan meille vihreille eikä yleensäkin oppositiolle tämä ei ole selvinnyt valiokuntakäsittelyssä, joten ehdotan, että tämä lakiehdotus hylätään.

Esityksen perusteluissa käsitellään lyhyesti vuokratyötä, jonka eduskunta päätti muuttaa luvanvaraisesta ilmoituksenvaraiseksi. Arvoisa puhemies, ehdotan, että valiokunnan mietinnön vastalauseessa oleva lausumaehdotus myös hyväksyttäisiin. Se tarkoittaa sitä, että vuokratyöntekijöiden asemaa ei nykyisestäään heikennetä ja että tämä taataan kiireellisessä järjestyksessä niin, että muutos voi tulla voimaan yhtä aikaa kuin luvanvaraisuus poistuu.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen perusteluissa ja valiokunnan mietinnössäkään vähän kaarrellen annetaan ymmärtää, että Eta-sopimukseen mahdollisesti liitettävät direktiivit jollakin tavoin puoltaisivat tällaista lainmuutosta. Haluan jyrkästi torjua tämän käsityksen. Mikään näissä direktiiveissä ei pakota Suomea muuttamaan lainsäädäntöä työntekijöiden kannalta huonommaksi. Päinvastoin direktiivi lähtee siitä, että työntekijän asemaa koko ajan kehitetään ja parannetaan. On ilmeistä, että hallitus pyrkii saamaan tämän muutoksen nyt voimaan kiireesti, ennen kuin Eta-sopimus tulee voimaan, jotta Suomen ei tarvitsisi hävetä Eta-jäsenmaiden silmien edessä sitä, että se tekee juuri päinvastaita, kuin mitä Eta-sopimuksen mukaan pyritään tekemään.

Arvoisa puhemies! Tämä lainmuutos tulee lisäämään riitoja, harmeja ja vaivaa työelämässä, kun työnantaja ei enää lyhytaikaisissa työsuhteissa ole velvollinen antamaan selvitystä työsuhteen ehdoista. Nyt tämä velvollisuus työnantajalla on, ja sen vuoksi työnantajankaan näkökulmasta tämä ei ole mikään parannus. Sen vuoksi lakiehdotuksen hylkääminen on mitä perustelluinta.

Ed. R i m m i : Arvoisa puhemies! Tämänkin hallituksen aikana on paljon puhuttu siitä, että työelämää tulee uudistaa, työelämän olosuhteita tulee kehittää. Kuitenkin hallitus on jälleen ker-

ran tuonut meille lakiesityksen, joka päinvastoin on omiaan vaikeuttamaan työntekijöiden ja työnantajan suhteita nimenomaan siitä syystä, että tämän päivän käytäntöhän on se, että alle kuukauden työsuhteestakin on saanut pyydettyessä kirjallisen sopimuksen. Nyt tällä lakiesityksellä saadaan aikaan se, että näin ei enää tarvitse olla. Tämä puolestaan lisää epäselvyyksiä ja riita-tilanteita työpaikoilla siitä, mitä on sovittu, kun työ on vastaanotettu.

Sen lisäksi tällä lakiesityksellä ollaan vapauttamassa työvoiman vuokraus sillä tavalla, että kun nykyisessä laissa se on luvanvaraista, niin tämän uuden lain mukaan se olisi vain ilmoitusvelvollisuuden piirissä.

Tämä lakiesitys tulee todella paljon vaikeuttamaan työntekijöitten elämää, ja, arvoisa puhemies, minä kannatan ed. Nikulan hylkäysehdotusta.

Ed. L a i t i n e n : Herra puhemies! Tämä lakiehdotus heikentää nykyisestä työelämää, joten kannatan ehdottomasti ed. Nikulan tekemää hylkäysehdotusta.

Ed. H a s s i : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Nikulan tekemää lausumaehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Nikula ed. Rimmin kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Lisäksi on ed. Nikula ed. Hassin kannattamana ehdottanut vastalauseen mukaista perustelulausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestykset ja päätökset:

P u h e m i e s : Ensin on päätettävä lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on lakiehdotus hylätty.

P u h e m i e s : Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Ala-Nissilä, Anttila S-L., Antvuori, Aula, Björkenheim, Dromberg, Heikkinen, Hiltunen,

Häkämies, Ihamäki, Isohookana-Asunmaa, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Järvilahti, Kaari-lahti, Kalli, Kallis, Kankaanniemi, Karhunen, Kempainen, Kivelä, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korkea-oja, Korva, Koski, Kuittinen, Kääriäinen, Laakkonen, Lahtinen, Laivoranta, Lamminen, Laukkanen M., Lehtosaari, Leppä-nen J., Liikkanen, Lindqvist, Linnainmaa, Lou-vo, Malm, Markkula, Mattila, Moilanen, Morri, Mäki-Hakola, Niinistö, Nordman, Norrback, Ollila, Pekkarinen, Peltari, Pesälä, Pietikäinen M., Pietikäinen S., Rauramo, Renko, Renlund, Rossi, Rusanen, Ryynänen, Saapunki, Saari, Saastamoinen, Salolainen, Sasi, Savela, Seivästö, Suhola, Taina, Takala, Tiuri, Toivonen, Turu-nen, Ukkola, Vanhanen, Vihriälä, Viljanen, Vir-rankoski, Vuorensola, Väistö, Westerlund ja Zyskowitz.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Aittoniemi, Anttila U., Apukka, Astala, Back-man, Bell von, Haavisto, Hacklin, Halonen, Has-si, Hautala, Helle, Hurskainen, Hämäläinen, Ii-vari, Jurva, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Korhonen, Koskinen, Laakso, Laak-sonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Laine, Laiti-nen, Luhtanen, Luttinen, Luukkainen, Muttilai-nen, Myller, Mäkelä, Mäkipää, Nikula, Nyby, Ojala A., Ojala O., Paloheimo, Polvi, Polvinen, Pujala, Pulliainen, Pykäläinen, Rask, Rimmi, Rinne, Roos T., Savolainen, Seppänen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Tennilä, Tykkyläinen, Törn-qvist, Vehkaoja, Viljamaa, Vistbacka, Vähäkan-gas ja Wahlström.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aho E., Aho R., Ala-Harja, Alaranta, Alho, Andersson, Biaudet, Donner, Enestam, Gustaf-son, HUUHTANEN, Jaakonsaari, Jääskeläinen, Jätteenmäki, Kanerva, Kauppinen, Kuuskoski, Laukkanen V., Laurila, Lax, Lehtinen, Leppä-nen P., Lindroos, Lipponen, Louekoski, Metsä-mäki, Mölsä, Näsi, Paakkinen, Paasio, Per-ho-Santala, Pokka, Puhakka, Pura, Rajamäki, Ranta, Rehn E., Rehn O., Riihijärvi, Roos J., Rätty, Rönholm, Röntynen, Saario, Suhonen, Tuomioja, Uosukainen, Urpilainen, Varpasuo, Viinanen, Vuoristo, Vähänäkki, Väyrynen ja Ääri.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 84 jaa- ja 61 ei-ääntä; poissa 54. (Ään. 22)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Lopuksi on äänestettävä pe-rusteluja koskevasta ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Nikulan ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 87 jaa- ja 54 ei-ääntä; poissa 58. (Ään. 23)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

14) Puhemiesneuvoston ehdotus eduskunnan työ-järjestyksen sekä eduskunnan vaalisäännön 1 §:n muuttamisesta

Ainoa käsittely

Puhemiesneuvoston ehdotus n:o 1

Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 16

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on perus-tuslakivaliokunnan mietintö n:o 16. Ensin sallit-taan yleiskeskustelu asiasta, sen jälkeen ryhdy-tään päätösehdotusten yksityiskohtaiseen käsit-telyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Niinistö: Arvoisa puhemies! Vaali-säännön osalta ehdotusta on vielä tarkistettava. Samanaikaisestihan on käsiteltävänä työjärjes-tyksen muutosesitys, jonka 62 a §:ssä säädellään Etan parlamentaarisen sekakomitean jäsenten valinnasta. Tuon pykälän 4 momentissa nimen-omaisesti todetaan, että parlamentaariseen seka-komiteaan valitut suomalaiset kansanedustajat muodostavat Etan parlamentaarisen sekakomi-tean Suomen valtuuskunnan.

Toisaalta nyt käsillä olevan vaalisääntöehdo-tuksen 1 §:ssä mainitaan ainoastaan, että vaali-sääntöä sovelletaan Etan parlamentaariseen se-kakomiteaan. Verrattaessa näitä säännöksiä kes-kenään vaalisäännön 1 § jää niukahkoksi sana-muodoltaan, ehkä jopa harhaanjohtavaksi. Sen vuoksi tulen yksityiskohtaisessa käsittelyssä te-kemään tähän pykälään täsmennyseesityksen.

Ed. L a i n e : Herra puhemies! Tulen yksityiskohtaisessa käsittelyssä kannattamaan ed. Niinistön äsken tekemää, sanoisinko, teknistä korjaus ehdotusta. Muutama sana kuitenkin esityksen tiimoilta.

Sen jälkeen, kun puhemiesneuvoston ehdotus on valmisteltu, eduskunta on jossakin määrin muuttanut sen lain sisältöä, johon puhemiesneuvoston ehdotus perustuu, eli siis hallituksen esitys viime vuodelta n:o 317. Eduskuntahan katsoi, että eduskunnan tiedonsaannin osalta oli hallituksen esitystä perustuslakivaliokunnan mietinnön pohjalta korjattava. Samoin valiokuntien vaihtolaa koskeva säännös sai toisenlaisen sisällön kuin oli hallituksen esityksessä. Myös yhdenyhtymisasiota koskevien puheenvuorojen käyttöoikeuden rajoittamisen osalta eduskunta muutti hallituksen esitystä. Kaikki nämä muutokset ovat kuitenkin sellaisia, että ne eivät välittömästi vaikuta nyt esillä olevaan puhemiesneuvoston ehdotukseen.

Sen sijaan haluan nyt todeta, että kun me äsken mainitsemani lain yhteydessä kiistelimme siitä, pitääkö Eta-asia saattaa kaikkien kansanedustajien tietoon, tästä äänestettiin. Me, jotka ehdotimme mainitsemaani menettelyä, hävisimme. Mutta ilolla totean, että perustuslakivaliokunta nyt käsittelyssä olevassa mietinnössään korostaa sitä, että omaksutaan sellainen käytäntö, että ilmoitusasian yhteydessä kyseinen kirjelmä jaetaan samalla kaikille kansanedustajille. Näin siis on toteutumassa se, mitä esityksen n:o 317 käsittelyn yhteydessä ehdotimme, mutta hävisimme.

Toinen hieman saman muotoinen erimielisyys syntyi mainitsemani lain käsittelyssä koskien lausuntojen pyytämistä kaikissa tapauksissa erikoisvaliokunnilta. Tämä ehdotus, joka meni silloin ed. Kaarilahden nimiin, hävisi suuressa salissa. Nyt perustuslakivaliokunta kuitenkin tähdentää ”erikoisvaliokuntien erityisasiantuntemuksen säännönmukaista käyttämistä yhdentymisasioiden ennakkokäsittelyssä”. Halusin nämä perustuslakivaliokunnan mietintöön kirjatut maininnat siinä mielessä korostetusti tuoda esiin, että eduskunnassa muodostuisi myös sellainen käytäntö, jota perustuslakivaliokunta tarkoitti.

Mainitun esityksen n:o 317, joka lähes yksimielisesti tuli hyväksytyksi, perusteluissa kerrottiin, että suuri valiokunta tulee antamaan koko eduskunnan puolesta ennakkositoumuksen, ns. poliittisen sitoumuksen. Haluan todeta, että tämä oli perusteluissa, ei tätä ole mainittu itse pykälissä.

Kun nyt tarkoituksena on ryhtyä valitsemaan suuri valiokunta uudelleen, esitän hieman harkittavaksi, onko tähän välttämättä tässä vaiheessa mentävä. Onko tarkoituksenmukaista jakaa eduskunta sellaisiin kansanedustajiin, jotka voivat muiden puolesta päättää ja antaa sitoumuksia, ja sellaisiin, joiden asiana on kuunnella, mitä sitoumuksia heidän puolestaan on yhdessä valiokunnassa eli suuressa valiokunnassa annettu? Jos kuitenkin menetellään näin kuin näyttää olevan pyrkimystä, korostaisin erityisen voimakkaasti sitä, että suuren valiokunnan jäsenien, ovat he nykyisiä tai uusia, velvollisuutena on pitää kiinteää yhteyttä omiin eduskuntaryhmiinsä. Eihän muuten voi kuitenkaan edustaa omaa eduskuntaryhmäänsä asianomaisessa suuressa valiokunnassa. Sitä paitsi tähänastisten ennakkoinformaatioiden mukaan ei ole mitään sellaista erityistä salaamisen tarvetta, jonka vuoksi pitäisi osalta eduskuntaa tai enemmistöltä eduskuntaa salata jokin sellainen asia, joka olisi suuren valiokunnan käsittelyssä.

Meillähän on tässä talossa valittu edustajia koko eduskunnan puolesta kantaa ottamaan, esimerkiksi Kelan valtuutetut ja pankkivaltuusto — en nyt äkkiä muista, onko muitakin — mutta heidän asemansa on hieman erilainen jo pelkästään siitäkin syystä, että niin pankkivaltuusto kuin Kansaneläkelaitoksen valtuutetut antavat kertomuksen eduskunnalle, joka kertomus aikanaan käsitellään.

Minä vähän problematisoin vain tätä asiaa. En nyt mitään ehdottomia mielipiteitä halua esittää vaan viimeksi totean sen, että jos suuri valiokunta nyt valitaan uudelleen, niin kuin saattaa tapahtua, käytännössä tämä uusi suuri valiokunta tulisi työskentelemään ehkä noin runsaan vuoden ajan, siis ensi vuoden ajan, ellei ennenaikaisia eduskuntavaaleja toimeenpanna, ja pikkuisen vielä seuraavan vuoden alkupuolella, jolloin vaalikamppailu on käynnissä. Onko välttämätöntä tuollaista uudelleenjärjestelyä suorittaa, se olkoon eduskunnan harkinnassa, kun lähipäivinä keskustelut tästä alkavat.

Herra puhemies! Minä ilmoitin, että tulen kannattamaan ed. Niinistön ehdotusta yksityiskohtaisessa käsittelyssä.

Ed. K a a r i l a h t i : Arvoisa puhemies! Eduskunta hyväksyi valtiosääntöä muutettavaksi hallituksen esityksen n:o 317 mukaisesti. Sen käsittelyn yhteydessä esitin pykäläkohtaisia muutoksia mm. lähetekeskustelun käymisestä ja erikoisvaliokuntien aseman ja asiantuntemuksen

turvaamisesta. Nyt puhemiesneuvoston ehdotus olennaisesti liittyy hallituksen silloiseen esitykseen valtiosäännöksi. En tähän puhemiesneuvoston ehdotukseen ole jättänyt vastalauseita syystä, että valiokunta, kuten ed. Laine toi esille, tähdentää työjärjestyksen 28 a §:ssä mainittua erikoisvaliokuntien asiantuntemuksen käyttämistä. Tästä syystä en puhemiesneuvoston esitykseen jättänyt vastalauseita. Kuitenkin haluan muistuttaa, että kantani siihen, että se olisi myös valtiosääntöön tullut kirjattavaksi, ei kuitenkaan ole muuttunut.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta ensimmäisen päätösehdotuksen 13 ja 27 §, 28 a § ja sen edellä oleva väliotsikko, 62 a ja 62 b §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta ryhtyy toisen päätösehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 §

Keskustelu:

Ed. Niinistö: Arvoisa puhemies! Teen ehdotuksen, että 1 §:n 2 kohta tulisi kuulumaan: ”eduskunnan tai valitsijamiesten toimittamissa valiokuntien, Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan, Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan ja Eta:n parlamentaarisen sekkomitean Suomen valtuuskunnan sekä eduskunnan työjärjestyksen 62 b §:ssä tarkoitettujen edustajien vaaleissa; sekä”.

Ed. Laine: Herra puhemies! Kannatan ed. Niinistön ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Niinistö ed. Laineen kannattamana ehdottanut, että pykälän 2 kohta hyväksyttäisiin hänen edellä tekemänsä ehdotuksen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Niinistön ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 118 ei-ääntä; poissa 81. (Ään. 24)

Eduskunta on hyväksynyt ed. Niinistön ehdotuksen.

Voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Puhemies: Koska hallituksen esitykseen n:o 317/1992 vp Eta-sopimuksen johdosta tehtävistä muutoksista Suomen valtiosääntöön sisältyvät säännökset on tarkoitus saattaa voimaan 15.12.1993 alkaen, eduskunta päättäneen, että äsken hyväksytyt eduskunnan työjärjestyksen ja eduskunnan vaalisäännön muutokset tulevat voimaan 15.12.1993.

Hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

15) Ehdotus valtion liikelaitoksista annetun lain mukaisten liikelaitosten lainanottovaltuuksista vuonna 1994

Ainoa käsittely

Hallituksen esitys n:o 129

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 67

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 67.

Keskustelua ei synny.

Lainanottovaltuudet hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon:

16) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 65 (HE 196)

17) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 66 (HE 194)

Puhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna keskiviikkona kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 18.48.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen

